

Szemes Péter
Szabó Márk
Horvat Ines

VETÉSSÓHAJ

Bence Lajos életművéről

Pannon Tükör Könyvek
2016

Szemes Péter
Szabó Márk
Horvat Ines

VETÉSSÓHAJ

Bence Lajos életművéről

Szemes Péter
Szabó Márk
Horvat Ines

VETÉSSÓHAJ

Bence Lajos életművéről

Pannon Tükör Könyvek

Lendva – Zalaegerszeg

2016

© A kötet szerzői, 2016

ISBN 978-615-5022-27-2

ISSN 1416 3497

Kiadja: Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár
és Kulturális Központ és a Pannon Írók Társasága

Felelős kiadó: Halász Albert igazgató és Cséby Géza elnök

Nyomdai előkészítés, borítóterv:

Halász Albert

Nyomda:

Graphikconsult Kft.

(8900 Zalaegerszeg, Bíró Márton u. 19.)

A kötet megjelenését támogatta:

Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség

Zala Megyei Közgyűlés

Szemes Péter

Előszó

Az illyési síp legvékonyabb ága, a muravidéki magyar irodalom meghatározó alkotója, Bence Lajos, az idei esztendőben töltötte be 60. életévét. A jeles évforduló alkalmából állítottuk össze ezt a kis könyvet, hiszen úgy véltük, eddigi pályája előtti tisztelgésünk legmegfelelőbb, s talán legméltóbb módja, ha személyes emlékidezés helyett a műveket és szerzőjüket állítjuk a középpontba.

Ez a szándék szülte részünkről a költő és irodalomtörténész magyar nyelvű köteteiben rejlő, egyenletesen magas színvonalú – amint erre a szélben együtt hajló kalászkokat megidéző cím is utal – életművének áttekintését, mely mellett, hogy teljesebb legyen a kép, egy bővebb interjút és az alkotó kiterjedt, különböző adatbázisokból összegyűjtött bibliográfiáját nyújtjuk itt át. Noha a munkának, bár szakmai igénnyel, baráti szándékból fogant, bizonyosan vannak hiányosságai is, ám mentse ezeket törekvésünk tisztasága és az a tény, hogy ez az első ilyen jellegű kötet a muravidéki magyar irodalom történetében.

Megköszönve a közreműködők és támogatók segítségét, kívánjuk, hogy olyan szíves fogadtatásra leljen, amilyen szeretettel elkészítettük és kisdéd ajándékként az ünnepelt és a tisztelt olvasók elé tárjuk!

Kilépve a fehér csöndből (Szíves szívtelen)

Bence Lajos induló kötete nemcsak a pályakezdés, a lokális irodalom erősödése, fejlődése szempontjából is fontos könyv-tett. A még nem túl bőséges helyi irodalmi örökséget jól ismerő, a vajdasági avantgárd hatástól megérintett, ám a klasszikus és kortárs anyaországi minták közt is biztosan eligazodó fiatal költő tiszta hangja csendül meg a *Szíves szívtelenben* – aki útkeresési törekvései mellett két dolgot érezhetően tud és hisz: a kimondás ak-tusa, a szólalás erejét és súlyát, illetve a szülő- és nevelő tájjal örök eljegyzettségét, összetartozását, hogy ő *mura-vidéki magyar* alkotó lesz, az életkorából is fakadó témákon túl, sorsosaival, sorsosaiért is emeli szavát.

Ezért válik hangsúlyossá nála – ahogy fülszövegében Czine Mihály kiemeli – a verssel való birkózás. Már a kötetfelütésben álmatlanságot okoz a másnapi „feladat”, ez a tüzes és piros ígék adója (*A vers születése*), hogy a *Harc a verssel* ciklus darabjaiban aztán életre-halálra menjen a játék (hasonlóan a *Téli jelenethez*). A nyomozótiszteket és börtönt követően (*Lesz alkalma gondolkodni*) méregpo-harat kínál a nagy ellenfél (*Harc a verssel*), a végső „szakítással” (*Leteszem a tollat*) pedig az elhallgatás krisztusi áldozata („kiúttalanságunkban felmászunk / a keresztre, / felfeszültünk, / és vártuk a télidőt, / a lombtalanítást, / hogy látva lássunk, / hogy látva lássatok” – írja az *Ars poeticában*) kettős megtisztulást hoz:

„Tisztább dalokat kérek
eszmei mondanivalóval és
tragikus hangvétellel
másképp egy fittyet
sem ér az egész
ezek híján nem is
érdemes
ÉLNI”
(*Tisztább dalokat kérek...*).

Az egyik én-rész tartja is magát az önmaga által meghatározott imperatívuszhoz, míg a másik szabad asszociációkkal lázad. A *Pillanatnyi helyzetem def-finiálása* egyiséget át- meg áthatja ez a kettőződés és a kettősség. A *Nyulak októberében*, ebben a forradalom áldozataira (is) emlékező, talán Nagy Gáspár-i ihletésű mementóban még egyértelmű vadász és vad kiléte, ahogy a születés hónapját megidéző, magból bomló kalászos idill (*Jelkép*) párja, a fésületlen, fantasztikus formákat merevítő évszak (*Tél*) fotó-képe és a januári hó és halál (*Meditáció*) festése is előbbi korpusz szerves részei. Ám a lassan beálló fehér csönddel, a *bizonytalanná* váló irányokkal egyre inkább elveszik a szabott szabály szerint járható, megszokott út. A körbevevő tárgyak ismerősek ugyan, de a személyek kiléte már homályos, eltűnnek a jellegzetes jegyek, lehetetlenné válik az azonosítás (*Pillanatnyi helyzetem def-finiálása*). Az „érzékek zúzavarában” rászakadó éjszakában (*Felvonom vitorlám*) végül álomba csúszik a valóság (*Eltávozás*), s a magasság mélységgé szédül (*Mélységben*), a tiszta beszéden pedig úrrá lesz a dadogó érthetlenség (*Csak a szégyened marad meg*). Még az egyetlen, konkrét esetből feltáplált vers variánsait is a bizonytalanság, az évek múltán is feltoluló és immár végleg megválaszolatlan kérdés szervezi: vajon a pénztárcáját kereste, vagy testileg próbált közeledni hozzá az autóbuszon ágyéka táján matató, idegen nő? (*Arra gondolt...*, *Arra gondolt II.*)

A *Váza és hamutartó* ciklus a kiutat keresi, mégpedig – amint a mottóként választott Guillevic-idézet is mutatja – egy másfajta nézőpont lehetőségében. A dolgok közé szervesüléssel válik a légerek kínjaiban osztozóvá a pohár-mivolt és méces-szív (*Vigyázzatok rám*), hallja meg a paprikára vágyó sőtartó szavát (*Sőtartó*), s látja be – mintegy rilkei módon –, hogy színükkel szólnak nappal a tárgyak (*Idegen anyagok*). A következő lépcső ember és a hozzá kötődő, jellegzetes, egész világát jelképező dolog összekapcsolása. A *Kitüntetésben* – a szerzői humor csilán meg itt – a környéken gyakori cserép-halál alapozza meg az öreg fazekas rangos elismerését, míg a *Sőtartóhoz* hasonló éttermi „idillben” a férfi virágot, a nő „hamut rendel” (*Váza és hamutartó*). Utóbbiak választása egymás-

hoz való viszonyukat is nyilvánvalóvá teszi (akárcsak a 78-as változat /*Váza és hamutartó '78/* kettős tagadása). Mindezekkel együtt, az egység másik, nagyobb hányadát kitevő *töredékekben* – egyfajta ellenpontként –, visszatér a szkepszis, a bizonytalanság. Már a *Titok* elszunnyadó értelme, mímelt öntudatlansága felbontja a fenti viszonyt, ami a *Töredék I.*-ben nemzedék és hatalom, a *II.*-ben és a *VIII.*-ban ismét az én-részek kollíziójává válik, a *III.*-ban a száműzetés, a *VI.*-ban a befelé terjedés még azilumot, tisztos visszavonulást kínál, de a két központi darabban az új nézőpont hitelessége, a vallott és vállalt értékrend, sőt a lét is megrendül:

„töprengéseink látszatának
egyértelműsége vitathatatlan

de: nem vagyunk teljesen
veszélytelenek!”
(*Töredék IV.*),

illetve az illúziót is elveszítve:

„tárgyi bizonyíték
hiányában
semmi sem bizonyítja
létünket

ki tudja
nem hiány-e
a válasz is”
(*Töredék IV.*).

A vissza-visszatérő kétségeket végül a kötet címadó ciklusa oldja (*Szíves szívtelen*). S noha a kedvesnek dedikált versekben is megjelenik a szerelem Janus-arcúsága, mint Czine Mihály találóan megállapítja: mégis az lesz „a legfőbb megtartó bizonyosság”. A közös élet küszöbén, mérgek helyett lélek-fényéveket, szív-moccanásokat helyez a Másik elé (*Mérgeim, ha megmutatnám*), akinek hiányát (*Vers az örökkévalóságból*), az interurbán telefo-

nokkal, „madárlátta levelekkel”, ünneppé váltja a találkozás, az együttlét öröme (*Nyárvégi szerelem*). Vágyuk és egymásra találásuk a méhé és a virágé (*Virágok, előre...; Szíves szívtelen*), és az örök anyával-összekapcsoltság saját mintájára (*Kettesben az öröklétben*), felmerül már a születés misztériumának közös megélése is (*Száműzve a látóhatárra*).

A tenger jelképiségének talán csak Utassyéhoz fogható gazdagsága bomlik ki a kapcsolódó mikrociklus hét darabjából. A töredékekhez hasonlóan számmal jelölt szövegek közül a nagy víz nyugodtsága az *I.*-ben az alvó asszonyé; a *IV.*-ben gyűlölet és szerelem apályát-dagályát hullámoztatja; az egybeolvadást (*III.*) teljesítve, édesanya is (*II.*, *V.*); míg a *VI.*-ban, továbblépve, a beavatottnak a női sors egész-sége mutatkozik meg benne. Ám a szimbolikus *VII.*-ben végül nemcsak hazává, otthonná is válik, az életadó, befogadó szülőföld párjává:

„Tenger! Mutasd meg
azt az órát
amelyben nagy Ének
fakad a sirályok
visongásából
taníts szárnyak
nélkül is
zuhanni,
taníts kitépett
nyelvvvel kiáltani
taníts meg az anyatej
értelmezésére, taníts!”

Bence Lajos pályaindító kötete ezáltal lesz a személyes sors-pillanatok, gondolat-futamok, hangulatok lenyomatán túl, nem csupán közössé, közösségivé. Költőt avat, muravidéki magyar költőt.

(*Pomurska založba, 1981*)

Hommage az útépitőnek (Vlaj Lajos – kismonográfia)

A Lendvai Füzetek (Lendavski zvezki) 7. számának szerkesztői beköszöntőjében joggal említi Szúnyogh Sándor, hogy a kiadvánnyal „újabb mérföldkőhöz” érkezett a muravidéki magyar irodalom. A nemrégiben megjelent *Összhang* antológia után itt önálló kötettel még nem rendelkező alkotók kaptak helyet (Bernják Erzsébet, Völgyi János, Novák Jolán, Toplak János, Lebár Mária, Vrenko Valéria, Gutman Zsuzsanna, Németh Ladislav és Utrosa Gabriella), mellettük pedig egy igazi kuriózum: Bence Lajos Vlaj Lajosról írt áttekintő pályaképe, kismonográfiája. A fiatal költő alapos elemző dolgozata a 17 évvel korábban eltávozott írójáról nemcsak főhajtás, tiszteletadás, a kultusz építésének alapköve, de az első valóban irodalomtörténeti munka is a Muravidéken, amely már bizonyos távolságból vizsgálja témáját, az analízisen túl így „hőse” szerepét, jelentőségét is könnyebben meg tudja ítélni, mint annak kortársai (például a második, *Szelíd intés* című, posztumusz kötet utószavát jegyző Varga József).

Bence az ebben az időszakban még meghatározó (és meghaladottsága ellenére főként a közoktatásban napjainkban is gyakori) pozitivistá irodalomszemléletet alkalmazza Vlaj művére, azaz elsősorban az élettények és körülményeik felől közelít. A Zágrábba elszármazott festőművész, Gábor Zoltán okfejtése nyomán többek közt a *tájban* látja a költő poézisét is ihlető, termékenyítő erőt. „Szívemmel játszik ez a táj” – idézi az *1941 tavaszán* passzusát, de több más, az oeuvre-ből vett, kapcsolódó citátummal is megtámasztja érvelését, felhívva a figyelmet a vidék és a belé vetett ember kezdetben idilli, a háborúba rohanva aztán mindinkább sorstársi kapcsolatára.

Inkább szimbolikus a közvetlen *szülőhely* szerepe, hiszen az Alsó-utca a lendvai munkásság utcája volt. Ennek a lenyomott társadalmi rétegnek lett életre-halálra szószólója, a szegénység, a sorsok kilátástalanságának megtapasztalása vezette a *szocialista* mozgalomba. Elkötelezettségét

csak erősítette a proletárforradalom ideológiája, később a szakszervezeti mozgalom megismerése, a szlovén író, Miško Kranjec, illetve Stefan Kovač hatása és marxista olvasmányélményei, melyek nyomán ő is a kommunista párt tagja, majd az ellenállás szervezője lett. Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy az általuk képviselt eszme győzelmétől a nemzetiségi kérdés (így a magyar nyelvű oktatás) rendezését is remélte. Kapcsolódó költészetében ideálként, szellemi ősként jelenik meg Ady (*Ady emlékére*), azonban az ő háborúellenessége, békevágya munkál Vljaj verseiben is (*Háború ellen*), a gyakorlati forradalmár cselekvését ennek megfelelően a *forradalmár-lírikus* helytállása váltotta fel.

Mozgalmi tevékenysége miatt több ízben elítélték, Muraszombatban, Szombathelyen, Győrben és Pécsen is raboskodott. A börtönévek testét megtörték, de lelkét, akaraterejét nem tudták, 1929 és 58 közti életművének a legjava ekkor, a negatív élmények hatására keletkezett. A csak 1961-ben napvilágot látott *Verseik* kötetének 36 darabjából 32 is, ahogy Szeli István írta: „élete mélypontján, (...) fogházban, internálótáborokban, rabkórházban, a háborús sors mélyeiben született”. Bence Lajos a *rabé* mellett a lázadó öntudatú, „az emberi méltóságot lealacsonyító zsarnoki hatalmakkal szembeszálló” hangját említi, különösen a *Kilenc fogoly dala*, *Csak tenyérynyi résen* és *Talán a nyárfa sír* soraiban. S még egy nagyon fontos dolgot kiemel: a korábbi drága szülőföld, az „ősi dajka” szerepének átértékelődését. Az ugyanis – nyilván a viszontagságos sors kivetítése következtében – hirtelen mostohává, „pusztító szépségüvé” lényegül át, ahogy a költő a *Drága föld* című szonett zárlatában keserűen vallotta. Nem véletlen, hogy a dolgozatban is ez az egyetlen szöveg, melyet a tanulmányíró, éppen kitüntetett szerepe miatt, behatóbban elemzett. Kiváló meglátása, hogy a „még-nem-énnel” vívja itt harcát a „régien” – és hogy nyilvánvaló legyen a fentiekhez képest a váltás, álljon itt a vers egésze:

„Csak a tudata a tiéd, hogy
Ím itt virul a drága föld.
Kápra adalék koldúsbothoz,
Hogy magadat még meg ne öld.

Csak a gyönyöre a tiéd, hogy
Öltöztess hűnyó lelkedet,
Legyen mi fénylik a sírbolthoz
Hova leteszik tetemed.

Csak a lelkeddel járhatsz még itt
Hol e föld a Szellem-vendégit
Traktálja szépséggel tele.

De tűz-borából másnak csorgat,
Kenyértelen állad fölkhophat.
Szépségébe pusztulhatsz bele!”

A háborút követően aztán a költő lassan elhallgatott és helyét a közéleti szereplő vette át – Vljaj a szlovéniai magyar *nemzetiség* Népfront *képviselője* lett. Kiterjedt tevékenységi körét – érthetően, mint tárgyához szigorúan nem tartozót – mindössze nagy vonalakban villantja fel a szerző: járta a falvakat, előadásokat szervezett az itt élő magyaroknak, számos kulturális ügyet felkarolt, többek között kezdeményezte a falusi könyvtárak létrehozását, illetve képviselte a nemzeti érdekeket a járási és a közéleti döntéshozó testületekben is. Megerősítve, kiterjesztve vajdasági irodalmi kapcsolatait – hiszen korábban a Kalangya és a Híd is közölte verseit –, tagja lett a Szlovén Írók Egyesületének, és miután egészségügyi okokból visszavonult a közélettől, maradt ideje addigi írásai legjavát összegyűjteni. A *Versek* kötetet a Pomurski tisk adta ki, mint említettük, 1961-ben – jelentőségét jelzi, hogy máig ettől a dátumtól számítjuk az újabb muravidéki magyar irodalom kezdetét, még ha – mint Bence találóan írja – közvetlen születésről nem, inkább „csupán a konstituálódási folyamat egyik mozzanatáról” beszélhetünk is. Második verseskönyve, a *Szelíd intés* már halála után látott csak napvilágot (szocialista elkötelezettsége miatt sorsszerűnek is érezhetjük ennek dátumát, 1966. november 7-ét).

Átfogó pályaképe zárásaként, mellyel az ifjú szerző jelentősen hozzájárult Vljaj Lajos életművének megismertetéséhez (e tekintetben külön öröm, hogy a sokéves száműzetés után immár Király Ferenc mellszobra is méltó

helyre került és a lendvai pantheont gyarapítja), joggal alapítja meg: „a muravidéki magyar irodalom élő hagyományát Vljaj versei képezik, nemzetiségi politikánk úttörőjeként tartjuk számon. A Földművesek naptárában Miško Kranjec így méltatja Vljaj jelentőségét: 'A murántúli magyarság nemcsak költőjét vesztette el benne, hanem nagy fiát is, akinek emlékét ők, és mi kegyelettel őrizzük.'”.

(Lendvai Füzetek 7. – Lendvai Községi Kultúrközösség, 1983., 7-33.p.)

Létüzenetek

(Létlelet)

A harmincharmadik életév hozta el Bence Lajos második verskötetét. A József Attilának adatottat meghaladó krisztusi kor tapasztalatának, s közel évtizednyi alkotói érés, csiszolódás eredményének összegzése, felmutatása a *Létlelet*. Mely, noha meglebbenti az elmúlás lepkeszárnyát – amint ezt a fedél Gálics-grafikája és az illusztrátor, Toplák János sötét tónusú képei is erősítik –, mégis az egyéni és társas lét üzeneteit hordozza, ezek egymásra-rétegződött, mentésre, megőrzésre érdemes kincseit hozza felszínre.

Az *Erdőtlenül* nyitóciklus látszólag még a debütkönyv világához, annak problematikájához kapcsolódik. Ám a bizonytalanság helyett ezúttal humor (a nagymama, ahogy Rostand *Cyranójában* Ragueneau pék felesége, praktikusabb dolgokra használja a verspapírt), játékoság (az utcai járókelők leszólítása) oldja az önmeghatározási próbát (*öndefiniálási kísérlet két képben*), nincs vérre menő tétje a szöveggel-birkózásnak. A szerző már tudja: nem tervezett, hanem sajátos belső rend szerint épül fel minden műalkotás (*erdőtlenül...*), a szándékoltság csak a hangsúlyok kitételében (*naponta mondogatjuk*) és a sorok közé rejtett tartalmakban (*sorok között*) érhető nyomon.

Meg persze az eltérő igénnyel életre hívott szövegjátékokban, ujjgyakorlatokban, kis etűdökben – amilyenek a *Nemkunst* darabjai is. Mint a *nem tudok odafigyelni*, ahol az áthajlás-lánc didergést idéző füzése az érdemi mondanivalót is széttördeli, a burgonya perspektíváinak vázolósa (*i'm free* – a krumpli-téma Szúnyogh Sándor képversében visszatér), a mesteremberek szolgáltatásait hírelő *talált vers* (közismert mintája Weöres pentameter-sora *Az éjszaka csodáiból*), a *döntéshozatal fontosomon* „birtokba veszem / eszem”-je, a „suver-ÉN”-né *függetlenítő egysoros*, a lószerből lószőrön át lószarrá „rangfosztott” *posztulátum*, vagy a *költő, minden kétséget eloszlatandó, de végül is kudarccal végződő válasza nőjének szerelmi civódása*.

A havazásban két rossz közüli választás lehetőségét kínáló *alternatíva* és a költők kővé szublimált fájdmából a versek nehézségét levezető *egy költőnőre* már továbblép a *Csont és velő*, illetve a *Repedések, m-lékek* gondolatísága felé. Előbbi vers-reszelékei közül nemcsak a csontot, a velőt is megmutatják a *néhány fogalom körüljárása* meghatározásai. A rövid lírai szógyűjtemény cikkei között a mindennapi élet dolgain túl (üveg, függő, ajtó), geometriai fogalmak (egyenes, kör), személyek (Hamlet, te meg én), de olyan terminusok sajátos definícióit is megtaláljuk például, mint a „kilátástalan” és az „elszakadás”. A *rövidek ugyanolyan célzattal* futamaiban már több az invenció, itt igazi gyöngyökre is lelhetünk, mint Király Ferenc Vlajszobra kapcsán:

„megláttál valamit
bronzba fagyva

ha megérted
tiéd”,

vagy:

„Fölösleges vagy
mint a szó

– élsz amíg él –

és örök”.

A *Repedések*... „letargái” – ahogy a sajátos „műfajmegjelölés” is jelzi – pesszimizmussal telítettek, elégikus temperáltságúak. Így talán ez a ciklus rokon leginkább a *Szíves szívtelen* kötet hangütésével. (*az emlék halála...*) rögzített pillanata emLÉkelődéssel hullik fény-sírba, a késő érések idején a fájdalom hozza az édesedést (*édesedem*), a beszéd tisztulását (*nagyon fog fájni*), s azután – immár közösségivé tágítva – a negatívum, a másutt értéktelen: a hajszalrepedés, a fals hang *is* beccsé válik a (*szemmel alig észlelhető...*)-ben. A *tégely* belső csendje

kifelé ekhöz, ám az ezt szülő magány elhossa a végső elcsendesedést, a visszhang elhalását is. Mindez a népszerű gyermekdalt más kontextusba emelő *hul-la-pely-hes*-ben jön el, a pengére feszülő ütőér vér-hullásával, amit fekete madarak kara sirat, másutt a sebben fészkelő madár mocanása indítja meg az életnedv elfolyását (*elvérzem*). Mégis van, ami felülemel a halálon, sőt, a halhatatlanok igazi születését csak az hozza el (*halállal jön*). Ám a kínnal-vert titánok mellett az „öröklét kiszemeltjei” a dal és szerelem felkentjei is – akik még ideát nyernek nem múlt életet.

Ezért nem lehetnek elkésettek valójában a *Jobbára elkésett intelmek, főhajtások*. Így a nagy költőelőd dühét megidéző *csokonai* háromsorosa, a Babitsnak tett „szemrehányás” (*elkésett intelem*), a Hajnóczy emlékének szentelt képvers (*i.m. hajnóczy péter*), vagy a két Pilinszky-miniatűr („*mert elhagyatnak akkor mindenek*”). Utóbbi második darabja ráadásul a szerzőre és a lokális viszonyokra adaptált:

„mert elhagyatnak akkor:
fejemenél tücsökgzene
lábamnál ganéj, s újra fáj
a kutyaólak csendje, az égve
felejtett villanyok magánya
de, te már akkor mint isten
k í v ü l vagy szentségesen
u t á l t.”.

A kortársak közül két barát művészeti teljesítménye előtt is tiszteleg: a *segesvári rózsát* a gyűjtő szavaltatú színesznek, Bartók Lászlónak, a *lepkét* a kötet borítóját (is) tervező Gálics Istvánnak dedikálta. Tudva, hogy a jelenlét múlandóságának nyoma felfeslik itt-ott (*múló jelenléted*), utólagos RE-TUST nem igénylő pontosságra int minden alkotót (*fotós intelmek koravén kezdőknek*), hiszen az öröklét útja komoly kihívás (*a por csak beföd...*):

„A por csak beföd...
a hamu emléke őrzi
csontod ízét

velőd akaratát
m e l e g e d e t
azt is, hogy meg
volt írva
minden a kőbe'

kiálló szög vagy
beleverve az időbe”.

A *Tűlevelek és csipkék* a másik ösvényt, a szívét járja. Az érkezések beteljesüléséig felkészüléssel telik minden várakozás (*távozóban*), aztán az éjben szentjánosbogár-vonzón világít a kedves csipke-szemérmessége (*a csipkék szemérmessége...*), őt pedig egyaránt a nap nővérévé avatja tűnő álmom (*álmom torzó*) és ébrenlét (*szerelmesvers*). Kettejük közt végül nemcsak a fehér színhez való viszony (*metszéspontok*), de a családdá-teljesedés is eltéphetetlen kapcsot teremt (*nem tudni*). S mindez a szeretet-ünnep szakralitásával telítődik, amikor tüskévé válnak a felesleges szavak (*tűlevél nő*), ám az örök Megváltó-keresésben (*a karácsonyfák egyre kisebbek*) mégis imává árad ki a szívet szorító érzés (*fohász*):

„Adj a szerelemnek
melegágyat, erőt
a szeretőknek
több tüzet a vágynak
adj a csavargóknak
jó időt
hazátlanoknak hazát
halottaknak tetszhalált
költődnek tüzelőt
melegedni
alkotni lázat
hitetleneknek hitet
hívóknak kétséget
erősödni

É S S Z A B A D Í T S M E G
A G O N O S Z T Ó L...”

Hasonlóképpen emanál a kötetzárásban az összegzés-értékű szerzői vallomás. A későbbi hosszúverseket előlegező *Létlelet*ben – melynek e tekintetben meghatározó szerepe van Bence poézisében – az alkotás folyamatába, az írás születésébe is betekintést enged, s mint pók a hálóját, szövi maga körül egyre sűrűbbé a textust, míg zárásként, mintegy a hitvallás érvényével, ki is mondja: nem más a mű, s így e korpusz egésze sem, mint nyomok nyoma, létüzenet – melynek palackját messze vihetik az egyetemes magyar líra hullámai.

(Magyar Nemzetiségi Oktatási-Művelődési Önigazgatási Érdekközösség–Szlovéniai Magyar Írócsoport, 1989)

Versek, gyermekek, vers-gyermekek (Napraforgó-papagáj)

A muravidéki magyar, sőt a vegyes házasságokból származó gyermekek nyelvi készletének gazdagításában, nemzetiségi önazonosságának felfedezésében, megerősítésében jelentős szerep juthat a nekik szánt, minőségi irodalmi alkotásoknak. Jól tudta ezt Bence Lajos, mikor – ahogy a kötet hátsó fedelén a szerkesztő, Varga Zoltán írja – részben saját korai, illetve lányai cseperedéséhez kötődő, apai élményeiből, részben tanári tapasztalatából feltáplálta a *Napraforgó-papagáj* versanyagát. Ám a bő kéttucatnyi szöveg a szép és nemes cél komolysága ellenére is a szerző eredendő humorával, a gyermekhez szeretettel forduló felnőtt játékosságával átítatott – sőt, a gyűjtemény alcíme, műfaj-megjelölése, a napvilágra segített művekhez való bensőséges, paternális viszonyról is vall („Gyermekversek – vers-gyermekek”).

E kettős szülő-mivolt az idősebb lányka nyelvi leleményeire épülő kötetindító és -záró versekben is megjelenik. *A hegyről jövet...* a csodákkal (dinnyék a fán) teljes, gyermeki fantázia teremtményeivel („jesztgető madár”, „napraforgó-papagáj”) benépesített mesevilágban (bizonyára a Lendvahegyen) tapasztaltakat osztja meg, melyek a közvetlenség és az élmény személyessége miatt is kéz-zelfoghatóbbak, természetszerűbbek, mint idegen „gyermekversköltő bácsik” kitalálásai, míg a *Gondolkodóba ejtben* az apró testrészek, jelesül a térd és könyök szövegbeli felcserélése fakaszt humorforrást, teremt alkalmat (főként az apának) a nyelvi játéokra. Az elő- és utószöveg közé fogott két ciklus közül alapvetően az elsőben dominál még ez a hang – a kislány a lírahős, apa csak „formába önti” a különös és humoros megnyilvánulásait. Így az egység címe – *Virág Benedek költőpalánta panaszai a 80-as évekből* – sem az egyébként szintén a történeti Zalából származó elődre, az ő poézisének hatására, esetleg ódái emelkedettségének kifigurázására, valamifajta persziflázásra utal, mindössze játék vezetékneve és a gyermek

keresztneve egybeesésével. Ez a *VIII. panasz*ban nyilvánvalóvá is válik:

„Amikor durcás vagyok,
apu úgy szólít,
hogy Kutyatej,
amikor meg aranyos
akkor Dócinak.
Pedig én inkább
Dorka szeretnék lenni,
vagy ha már K,
üsse kő, Kaktusz
vagy Kató vagy valami
Virág.”.

A további „sírámok”-ban pedig az itt viselkedésének megfelelően különböző neveket, tehát eltérő önazonosságokat nyerő, ám láthatóan csak egy biztosra, otthonosra törekvő kislány mikrovilága is feltárul. Kiderül, hogy mennyi tilalom korlátozza szabad cselekvését – elsősorban az asztalnál: nem szólhat, jóllehet neki ehhez is evés közben jön meg az étvágya (*I. panasz*) és nem is csámcsoghat, noha Rojdija és testvérei is azt teszik (*II. panasz*). Utóbbi malaccal kifejezetten jó barátságban van, ahogy Olga cicával is, és mivel helyettük ugyancsak ő beszél, nagyszerűen megértik egymást (*III. panasz*). Más a helyzet az emberi létszféra képviselőivel: a gyerekek közül Kszenijával és Zsivával nincs kibékülve, ellentétben a pici Anitával, aki – bizonyára, mert még nem is képes rá – sosem kéri el a játékait (*IV. panasz*), míg a felnőttek jellemző jegyei, tulajdonságai, tettei alapján önmagát is meg tudja határozni, hiszen ha tyúkokat szerető nagymamának tyúkszeme, a földet művelő mamának pedig árpája van, akkor őt szemé és füle szemfülessé teszi (*VI. panasz*), illetve, ha apa egész nap lőt-fut és ír, anya főz, takarít és mos, akkor ő sem lehet rossz (*VII. panasz*). Az *V. panasz*ban aztán, az ünnepek kapcsán, közvetve, a szülők is lelepleződnek: a Jézuska azért kedveltebb számára a Téalapónál – „Bár apu azt mondta, / hogy ezt nem szabad / máshol mondani” –, mert még egyszer sem felejtett el ajándékot vinni.

Hasonló kedves humor szövi át az *Unka dal* ciklus „rigmusos játékait” is. A különböző világszintek közül az állatoké három szövegben van jelen: az egység címadó darabja az -unk, -ünk ragok szekvenciájával „untat”, az „amerikai” lúd a farm helyett három háremet készül alapítani (*Georg Gúnár*), az ördögi fekete macskától – aki éppen a kedves Olga cica ellentéte – pedig nemcsak Egér Berci, de a kisebbik lányka, Szerénke is fél (*Körmi*)¹. A mezőről beszűrődő, idillt teremtő tücsökmuzsika már az emberi szférát is behozza, előbb csak a falucsúfolókat idézően a muravidéki kisközöséget (*Kisfalu*), majd a nagyobb tájegységet (*Hetés*), végül a régi paraszti világ továbbélő hagyományait (*Népi*). Utóbbi mementóját testesíti a kötet egyik komoly, sőt szinte szív-bemarkolóan fájdalmas darabjának hőse, az *Apó*:

„Ül naphosszat
az árokszélen egy padon.
Néha valakit megszólít:
'Gyere beszéljünk' – mondja.
Ilyenkor mesélni szokott.
Csak az ismerős 'idegenekkel'
nem tud mit kezdeni. 'Janink,
beszéled már a nyelvet?' – kérdezi.
'Hogyne, kint élek huszonöt éve,
szinte perfekt' – hangzik
a válasz. 'Akkor nekünk már
nincs miről beszélgetni
– csügged el – nincs miről...’”

A helyben maradó, s lassan eltűnő idősek és az elvándorló, másutt megélhetést, otthont (de hazát nem) találó, magyar identitásukat feladó fiatalok közti szakadék égi üre tátong a kötetet – egyébként végig kiválóan és érzékletesen – illusztráló Suzanne Király-Moss képén is, aki noha fordítottan élte meg mindezt, hiszen éppen a Muravidéken talált új otthonra, tökéletesen megértette a vers üzenetét.

1 A kislány neve ebben a kontextusban a *Frakk* című rajzfilmsorozatot is játékba hozhatja, ahol éppen a szelíd fehér macskát hívták Szerénkének.

A szerző álláspontját e kérdésben egyértelműen mutatja a *Most jegyezd meg* mulatósa: még a szőlő levének megnevezésében sem áll távol egymástól a magyar és szlovén, a téma komolyságát (hiszen mégis gyermekkötetőről van szó) pedig az anyanyelvet erősítő szövegjátékok sora oldja – tudva, míg ideköt a szó, nem veszik el az önazonosság. Erről szól a megfejtésében a Toldi közismert passzusát parafrazeáló *Találós*, az egész heti semmittevés eredményét rögzítő *Nem épült fel*, vagy a *Rövidek* három humoros szösszenete.

Az első ciklushoz illeszkedve, de immár egy életkorilag idősebb közeget céloz a lufi kipukkanásától féltő kisfiú esetét festő *Peti és a ballon*, a hóból kalácsot sütni akaró oktondiról szóló *A hoppon maradt pékinas*, sőt, a kabátra esett csoki nyoma miatti félelemről írt szöveg (*Folt*) még talán személyes emléket is idéz. De bizonyosan így van ez a már a tanári pályához kötődő, a köszönés, mint alapvető gesztus fontosságára figyelmeztető *Ha nagy leszek* és a kitörő nyári szünetnek, az iskolai „munkabeszüntetésnek” örülő, kissé áthallásos *VakáCIA* esetében. Végül, a *Press* nyelvi játéka az újságíró hivatáshoz és – főként a zárlat megoldásával – a humoros felnőtt versek világához köt át:

„Itt az új a friss
újság az Esti rohan
is érte lóhalálában Eszti
s olvassa az egész ház
miközben vacsoráz
sebtibe hogy még elérje
a Híradót, benne a sok
botrányt meg riadót
a film után a
második adót egyszóval
itt a presse itt a press
s ha nem jutsz hozzá
van ám akkor is press
legfeljebb de-presse
persze.”

Bence Lajos kötete, rövidsége ellenére, nemcsak értékes, de érdekes gyűjteménye is a szellem játékaiknak. Kíváncsian várjuk, hogy a család bővülésével, az élmények gyarapodásával, esetleg a régi emlékek újra élővé tételével, lesz-e folytatása.

(Szlovéniai Magyar Írócsoport, 1991)

Nemzetiségi sors- és irodalomtörténet (Írott szóval a megmaradásért)

A muravidéki magyarság hetven évének történetét tekinti át nagy ívű, *Írott szóval a megmaradásért* című munkájában Bence Lajos. A különböző tudományterületek eredményeit összefogó, ekként nemcsak hiánypótló, de a további hungarológiai kutatásokat is megalapozó kötet – a szerző doktori dolgozata – éppúgy különleges értéke az itt élő, maroknyi nemzetiségi közösségnek, erősítve identitásukat, akárcsak a szándékolt széttagolási törekvéseket kiálló, eltéphetetlenül összetartozó, egyetemes magyar művelődés kincsesházának. Esztétikai minőség és etikai tartás edénye egyúttal – nem véletlenül az első olyan muravidéki magyar könyv, mely – egyfajta bestsellerként – rövid időn belül két kiadásban is (Hazánk, 1994. és Hazánk-MNMI, 1996. – utóbbi bővített tartalommal, így a továbbiakban ezzel a változattal foglalkozunk) napvilágot látott.

A korpuszt képező két nagyobb egység közül *A szlovéniai magyarság rövid története* fejezet az elcsatolástól a rendszerváltozás, az önálló szlovén köztársaság megalakulásának előszobájáig vizsgálja a nemzetiségi sors alakulását. A már a Monarchiában is peremvidéknek tekintett területre 1918 Karácsonyán vonultak be horvát csapatok és csatolták azt a röviddel korábban megalakult Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz, s noha a muraszombati csata megnyerésével a magyar sereg még kiverte őket, amit a párizsi békekonferencia is elismert, 1919 augusztusában a jugoszlávok újra, immár bő két évtizedre megszállták a Muravidéket. Az új hatalmi szervek pedig az anyaországgal való kapcsolat teljes megszüntetésére törekedtek, gazdaságilag elszigetelve a térséget, s az erőszakos nacionalizálást szolgálta a tengeremelléki szlovénok betelepítése is. Az impériumváltással együtt járt az értelmiségi réteg áttelepülése, így a helyi magyar közösség nemcsak az önszerveződés lehetséges irányítóit, szószólóit, de tanárait, hivatalnokait ugyancsak elveszítette. Az áldatlan

állapotokból, a „népek börtönéből”, a magyarok számára az 1941-es áprilisi felszabadulás, a saját nemzetállamhoz visszatérés jelentett kiutat. Ám – mint ismert – ez is csak ideiglenes helyzetnek bizonyult, melyet a vesztes világháborúval még a korábbinál is rosszabb viszonyok követtek. Az újabb jugoszláv megszállással a „kuss magyar” korszak jött el, amit tömeges deportálás, internálás, folyamatos megfélemlítés fémjelzett. A szocializmus titói útja azonban – ha nem is a terror miatti büntudatból, sokkal inkább a külföld, elsősorban a Nyugat felé kirakatként – lassan lehetővé tette a (nyilván felügyelt) önszerveződés megindulását is. Vljaj Lajos vezetésével 1949-ben megalakult a Magyar Közművelődési Bizottság, ami három éves működés után a lendvai járással együtt megszűnt, hogy aztán a szakpolitika irányának módosulásával a 60-as években formálódjon csak újra. Az 1974-es alkotmánnyal már új lehetőségek is megnyíltak, s a következő esztendőben Lendván és Muraszombatban is létrejöttek a nemzeti öngazgatási érdekközösségek – ezeknek, korlátaikkal együtt is sikerült elérni például a középiskolákban a magyar nyelvű fakultatív képzés bevezetését, vagy a Népi újság terjedelmének és újságíró-gárdájának bővítését. A változásokkal, 1990 márciusában az addig jól-rosszul működő szervezet nemcsak átalakult, de immár az oktatási-nevelési és a művelődési ügyeken túl a helyi közösségi élet egészében, így gazdasági és társadalmi kérdésekben is meghatározó véleményformáló, szervező erővé vált. A kihívások, melyekkel szembe kell nézni, azonban az évtizedek során nem módosultak: a lakosság számának csökkenése, az elvándorlás és az asszimiláció, azaz az önazonosság megtartását fenyegető tényezők.

Bence Lajos könyvének egyik nagy erénye, hogy a különböző részterületek problémáinak történeti áttekintésével mindezek gyökerére is rámutat, így segítségével a jövőben orvoslásukra akár külön stratégia is kidolgozhatóvá válhat. A demográfiai adatok elemzése során például láttatja, hogy a magyarok és még inkább a egyes házasságban élők számára is sokszor előnyökkel járt identitásuk feladása, gyermekeik jugoszlávvá, majd szlovénné nevelése, kizárólag a többségi nemzet nyelvén taníthatá-

sa. (Noha a történelmi példa mutatja, hogy az „egységes” jugoszláv állam kereteit többször is a nemzetiségek önazonosság-megtartó törekvései feszítették szét.) Ma már szomorú visszatekinteni rá, hogy a hatalmi asszimiláció iskolapéldája, Muraszombat, éppen agilis magyar polgármesterének tevékenysége miatt szakadt ki rövid időre a homályból, ahova aztán ismét visszasüllyedt. S azt sem gondolták át, hogy a békés egymás mellett, illetve együttélést – ami a vendekkel évszázadokon át működött – megtörő kísérletek eredményeként nemcsak a magyarok, de az egész akkori köztársaság veszített: kivándorolt, másutt kamatozó munkaerőt, gazdasági és szellemi potenciált mindenképp. Minderre a gazdasági ellehetetlenítéssel is sikerült rábírnai az itt élő magyarokat, hiszen munkahely hiányában nyilvánvalóan másutt kell megkeresni a kenyérre valót, ami előregedő népességet hoz, ráadásul a családokban a dolgozó szülők az idősebb korosztályok eltartása miatt sem mernek több gyermeket vállalni, s az egykezés végeredménye is lassú elhalás. Ehhez jön még Lendva esetében, főként az olajbányászatnak köszönhetően, a más tagköztársaságokból érkező munkavállalók betelepítése, ami, ördögi körként, előbb-utóbb egyes házasságokat hoz magával, ahol megint csak a nemzetiségi nyelv és kultúra húzza a rövidebbet. Bence Lajos szomorúan állapítja meg, hogy „összevetve az 1981-es és az 1991-es népszámlálás eredményeit, a Muravidék többségében magyarok lakta falvaiban a magyar lakosság számának 15-20%-os csökkenése figyelhető meg”.

Hasonlóan szkeptikus az oktatásügy helyzetét áttekintő írásában is, ahol szintén az erőszakos nacionalizálási törekvések nyomát láthattuk az iskolai tagozatok kezdeti elszlávosításában és a kompetens tanerő elüldözésében. Mindezek eredménye, hogy mára szó sem lehet önálló magyar iskoláról és az anyanyelvet megfelelő mértékben bíró tanárok sem állnak rendelkezésre (a szakember-kinevelési kísérletek egyik csődje éppen a lassan elsorvadó maribori egyetemi képzés, melyben a könyv keletkezése idején még nagy volt a szerző bizalma is). Marad tehát a rendelkezésre állók, mondhatnánk úgy is, a „szükséges rosszak” közül a legjobb megoldás: „A kétnyelvű oktatás bevezeté-

se vidékünkön kényszerből történt, s azóta egyfolytában kényszerképzeteket kelt, de hiányosságai mellett is Szlovéniában az egyetlen járható út. Az egynyelvű iskolák 1993-ban is ugyanolyan sorsra jutnának, mint az 50-es években, tekintettel arra, hogy a tudatunk harminc év alatt inkább romlott, mint javult. A szlovéniai magyar kisebbségnek pedig, kihasználva az alkotmány adta lehetőségeket, a kétnyelvűség megvalósításában is példamutató szerepet kell vállalnia. Nagy mértékben tőle függ sikeressége. Nem utolsósorban a muravidéki magyarság megmaradásának egyik legfontosabb tényezőjéről van szó.”

Ahol, ha nem is az elcsatolás előtti lehetőségekhez, bár a technikai fejlődés és ezzel a lehetőségek bővülése, nyilván, vitathatatlan, de az azóta eltelt évtizedek során előrelépés történt, a tájékoztatás ügye. Érdekes és értékes médiatörténeti dolgozatában Bence bemutatja azt az utat, ami az Alsó-Lendvai Híradótól és a Muraszombat és Vidékétől a magyar fórumok elhallgattatásán át az 1958-tól folyamatos Népújság megjelenéséig vezetett, s külön kitér az önálló rádió- és televízió-stúdió műsorainak létrejöttére is. Mindezek a nyilvánosság színtereiként, a közösségi összetartozás-érzés erősítésén túl az önazonosság megtartásának is fontos, részben a többségi nemzet, részben az anyaország felé is demonstratív elemei.

Itt kell szólnunk azokról a rövid kiegészítésekről is, melyekkel a szerző a második kiadás függelékében élt, s melyek még gazdagabbá, sokszínűbbé teszik a kötetet. Bemutatja az önálló szlovén köztársaság kialakulásának folyamatát, a két nemzet történelmi viszonyát (néhány írói kapcsolaton keresztül), s a két edíció közti idő hozta változásokat: a nemzetiségi öngazgatás átszervezése apropóján a magyarság kidolgozott „túlélési stratégiájának” hiányát, az oktatásügy problémáit, megfelelő nyelvtudású és nemzettudatú lelki vezetők híján az egyház öntudatorzó és erre nevelő tevékenységének elmaradását, a csökkent parlamenti képviselést és az új közigazgatási rendszerrel lehetővé tett közsegalapítási kísérleteket. Örülve a Nemzeti Tájékoztatási intézet és a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet létrejöttének, kiemeli, milyen fontos lenne az anyaország és Szlovénia közti infrastruktúra fejleszté-

se, a gazdasági, kereskedelmi lehetőségek kihasználása. Azóta ebben az irányban is komoly lépések történtek, s csak remélni tudjuk, hogy a szimbolikus gesztusként is jelentős Rédics-Lendva vasúti összeköttetés visszaépítése sem várat sokat magára.

A kötet második nagy egysége voltaképpen a muravidéki magyar irodalom története, s ekként szintén hiánypótló munka. A Vljaj-kismonográfiához hasonlóan, ennek felütésében szintén a táj és a hagyomány meghatározó, örök-termékenyítő szerepét hangsúlyozza. Ám utóbbi esetében nem évszázados folytonosságról van szó, hanem a végvári harcokhoz és a reformáció előretöréséhez kötődő, a főúri mecenatúrájának köszönhetően kibomló virágkorról és ennek elhalásáról (az ellenreformációval), majd a XIX. század második-a XX. század első felének szórványos alkotói jelentkezéseit követően, csak az 1960-as évektől meginduló, máig változó intenzitású folyamatról. Bence Lajos – természetszerű kronologikus rendben haladva – röviden áttekinti az irodalomtörténetileg jelentősebb alkotókat és műveiket: szól a legrégebbi szövegemlékről, a *Bagonyai ráolvasásokról*, a Bornemisza Péterhez hasonlóan a nagyúri vendégszeretetet élvező Ráskai Gáspár vitéz Franciscoról írt széphistóriájáról, Tőke Ferenc prédikátor tankölteményéről (*Az Istennek röttenetes haragjáról*) és históriás énekéről (*Sziget ostroma*), valamint a Bánffy család naplójáról. 1573 arany jegyekkel ragyogó évszám nemcsak a lokális, de a térség literatúrájában is, hiszen Hoffhalter Rudolf műhelyéből ekkor került ki az első itt nyomtatott kötet: Kultsár György mester *Az halálra való készületről* című munkája, melyet hamarosan az ördög és a „penitencia tarto Bünös” certamene (veteködése), majd a monumentális *Postillák* követt. A fénykor a prédikátor halálával és a nyomdász – II. Miksa rendelkezésének köszönhető – kényszerű eltávolításával lehanyatlott és az elkövetkező három évszázadra a Muravidék minőségi alkotók nélkül maradt.

A sokára bekövetkező változás a gyorsajtó elterjedésével állt be: 1889-től látott csak napvilágot a városban az Alsólendvai Híradó hetilap, mely a Délzálával és a Muraszombat és Vidékével szépirodalomnak is helyet adott.

Utóbbiban közölte első verseit diákként Pável Ágoston, akinek életművével behatóbban foglalkozik Bence Lajos. Vas megye művelődéstörténetének kiemelkedő alakja nemcsak Weöres Sándor és Gazdag Erzsé felfedezésével, de szerteágazó kultúraépítő tevékenysége mellett lírikusként és a szlovén-magyar irodalmi kapcsolatok előmozdítójaként is maradandót alkotott. A visszacsatolás időszakának történései nem kedveztek a „hídverő” munka folytatásának, a 40-es évekből mindössze két, erősen nacionalista könyvet emel ki a szerző: Horváth Sándor *Alsólendva múltja és jelene* című történeti összefoglalóját, valamint Völgyesi József felfokozott hazafiságú verseskötetét (*A hazatérés útján*).

A vesztes világháborút követően, a terület és lakóinak ismételt elvesztése és a fentebb említett „kuss magyar” korszak után, az újabb – immár jelenig tartó – irodalomtörténeti éra a kedvezőbb politikai változásokkal vette kezdetét. Az enyhülés jeleként jelent meg elsőként 1959-ben a Naptár, melynek szerzői köréből lassan komoly alkotóközösség formálódott. Ezzel együtt jellemző, hogy a 60-as években a vegyes tematikájú periodika mellett mindössze az írással ekkorra már felhagyó Vljaj Lajos két könyve (*Versek*, 1961; *Szelíd intés*, 1968) látott napvilágot. A muravidéki magyarság első költőjének (és első nemzetiségi politikusának) életművét a rangjának és jelentőségének megfelelően vizsgálja a szerző. Korábbi kismonográfiájának megállapításait foglalja össze a neki szentelt fejezetben: kezdetben a táj meghatározó szerepét poézisében, majd a rabság megtapasztalását követően a korábbi téma átértékelődését, s a néhol agitációig menő szocialista elkötelezettséget, melyet a nemzetiségi közösség sorsáért érzett felelősség old fel. Az említett, részben az ő nyomán, részint mellette haladó ifjabb generáció teljesítette ki aztán Vljaj úttörését. A közös antológiájuk után (1972) Tavaszvárás-nemzedékké keresztelt alkotói triász tagjai már jóval termékenyebbek voltak (Varga Józsefnek például még a közelmúltban is látott napvilágot kötete) és ez a könyvkiadás fellendülését is magával hozta. A legismertebb név közülük – méltán – Szúnyogh Sándoré, aki az *Írott szóval...* megjelenése idején a Szlovén Televízió

magyar műsorainak szerkesztője volt (s még bő másfél esztendő adatott neki – pályája tehát nyitott volt). Bence rövid áttekintésében is érezhető szeretettel, mégis lényegre törően ír elődjéről: miként jutott el a „romantikus lobogású” első verseskötetet (*Halicanumi üzenet*, 1975) követően a szerelem és a magány mellett a közéleti problémákhoz (*Naj-Leg*, 1980), felhívja a figyelmet a *Hóvágy* (1985) letisztultabb formáira, népköltészeti hangütésére, a válogatott *Halicanumi rapszódia* (1991) és a gyermekeknek szánt *Virágköszöntő* (1987) értékeire, hozzátéve a kiterjedt szerkesztői munka (Naptár, Lendvai füzetek, kötetek) bemutatását is. Az antológia mellett a Muratáj folyóirat – melynek ekkor mindketten gondozói – ugyancsak összekapcsolja a nemcsak költőként, de prózaíróként is egyre inkább kiteljesedő Varga Józsefet ifjabb nemzedék-társával. Ő fordítva, gyermekversekkel indult (*Naphívogató*, 1974), s ehhez társította a felnőtt lírát (*Pásztortüzek*, 1979; *Élni*, 1983), majd a próza felé tért (*Sorvadó népem*, 1990), de a 90-es években poézise legjaván túl (*Konokhit*, 1992) – mintegy keretezve az eddigi életművet – újabb gyermekköltéseit is közreadta, a legkisebb olvasók épülésére (*Hang-bona*, 1995). Szimpatikus szerzői alapállásra vall, hogy a harmadik alkotó, Szomi Pál epikai teljesítménye esetében bátran ír kritikai meglátásairól is a szerző, kiemelve *Őszirózsa* (1977) című debütkönyvéhez képest a *Szeretni kell* regénykísérlet (1984), és még inkább a *Húzd rá, cigány* (1987) novelláinak egyenetlenségét, a kötetek minőségi ingadozását. S az is dicséretes, hogy a Tavaszvárás-nemzedék fellépését követően a Naptárban és az Összhang (1979), valamint az Összhang – Sozvočje (1981) antológiákban jelentkezők közül, önmaga bemutatására, költészetének áttekintésére Varga Józsefet kérte fel. Idősebb pályatársaiként, szól a vajdasági származású Báti Zsuzsa és – az Összhangot Pete Györggyel közösen szerkesztő, Szomihoz hasonlóan korán eltávozott – Sz. Kanyó Leona verseiről, illetve a Zágrábban élő Gábor Zoltán művészeti esszéiről is.

A 80-as évek első felét-közepét ezzel együtt a „pangás időszakának” nevezi Bence Lajos, hiszen volt olyan esztendő is (1986), amikor például a Naptáron kívül egy

magyar nyelvű kötet sem jelent meg a Muravidéken. Ezt azonban ellensúlyozta az elkövetkezőkben – nyilván a közéleti változásokkal is – beálló fellendülés: 1987-ben már három kötet látott napvilágot (köztük a Szabó József népi elbeszéléseit összefogó – sajnos, a magyar kiadványokat jegyző Pomurska založba lektorainak meglehetősen hanyag szöveggondozásával), átfogó kiállítás mutatta be a szlovéniai magyar irodalmat, s 1989-től elindult a Muratáj folyóirat is (testvérlapja, a zalai Pannon Tükör csak 1995-től!). Ennek kiadója már a Szlovéniai Magyar Írócsoport és a Magyar Nemzetiségi Öngazgatási Érdekközösség volt, megerősödésével pedig nemcsak több új, fiatal szerző kapcsolódott a lokális literatúra folyamába, de a helyi tudományos közlések száma is ugrásszerűen növekedett. A kapcsolódó alkotók közül Halász Albertet, Cimmermann Toplák Jánost, Bence Utroša Gabriellát és Hagymás Istvánt emeli ki a szerző, míg utóbbi diszciplinái közt külön számba veszi a hely- és művelődéstörténetet, a néprajzot, nyelvészetet (ezen belül a szótárirodalmat) és – kedves területként – az irodalomtörténetet. Az újabb kiadás ki egészítésében, végül, már a legfrissebb munkák, eredmények is értő figyelmet kapnak Bence Lajostól.

Az Írott szóval a megmaradásért nagy és szép vállalása, akárcsak a Lendvahegy a szeretett vidék fölé, kiemelkedik a muravidéki magyar irodalomból. Az elmúlt időszakban nemcsak az itteni tudományosság alapművévé, magyarság- és irodalomtudományi forrássá vált, de az anyanyelv ápolásával, nemzethűségével, közösségi elkötelezettségével pótlékává az annyira hiányzó megtartó igéknek is, s a gondokra figyelmeztetéssel, figyelmeztetéssel: zengő lármafává, hiszen az utolsó pillanatokban vagyunk, mikor még cselekvésre lehet váltani ezeket az írott szavakat.

(Hazánk Könyvkiadó–MNMI, Győr–Lendva, 1996)

Termő ágak gyümölcsei (Rá-olvasások)

Az ezredfordulón látott napvilágot Bence Lajos negyedik verseskönyve. A lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet kiadásában megjelent *Rá-olvasások* anyagának zömét a *Szíves szívtelenből* és a *Létleletből* válogatta a szerző, a viszonylag kevés új szöveg mellett ez is jelzi, hogy számára az elmúlt évtizedben inkább a szekunder írások (az *Írott szóval a megmaradásért* két edíciót is megért), illetve az újságírói munka napi-heti penzumai kerültek előtérbe. Maga a kötet cím is erre utal, hiszen – amellett, hogy a legkorábbi muravidéki magyar nyelvemléket, a *Bagonyai ráolvasásokat*, s ezzel a néphitben gyökerező, gyógyító-bájoló műfaj hagyományait is játékba hozza – alapvetően régebbi versek „felújításáról”, újrafelfedezéséről van szó, a palimpszeszt rá-írásának mintájára, a befogadónak rá-olvasásra kínál lehetőséget. De ugyancsak érzékelhető a megtett alkotói út, ami a hosszúversek megjelenésétől (a *Létlelet* végén) azok kiérleléséig vezetett – a korpusz ennek is hú tükre.

Jól példázza a poétikai váltást, hogy a kötet két leghangsúlyosabb pontjára egy-egy ilyen jellegű szöveg került. Az *Óda a hazatérítőhöz*, a felütésben, a Muravidékről elszármazott kiváló szobrászművész, Zala György mintáját mutatja fel, akit, mint jeles szülöttet, az elmúlt időszakban újra felfedezett a helyi közösség, egyúttal az egyetemes magyar művészet egysége mellett tesz hitet, míg a záró *Jó lenne*, az életmű létrehozásának nehézségei utáni megnyugvást, végső elhallgatást óhajtja.

A kettő közti íven feszülő – cím nélküli – három ciklus közül az elsőben is javarészt újabb, terjedelmesebb szövegek kaptak helyet. A kötetindító hangvételt viszi tovább a „*Csak a tudata a tudata a tiéd...*” Vljaj Lajos-hommage, mely a költőelőd tájjal-egybekapcsoltságát idézi meg, abból táplálkozik. Mintegy a más-hon kenyerét választók, messze távolban boldogulást keresők ellenében is szól dacos, kitartást erősítő végszózata:

„... hívhatnak
már tornyos városok,
párizsok, csalogathatnak
idegen pamlagok és pászitok,
el már nem indulsz soha,
hiába csábít a csoda,
a számkivetettek daca
felel helyetted is:
nem, nem soha.
Mert ide taszít a sors is
a gonosz mostoha, az idegen
föld vásott közönye,
ide húz vissza az út menti
jegénye távolt fürkésző
tekintete, megannyi
reszketeg sóhaja
a tavaszi szélben.”.

S fejet hajt azok előtt, akik végleg ezt a földet választották. Az otthon barna röge takarta eltávozottak közül a búcsú keserű szavaiból fon koszorút a hodosi pszichológus M.-nek (*Kitakarítottál!*), háromsorosai pedig a mester, Szúnyogh Sándor emlékének őrzői (*Olorisi rekviem*). S közvetve utóbbi – a klasszikus mintától hasonlóan eltérő – párjaként, a *Négy waka* darabjai is a *Tavaszcélzás* költőjének mementói. (Aki mellé, röviden ellépve a lokálistól, a zuhanásában kabátja alól verseket havaztató festő-író is odaállítja Bence *Kondor repülései* – az ő tragikus, ikaroszi hullását segítő női angyalé ellenpontozza / *Angyali mosolyok kereszttüzeiben!*.) Az „örökkévalóságra már Ideleenn felesketettek” (*Psalm XXII.*) által létrehozott értékek, a „termő ágak” őszidővel (*Didergő fényben*), enyészettel (*Kalmár idők*) dacoló maradandóságának erejéből építi édesapja, a dolgos szántóvető szöveg-obeliszkjét (*Műemlék-vers apámnak*) is, hogy tavaszokkal szárba szökkenő, munkás életműve, míg az anyanyelv él (*Szó, jel, nyelv*), múlhatatlan legyen.

De a kikelet – amint a *Létleletből* beemelt, kapcsolódó *Naponta mondogatjuk* megerősíti – a szerző számára is az újrakezdések ígérését hordozza. Hiszen ekkor még

üres papír az eljövendő, eldönthető, hova kerüljenek a hangsúlyok (*Naponta mondogatjuk*), milyen „véletlen” elírással éljen, hova bújjon a költészet „szellemi ipics-apacs játékában” (*Sorok között*), miként próbálja ezzel a „hasznavehetetlenséggel” (*Öndefiníciós kísérlet két képben*) befolyásolni a rendet és szabályt (*Erdőtlenül*). S – bővítve a dedikációval megtiszteltetéskörét – megemlékezik azokról, akik ezt előtte megtették: Babitsról (*Elkésett intelem*), Hajnóczyról (*M. Hajnóczy Péter*), Pilinszkyről („*Mert elhagyatnak akkor mindenek.*”), a harcostársak közül pedig hálát mond Bartók Lászlónak, forradalmi hevű szavaltaiért (*Segesvári Rózsa*). Megérintő, ahogy a *Létlelet Lepkéjének* újabb variánsával (*Lepke II.*) a hasonló becenevű barátától, a grafikus Gálics Istvántól búcsúzik:

„Akit ébredéskor csak
megérint a Fény, aki csak válogat
a dolgok között:
boldog.
A hajnal is lepkeszárnyon
érkezik hozzád,
színei kielégülésért
kopognak csukott pilládon.
Látszólag preparálva vagy...
Ha szűnik a látás kínja,
ha nyugovóra tér az idegbajos
pupilla. De a gombostűk
helye még felsajdul este,
lefekvés előtt, s már rezeget
a finom erezet:
csillópor száll...

Barátom, ki ismered
a lepkék nemi életét is,
mondd, hány lepkehalállal
mérhető egy élet?!
(1987-1997)”

A halállal-körülvettség – ebben a kontextusban – a lírahóstit is számvetésre készíti (*Létlelet*). Ugyan előfordul,

hogy választani csak két rossz közül lehet (*Alternatíva*), benne édesedést szül a fájdalom (*Édesedem*), a veszteségek a szó megtisztulásához vezetnek (*Nagyon fog fájni*). S végül felismeri: a test épületének összedőlésével nem huny ki a szellem lángja, sőt, a halhatatlannak születés a halál (*Halállal jön*).

De a szeretet ereje is felülemel az elmúláson. A váraozást, felkészülést követő beteljesülésben (*Távozóban*) a nap nővérévé lesz a kedves (*Szerelmesvers*), még csipkái is szentjánosbogár-vonzón, boldogság-hozón világítanak a sötétben (*Ha énekel, sír – a Létleletben /a csipkék szemérmessége... /* címet viselte a szöveg). S ahogy kettejüket a fehér színtől ódzkodás (*Metszéspontok*), úgy kötik össze az anyává lett Másikat leányukkal a rejtélyes hajszalérfolyók (*Nem tudni*). Családdá-egészülésük a Karácsonyt még bensőségesebbé teszi, mikor hiábavalóvá lesznek a felesleges szavak (*Tűlevél nő*). Ám az ünnepbe-mélyedés a szükségét szenvedőkért mondott ima (*Fohász*) mellett, a régi betlehemezők jelképes útjával, a Megváltó keresésének fontosságára, az igazi tartalom, a lényeg elmaradására is figyelmeztet (*A karácsonyfák egyre kisebbek*):

„A csillagos, csillagszórós
csorda-pásztorok a kisdedet
keresik keresve: azóta is.

Azóta sem”.

A harmadik – a pályaindító *Szíves szívtelenből* válogatott – ciklus is valamiféle hiánnyal, bizonytalansággal átítatott. Felütésében még erős alkotóvágy él a szerzőben (*A vers születése*), de a tüzes és piros versek világra segítése küzdelembe, birkózásba fullad, s ugyan a zárlatban eljut az önmagával szembeni elvárások megfogalmazásáig (*Tisztább dalokat kérek...*), az írás már kinná, a szöveg méreggá változott (*Harc a verssel*), amitől jobb mielőbb megszabadulni (*Leteszem a tollat*). Közérzete is elromlik, előbb nemzedéke tehetetlenségét, kiszolgáltatottságát (*Töredék I.*) hasonlítja a vadászat áldozataiéhoz (*Nyulak októbere*), majd egyre inkább saját lába alól is kicsúszik a

talaj, bizonytalanná válik a környezet felismerése (*Pillanati helyzeted def-finiálása*), és az érzékek zűrzavarában (*Csak a szégyened marad meg*) végül az önazonosság, sőt a lét is kétséges lesz (*Töredék IV.*). (A fragmentumok a szkepszist formailag is leképezik.)

A biztosnak vélt közép megrendülésével a dolgokban próbál kapaszkodót, viszonyítási pontot találni. Előbb azok jelölik ki kiterjedését, létbizonyosságot teremtve, majd a személyes szférában is eligazodást kínálnak, végül már ő veszi át létmódjukat (*Vigyázzatok rám, Sótartó*). A másik mentőövet a Másik jelenléte, a hozzá való viszony adja. Az anyával-egybeforrottsághoz (*Kettesben az öröklétben*) hasonlóan erős kötés, amivel egymáshoz vonzódnak, kapcsolatok a méhé és virágé (*Szíves szívtelen; Virágok, előre...*). Máskor pedig a tenger delejével húz magához az örök aszsonyiság, beteljesítve életadó hivatását is (*Tenger VI.*):

„kik láttak téged, tenger?
kik nem látták még
szűz testedet
ki látta először
ágyék-hullámmásodot,
ki látta, ki?
kislányom, tenger!
ki szólított így?
ki szomorított asszonnyá
Tenger, és ki húzta ki
utolsó hajszáladat?”

Ez a hullámmás – mint láthattuk – Bence Lajos egész kötetét meghatározza, ám az újabb és újabb hegyek és völgyek nem a minőség ingadozását hozzák, sokkal inkább szekvenciát teremtenek. S a vissza-visszatérő témák és motívumok lassan poézise védjegyévé válnak, éppúgy, mint foglalatuk talán: a hosszúvers. Hisszük, hogy – természetesen többet írva – költőként ez lesz számára a kiteljesedés útja.

(*Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2000*)

Muravidéki szellemi kalauz (Identitás és entitás – Esszék, tanulmányok, kritikák)

A muravidéki magyarság kulturális, irodalmi értékeinek kanonizációjához nagymértékben hozzájárulnak az elemző, értékelő jellegű szekunder szövegek: tanulmányok, esszék, kritikák. Bence Lajos *Identitás és entitás* című könyve – mely akár az *Írott szóval a megmaradásért* továbbírásaként, folytatásaként, néhol kiegészítéseként is vizsgálható – felvállalja ezt a kétségkívül nehéz feladatot, hiszen a hungarológia több kapcsolódó területéről válogatott írásokat tartalmaz. A kötet ennek megfelelően tematikailag kisebbségtudományi, irodalomtörténeti és -kritikai, valamint művészettörténeti részre osztható (a csatolt kiadói jegyzetben a szerző is hasonlóképpen tagolja a már közölt szövegeket).

A nyitóegység egy nagyobb lélegzetű, *A szlovéniai magyarság* címet viselő komplex tanulmánnyal indul. A lendületes ívű, rendkívül lényegre törő dolgozat bemutatja a társadalmi helyzet változásait a politikai viszonyok függvényében (az elcsatolás utáni évektől a II. világháborút követő időszakon át a 60-as, 70-es évekig, majd tovább a rendszerváltozásig és a mai helyzetképig), az oktatásügy alakulását 1996-ig – áttekintve a különböző oktatási szinteket –, a Muravidék vallási életét, az itt élők felekezeti megoszlását, a kulturális intézményeket, a nyilvánosság belső fórumait (a nemzetiségi sajtó, rádió és televízió, illetve a könyvkiadás történetét és jelenét), a nemzetiségi jogok rendszerének alakulását és a gazdasági helyzet módosulásait. A konklúzió szinte minden területen (talán csak a művészetek képeznek kivételt) szükségszerűen negatív, jelentős előrelépés a rendszer-változás(ok), illetve a tanulmány elkészülte utáni EU-csatlakozás óta sem történt, és a jövő is kilátástalannak tűnik. Nem történt meg a kétnyelvű oktatási rendszer gyökeres átalakítása (ezt a témakört bővebben tárgyalja *A kétnyelvű oktatás prob-*

lémái Szlovéniában című írás), továbbra is nyomasztó a tankönyvek, a megfelelően képzett pedagógusok és – talán ez a legfájóbb probléma – az oktatás magasabb szintjein a kompetens diákok hiánya. Az értelmiségiek tekintetében mutatkozó deficittel rokon a sziget-magyarország vallási életét irányítani képes, felkészült lelkipásztorok hiánya; a behatárolt anyanyelvi kulturális lehetőségek, a nemzetiségi jogok semmibe vétele – sajnálatosan az anyaország részéről is –, a gazdasági helyzet kilátástalansága pedig tovább nehezíti a Muravidéken élők magyar identitásának megőrzését. Az önazonosságért küzdő maroknyi magyar esélyeit a politikailag vezérelt tényezőkön túl (ami-lyen a tudatos elhatárolódás, a másodlagos, sőt megtúrt státusz felkínálása) természeti tényezőként tovább rontja a népesség fogyása, melynek alapvető okai a kedvezőtlen népszaporulat, az asszimiláció és a jobb egzisztenciális lehetőségek reményével kecsegtető kivándorlás.

Ebből az elkeserítő állapotból, a perifériára szorított léthelyzetből csak a szellem világlása és az anyanyelv összetartó, közösségformáló ereje mutathat kiutat. Ennek tükrében különleges hangsúlyt kap a népi hagyományok megőrzése és a kulturális értékek felvállalása; utóbbi alapvetően két terepon valósulhat meg: a művészetén és a tudományén. Bence Lajos tökéletesen tisztában van ezek kiemelt jelentőségével, ezt igazolják a kötetbe válogatott sokszínű tudományos (történeti és elméleti), valamint irodalom- és művészetkritikai szövegek, melyek a korpusz nagyobb hányadát képezik.

A tudományos jellegű és az irodalomkritikai szövegek alkotják a kötet második jelentős egységét. Az idevágó dolgozatok élén a Maribori Egyetem Magyar Tanszékén folyó hungarológiai kutatások bemutatása áll. A szerző itt is eredményesen alkalmazza a korábbi, hasonló jellegű írásokban kiváló érzékkel használt szinkron és diakron vizsgálati módszert. Vácolja a tanszék kialakulásának történetét, illetve az itt folyó tudományos munka fő diszciplínái: a nyelvtudományi és az irodalomtörténeti kutatás irányait. Felhívja ugyanakkor a figyelmet a tudományos utánpótlás biztosításának szükségességére (ebben nagy szerep juthat az anyaországi egyetemeken doktori iskolát

végző hallgatóknak) és a szakterületek kiterjesztésének fontosságára (az oktatásügy egyik fő problémájának megoldása lehet a kétnyelvű oktatás módszertanának kidolgozása, alapvetően helyi szakemberek által).

A tanulmányok zöme a muravidéki magyar irodalmi törekvéseket vizsgálja. Ezek közül kronologikusan haladva *A XVI. századi irodalom és nyomdászat* című írás kerül az első helyre, melynek megállapításait a további kapcsolódó dolgozatokban is felhasználja a szerző. Áttekinti, hogyan vált Alsólendva – alapvetően a Bánffy-család által létrehozott, támogatott szellemi műhelynek köszönhetően – az 1500-as években a régió egyik központjává, miként indult, virágzott fel, különösen a század második felében az irodalom (Kultsár György) és a nyomdászat (Hoffhalter Rudolf), s a kultúra nemzeti nyelvű terjesztését preferáló protestantizmus elleni harc megindulásával, az ellenreformáció előretörésével, hogyan halt el ez a virágzás. A másik nagy, klasszikus korszak – emeli ki a Mura menti irodalmi törekvéseket tárgyalva Bence Lajos – a XX. század derekától, nevezetesen Vljaj Lajos fellépésétől számítható.

A politikus, író-előd szerepét kiemelten hangsúlyozza a szerző (ezt igazolja a rabversek motívumvilágát vizsgáló *Forog a rabkerék újra, újra...* címet viselő tanulmány beemelése a kötetbe), s hogy úttörő munkája voltaképpen a 70-es években, a Tavaszvárás-nemzedékkel érett be, teljesedett ki. A jelenkori muravidéki magyar irodalom közvetlen alapjait ennek megfelelően Szomi Pál, Szúnyogh Sándor és a legutóbbi időszakig alkotó Varga József fektették le – irodalomtörténeti jelentőségük ezen túlmenően a kontinuitás szempontjából ugyancsak meghatározó, hiszen munkásságuk mintegy hidat képez Vljaj Lajos és a 80-as (Bence Lajos, C. Toplák János), valamint a 90-es években (Halász Albert, Balazsek Dániel) fellépő újabb nemzedékek között. A triász tagjai közül Szúnyogh Sándor neve különböző kontextusokban többhelyütt visszaköszön, mintegy átszövi a kötet tanulmány-kritika anyagát (*Halicanumi üzenet a tér és az idő pecsétjével; A Halicanumi üzenettől a Halicanumi rapszodiáig*, etc.). Nem véletlenül, hiszen a nemzetiségi sors problémáit markánsan megfogalmazó költő szavai az aktuális helyzetben is vezércsillagul szol-

gálnak, mert változatlanul „... enyész a nemzet, / enyész a táj és szürkül az égbolt”. Több variációban voltaképpen ugyanaz a téma tér vissza Bence Lajos idevágó szövegeiben: az írott magyar szó – mint az identitás legfőbb konstituáló tényezője, építőköve – örökségének vállalása és továbbvitele, az anyanyelv szeretete, gondozása, valamint a felnevelő tájhoz és az általa hordozott szellemiséghez való örök ragaszkodás. Előbbi bontakozik ki éppúgy az általánosabb, áttekintő tanulmányokból – *A szlovéniai magyar irodalom eredményeiről; Önszerveződés, kapcsolatépítés és a muravidéki magyar irodalom; Nemzeti, nemzeti-ségi, kisebbségi irodalom*; vagy a *Naptár* 30 évét szemlélő, nagy ívű *A Naptártól a folyóiratig* –, mint az elemző jellegű szövegekből – a már említett Vljaj Lajos, illetve Szúnyogh Sándor recepcióját erősítő textusok mellett a Szilágyi Domokos költészetének „kisebbségi” vonatkozásait vizsgáló „*Igét őrizve*” a *Muravidéken*; a Kercsmár Rózsa epikus alkotásairól szóló *Egy pályamű gyönyörű ráadása* és Halász Albert versgyűjteményének bemutatása, a *Konok ikonok könyve* –, míg utóbbi a korpusz talán legszebb esszéjében, a *Hetés – avagy valomit tudhat ez a táj* címűben jelenik meg. A táj-élmény intenzitását nemcsak Vljaj Lajos sorai tükrözik érzékletesen („Szívemmel játszik ez a táj”), de az utóbbi írás többi citátuma is igazolja, hogy a „hely szelleme”, a vidék aurája a helyi alkotók nagy részét megérintette (a Tavasvárás-nemzedék tagjain kívül Halász Albertet, Göncz Lászlót, Zágorec-Csuka Juditot és Kocon József-Kembot idézi a szerző). Sajátos szellemtörténeti párhuzamot mutat egyébiránt Hagymás István *Lendva, Hegy* című szövege.

Mindezek mellett különös értéket képvisel az irodalomtörténetben gyakran marginalizált, a szépirodalom határmezsgyéjére tolt gyermekirodalom szerepének hangsúlyozása a muravidéki kánon formál(ó)dásában (*Egy gyermekirodalmi válogatás elé*). Bence Lajos maga is írt a legifjabbaknak (gondoljunk csak *Napraforgó-papagáj* című kötetére), így tapasztalatai személyes jellegűek, mintegy saját kapcsolódó költészetének igazolásaként is száll síkra a gyermekirodalom értékeinek elfogadtatása mellett, hangsúlyozva annak – Palkó Istvánnal szólva – „nép- és nyelvmegtartó” erejét.

Az *Identitás és entitás* írásainak harmadik nagyobb egységét a képzőművészeti témájú szövegek adják. Ezek közül a *Képzőművészet a Muramentén* teljes, áttekintő képet nyújt a jelentősebb alkotókról, művészeti törekvésekről. A sort Zala Györggyel kezdi a szerző, a magyar neobarokk szobrászat kiemelkedő egyéniségével, a mester lelkének „barokkos” mozgalmasságát határozva meg „uralkodó képességeként” (Taine-i faculté maîtresse-eként), az életmű megértésének kulcsaként (átvéve a *Zala György barokk lelke* című esszé megállapításait). De Bence Lajos művészettörténeti tablóján helyet kapnak olyan, ma már kevésbé ismert művészek is, mint a XX. század első felében tevékenykedő Pandur Lajcsi, a nemzeti-realista tájfestők utóda, vagy két csáktornyai szobrász, Schultesz Sándor és Bezeredy Lujó. Kiemelt szerep jut Gábor Zoltánnak, akinek lendvai kötődése, a város történetét sajátosan értelmező „antitablói” a *Lendva és Zágráb között* című írásban külön elemzést kapnak. A szerző lényegre törően mutatja be a II. világháború utáni generáció tagjai közül a Ljubljánában élő Zdenko Huzjan és a kiváló textiles, Dancs-Roth Marika, valamint a 2005-ben Munkácsy-díjjal kitüntetett Király Ferenc (a lendvai művésztelep megálmodója) és felesége, Suzanne Király-Moss művészetét is, megragadva azok jellegzetes vonásait. Behatóbban ismerteti a tragikus sorsú grafikusművész, Gálics István életművét, melyet – kétségkívül – előkelő hely illet meg a muravidéki művészet történetében. A felsorolást végül a főként tájképeket és fotogramokat („fény-képeket”) készítő, Gálics „fossziliáit” érdekes dolgozatban elemző, Hagymás István képzőművészeti tevékenységének tárgyalása zárja. Külön kell szólnunk két kimaradt alkotóról, akiknek egy-egy önálló szöveget szentelt Bence Lajos. Szemléletesen állítja az olvasó elé Göntér Endre 80-as évek végén keletkezett, 14 stációból álló, középkori „freskó”-sorozatát, a *Deuecher-ciklust*, kitekintve előzményeire és értelmezve a műegészt; s üde színt visz a képzőművészeti témájú írások sorába a 70 éves naiv festő, Göncz János köszöntése, melyet érezhetően különös szeretettel – az ajándékul kapott, régi göntérházi életkép szinte személyes megéltőségének nosztalgiájával – dolgozott ki a kötet szerzője.

Az Identitás és entitást nem szabad az Írott szóval a megmaradásért mércéjével mérni – melynek jelentősége meghatározó a muravidéki magyar irodalom szempontjából –, hiszen más jellegű, heterogénebb szövegek alkotják korpuszát. Ha utóbbi könyvet egy csokor fehér liliumhoz hasonlítjuk, úgy Bence Lajos újabb kötetét csak a tavaszi mezőn szedett, friss vadvirág-bokréta képéhez igazíthatjuk. A kettő semmiképpen sem vethető össze, ám a maga nemében kétségkívül kiemelkedő értéket képvisel. Ezzel együtt a szerző azt az erényt mutatja fel újabb könyvében is, ami a magyar irodalomtörténészek közül csak a legnagyobbak sajátja: tisztán, érzékletesen, ugyanakkor tudományos igényvel írni, lehetőleg minél szélesebb körnek. Előbbit az olvasás során tapasztalhatjuk, utóbbit csak remélhetjük.

(MNMI-Zalai Írók Egyesülete, Pannon Tükör Könyvek, 2004)

A meglelt otthonosság dalai (Hazatérítő)

A muravidéki magyar irodalom életképességét vitató, „tudományos megalapozottságú” megállapításokkal szemben Bence Lajos eddig negyedszázados életműve önmagában is megállja a helyét. Hiánypótló irodalomtörténeti munkái mellett (*Írott szóval a megmaradásért; Identitás és entitás*) költészete szervesen illeszkedik a Vljaj Lajos, valamint a Tavaszvárás-nemzedék tagjai – mindenekelőtt Szúnyogh Sándor – által megteremtett hagyományokhoz, igazolva a lokális literatúra kontinuitását, ugyanakkor erősen kötődik a pannon térség irodalmához is. A pályáját a 80-as években kezdő alkotó fiatalon elsősorban az avantgárd törekvésekkel rokonszenvezett, miután azonban egyetemi mentorai tanácsát megfogadva szülőföldjére tért, írásművészetében egyre inkább szintetizálta az újítást a klasszikus örökséggel. Pregnáns példája ennek az 50. születésnap alkalmából megjelent *Hazatérítő* kötet.

A válogatott és új költeményeket tartalmazó, tetszetős kiállítású könyv (Meszelics László munkáját dicséri), már címében utal a szerző életének meghatározó momentumára – miként tért vissza baráti ösztönzésre régi-új hazájába és talált ismét otthonra a Muravidéken. Az újra meglelt otthonosság érzése a mester, Czine Mihály temetéséről hazaérkezve vált tudatossá a költő számára, amint a *Hazatérítő versben* írja:

”...
A hideg kályha
mellett kuporogván, feledni akarva az
égi kalandot mesteremmel,
elárvultan, mint akit
minden cserbenhagyott,
reggelig ismétелgettem
fogcsikorgatva:
itthon vagyok,
itthon vagyok...”

A szűkebb pátriába visszatalált alkotó sorra idézi meg jelentős művész-elődeit, szellemi őseit. Ódát szentel a „millennium szobrászának”, az alsólendvai születésű Mayer (Zala) Györgynek (*Óda a hazatérőhöz*), emléket állít a fiatalon elhunyt, rendkívül sokoldalú Kondor Bélának (*Kondor repülései*), fejet hajt a muravidéki magyar irodalom tüzét feltápláló Vljaj Lajos műve előtt („*Csak a tudata a tiéd...*”). Lírai panteonjában helyet kapnak a korán, idő előtt eltávozott társak, barátok is, így a kiváló grafikusművész, Gálics István (*Lepke II.*), a felejthetetlen Szúnyogh Sándor (az *Olorisi rekviem* haikui mellett a *Bor és verssel*), Kerccsmár Mária hodosi pszichológus (*Kitakarítottál!*), vagy a tárgyak lelkét is érző néprajzkutató, muzeológus, Kerecsényi Edit (*Kerecsényi Edit halálhírére*). Mindannyiukért profán zsolttárában arra kéri az Urat, hogy

„... hagyd pihenni azokat,
kiket már Ideleln feleskettél
az örökkévalóságra, pillájukra
kő-nehéz álmodat bocsáss!”
(*Psalms XXII.*).

Ám az istenihez való viszony nem minden szövegben békés, a fohász szavai közé gyakran vegyülnek káromlások („Sziadtuk is anyádat...” – *Akaratod szerint*), másutt a transzcendens princípium attribútumai válnak kétségesek („Te tökéletlen Istenség / én, tökök halandó” – *Psalms XX.*). A klasszikus ima-formulák, kanonikus textusok de(kon)strukciója, a megcsontosodott formák elutasítása ugyanakkor egy, az emberélet mindennapjaihoz előbbin kapcsolódó Isten jelenvalóságát tételezi. Az Ő segítségét kéri (s vele Szent István királyét) a nemzetet fenyegető veszedelmek elhárítására és oltalmába ajánlja a Makovecz Imre által tervezett kultúrközpontot is. Hiszen, amint írja:

„... nem az építésze
a dicsőség, az Építő az,
ki előtt egy világ hajol meg”
(*Ódaféle az Építőnek rontás(ok) ellen.*)

A kiváló építész mellett Bence Lajos a vele közösséget tartó, rokon művészi hitvallású alkotók egész sora előtt tiszteleg. Születésének 70. évfordulója alkalmából ünnepi költeménnyel köszönti fel Király Ferenc szobrászművészt (*Kőben nyíló gondolat*), a pályatárs Csörgits Józsefnek ajánlott versben pedig a „sziget-magyarok” közös sorsa artikulálódik (*Drávaszögi keresztút-jegyzet*). S természetesen nem marad ki a zalaegerszegi keramikus, a „gyöngyöző agyag mestere”, Németh János sem, kinek műtermében, akárcsak a zalai földben, kincsek serege rejtőzik:

„... mennyi emlék,
mennyi föld-Nép,
mennyi művelt Anyag,
mennyi sors-kaloda, mennyi
lélekember-csonk,
mennyi ragyogás, mennyi
szerep, mennyi szétdőlt
álom, mennyi széjjelfoszló,
idült emlék.”

(*Gyöngyöző agyag, gyógyír kiszikkadás ellen*).

Az alkotók között – a világ-teremtés művészi aktusa és a személyes kapcsolat mellett – az otthonosság érzését keltő tájjal-eljegyzettség a legjelentősebb összekötő erő. Hiszen – amint az *Identitás és entitás* kötet egyik esszéjében írja a szerző – „valamit tudhat ez a táj”. Két dolgot érdemes ennek kapcsán kiemelni: egyfelől a vidék „auráját”, bűvölő erejét, ami megköti az elvágódó szívét, eszét, s elhiteti vele, „hogy máshol sem jobb, maradj csak itt veszteg” (ezt a problémát boncolja *A menni vagy maradni dilemmájára, s egy régi erdélyi költőre* is). Másrészt azt a lebegő, gazdag szellemiséget, ami fátyolként borul a tájra, s nyomaiként találunk a Mura és a Kerka medrében, valamint a földben

„ekevasat, kimeredő,
tízezerszer kicsorbult
csoroszlyát, kelta,
római, longobárd,

etruszk emléket,
vázát, csobolyót,
fazekat, kerámiát,
embercsontot, paszomántot,
tarsolyt, nyakéket”.

A rég eltávozott, névtelen ősök tárgy-emlékei mellett pedig a „Zrínyik, Bánffyak, Zalák, Wlassitsok” kincset mutató lidércfényként világló szellemi örökségét. A „mindig sötét, mindig ködös és sáros” történelmi megyét ezek a lámpások tették „tisztává, csillogóvá, fényessé, világossá” (*Dal a világos Zaláról*). A nehéz köd, a sár és a sötétség azonban néha elfedi az utat mutató fényt, országossá téve a nyomort „a fejekben Alsólendván, Söjtörön, Egerszegen”. Ezzel együtt a pesszimizmusra hajlamos költőben (*Máskor meg ilyenek jutnak eszébe...*) egyre erősödő kétségeket ébreszt az alkotás értelmével és általánosan a nemzetiségi lét élhetőségével kapcsolatban, mert – miként a barát, Szűnyogh Sándor írta – „... enyész a nemzet, / enyész a táj és szürkül az égbolt”. Nem véletlen, hogy a pince melletti diófától letekintve, a „világraszóló, örök őszben”, a megsarcolt hegyoldal kozmikussá tágított képe az egyre fogyatkozó sziget-magyarország magára hagyatottságát asszociálja (*Tájkép csata után, avagy példabeszéd a hiúságról*). A pusztulást másutt az „enyésző táj” idézi meg, a muravidéki „Waste Land-ek” – Takáts Gyulával szólva – szimbolizálják. Rendkívül érzékletesen a *Kalmár időkben*:

„Jelzés értékű minden:
a kútkáván felejtett
rozsdás pléhvödör,
sarkából kifordult
istállóajtó, a zsalu
sarokvasának néma
nyikorgása,
a kifosztott kukoricagóré,
a járom az eresz alatt.
Nagyapám itt felejtett
dohányzacskója, feledésből

reprodukálható intelme,
a múlttól, a máról,
az enyészetről, sárról.”.

A végleges eltűnés apokaliptikus vízióját (*Utolsó fehér éjszakán*) végül a vegetáció megújulása, a tavaszi reggel diadalmasan benyomuló fényei és zajai oldják (*Pressziók és impressziók*). A megmaradás zálogaként, az identitás megőrzésének egyik potenciáljaként pedig az anyanyelv (*Szó, hang, nyelv...*), az emlékezet nyelv általi megfelelő rögzítése (a nyelvi tartalmak szegényedése, kiüresedése ugyanis a feledés útja – erre figyelmeztet játékos formában az *Őszi vers, avagy egy fogalom detronizálása*) kínálkozik. Ennek megfelelően teremti meg a költő – az 56-os eseményeknek is emléket állítva – születése mítoszát (*Vers magunkról, avagy kósza emlékek 56-ból*), dolgozza fel lírai formában ángya találkozását a baromfiólat kifosztó nyesttel (*Egyszer még megnézném*), s áldoz az elmaradt társadalmi megbecsülés helyett „műemlék-verset” apjának. Talán utóbbiban figyelhető meg legjellemzőbben a vendégsorok beemelése. A földműves apa ezáltal, a Mama (József Attila édesanyja) maszkulin párjaként, a tisztesség dolgozó ember példájává magasodik:

„... álmában ő is tiszta
ruhát hordott, ilyenkor
a hivatali tintanyalók is
'jó napot' köszöntek néki.
Csak kedvenc Kinga tehene
szemlélte gyanakvó
tekintettel rajta a változást.”.

A kötet végére válogatott szövegek nagyobb része, immár szabad asszociációs játékként, Bence Lajos „avantgárd korszakát” idézi. A hagyományosabb írások alapvetően komoly hangvételével ellentétben, ezekben az (ön)íronia válik meghatározóvá. A *HIDAKRÓL ÉS VÁGÓHIDAKRÓL*, mint „verstanulmány-mesterkurzus”, szándékolt megoldásaival – amint a mellékszövegben jelzi – a szabad versalkotás módszerének „ad kegyelemdőfést”. Az

Ülnöm adjatok! még tovább megy: szóösszetételei, erőltetett kírimelei („Bennem tükröződik az élet, / Muravidék vére, sava-borsa, / tudja ezt Erzsi, Kata, Borcsa, / meg a Karcsi cica, meg a / kutya, mi is lehetne más / neve, mint Morzsa”) a befogadók alacsony esztétikai igényeit, egyúttal az ezt meghaladni képtelen alkotókat gúnyolják, majd a szocializmus kiforgatott szólamaival a letűnt rendszer ideái, kiszolgálói kerülnek terítékre, végül „karrierje” állomásainak felvillantásával az ironikus él a költő ellen fordul. S saját alteregóján mosolyog az öregedő, folyton zsörtölődő főszerkesztőt (*Kirekesztő, avagy az ember egyfolytában vénül*) vagy a bálból hazaballagó Bálintot (*Bál itt, bál ott...*) ábrázolva is.

A záró ciklus (*Vers innen és túl*) darabjai között található emellett három – némi képzavarral unikumnak nevezhető – bordal. A hegy levének szentelt ének-triptichon elemeiből az első alkotást a szlovén nemzeti himnusszá vált *Pohárköszöntő (Zdravljica)* szerzőjének, Prešerennek ajánlja a költő. A *21. századi bordal* beszédmódja ezzel együtt a magyar történelem tragikus eseményeit sirató kesergők hangulatát is megidézi, ugyanakkor nem hiányzik belőle a derű, az életöröm sem. A középső, Jancsi bácsinak dedikált költemény (*Bor és lélek*) az asztaltárssal folytatott közös beszélgetéseknek állít emléket. Végül a harmadik, már említett, *Bor és vers*, a barát, Szűnyogh Sándor hiányát panaszló szavait a megváltoztathatatlanban való megnyugvás oldja a közös szenvedély apológiájává:

„Nemrég ketten ültünk
itt, ma már csak az alkonyfény
idézi közös búbánatos dallamaink.
De a köszöntő és a dal ma is
ugyanaz, mint egykor volt:
Dicsérni Istent, ki a bor maga.
Jóság, íz, oltalom és haza.”.

Bence Lajos *Hazatérítő* című verseskönyve fontos állomás a költő pályáján: nyilvánvalóvá teszi azt a poétikai fordulatot, melyet a kötet különböző ciklusait összetartó cölöpként beemelt hosszúversek kiérleltsége bizonyít, va-

lamint az a tény, hogy az egykor meghatározóbb avantgárd forma már csak a játék szintjén, az ironia erősítése érdekében kerül alkalmazásra. Mindezek azt tükrözik, hogy a hazatérő igazi befogadó otthonra lelt a Muravidéken, érzi a közösség és a barátok biztató, ösztönző szeretetét, és tudja, írásművészetének kiemelt jelentősége van a lokális értékek reprezentálása, közvetítése szempontjából, nemcsak az anyaország, de Szlovénia felé is.

(MNMI, 2006)

Üzenet otthonról, haza (Vallani)

A fél évszázados muravidéki magyar irodalom jelenkori folyamában kétségkívül Bence Lajos lírája képezi a legmarkánsabb, legerőteljesebb áramlatot. A költő öt évvel legutóbbi, jubileumi, *Hazatérítő* című kötete után a 2011-es könyvhétre új, az elmúlt időszakban keletkezett verseit magában foglaló könyvvel jelentkezett. A lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet kiadásában napvilágot látott *Vallani* darabjait a pályatárs, Halász Albert szerkesztette egységes egészé, a kísérő (honfoglalás kori és madár-motívumokat ábrázoló) grafikákat pedig a kiváló festőművész-barát, Göntér Endre készítette.

Már a kötet élére rendelt, címadó, Z. Szekeres Ilona versmondónak – a lokális literatúra értő és elkötelezett tolmácsolójának – ajánlott nyitóvers meghatározza minden nemzetiségi sorskenyeret evő magyar alkotó legfőbb erkölcsi kötelességét: írott/kimondott szóval kinyilvánítani a létfájdalmakat és -örömeiket és küzdeni a megmaradásért. „Szovátától Szabadkáig, Mádéfalvától Kórógyig” „vallani, folyton vallani” – szólni boldogságról és bánatról, születésről és elmúlásról, „ölelésről és ölelésről” egyaránt, szólni, magyarul, amíg lehet. Világos, forrástiszta költői hitvallás, ugyanakkor szívbemarkolóan kétségbeesett dallam az ilyé-si síp legvékonyabb ágáról.

Az önazonosság megtartó anyanyelv általi igazolása mindazonáltal az egész közösség kötelessége. Hiszen a nyelvvesztéssel asszimiláció, a többségi nemzetben való elkerülhetetlen feloldódás jár. Ezért fontos, hogy a muravidéki magyar gyermekek, sőt a egyes házasságból származók is mielőbb megtanuljanak magyarul. A szerző mindezt az unokája beszédfejlődését megörökítő Petike-versekben teszi nyilvánvalóvá. A kisfiú előbb csak figyelni az őt körülvevő világot, majd találékonyan utánoz (*Nem beszél; Petike rakoncátlan*), aztán megszólal (*Nem volt érdemi megjegyzésem*), végül már ő veri át a nagyapát (*Játék hallal, porszívóval; Nem szól, fenyeget*). A

nyelvörzés – egyébként komoly és komolyan vett témája – kapcsán beemelt játékosság és humor húzódik tovább a 60-as évekbeli göntérházi élmény megidézésén túl, ahol „Ö-mama” dönt úgy, hogy koncertet szervez a népszerű „Rolingsztoncének”, hetési pereccel és lendvahegyi borral (*Nagyanyám álma egy pajtakoncertről Jaggerékkal / Képzelt riport...!*), egészen az óbor okozta kellemetlenségek (*Végzetszele*) és az árnyékszék múltbéli takarítási nehézségeinek (*Ismeretlen XVI. századi költő keservei az eltávozott „pötzegödör” tisztítóhoz*) bemutatásáig. S ugyanez tér vissza a kötet hátsó fedelén a szerző szlovén nyelvű mobiltelefonba írt üzenetében (*sms dédunokámnak a jövőből*):

„Küldhetnél egy hírt
magadról, ha lehet
magyarul, légy szíves
(Ópapa)”

Ahogy az asszimilációtól a nyelvörzés, úgy óv meg az elvándorlás kísértésétől a szülőföld megtartó ereje. A felnevelő Muravidék szeretete, a tájjal-egybeforrottság megvallása Vljaj Lajos óta meghatározó téma a helyi alkotók számára – ennek szellemtörténeti áttekintésére vállalkozott a szerző *Hetés – avagy valamit tudhat ez a táj* című esszéjében (az *Identitás és entitás* kötetben). S saját, kapcsolódó verseinek korpuszát teljesíti ki a *Vallani* két darabja: a kedves örvidéki település szépségét, értékgazdagságát megéneklő, alkalmi jellegű *Hodosi dal*, valamint a fiú ragaszkodás szép, érzelemteljes kinyilvánítása, a *Szeretlek: Muravidék*. Amint utóbbiban írja:

„Mert emberségre, magyarságra ez a Mura
menti táj nevelt szelíd lankáival, ködbe vesző,
kaszapengéstől zajos hajnalok csodáiból, a
munka és a dal énekeseiből, leánykacajtól
zajos nyáresti alkony-buja kincseiből,
szerelemmámmoros hajnalok illataiból egy
életen át szemezgethet az ember;

- Mert a térképeken szabad szemmel alig látható, kicsiny szülőföld egy 'országos Haza' helyébe lépve 'csicsíjgatott-csitított, csókolt', az anyaöl komfortját jelentette embert-próbáló időkben”.

A vad (határ)folyó azonban nemcsak pozicionálja, nemcsak megjelöli a szülőföldet, de kapcsolatot is teremt a lokális kultúrák között, a híres ásványvizet adó, stájer Radencitől a muraközi Ráckanizsáig (*Rafting-vers*). S az el-futó víz a szerzőt saját lírájának változása, folyása mellett a kiváló barát és pályatárs, Szúnyogh Sándor emlékének meg-, és az ő Ladik Katalinról írt szövegének felidézése is késztetí (*Nem tudhatja*).¹ A tudatos szerkesztői koncepciónak köszönhetően (Halász Albert munkáját dicséri) az sem véletlen, hogy a kötet következő darabjának címettje éppen az írás keletkezésekor 85 éves, azóta sajnálatosan eltávozott nagyszerű festőművész, Gábor Zoltán. Az alkotó Alsólendvától Zágrábig ívelő pályája mintegy meghosszabbítja a Mura horvát határig futó vonalát, a gyermekkori élményét kitágító, örök pillanat, a talán legmagyarabb műalkotással való eljegyzettség, pedig a művészet misztériumának megtapasztalásán túl, a nemzetiségi sors ellenére is mindvégig megtartott nemzethűség szép példája (*Gábor a Feszty-körkép előtt, 1930 táján*). Ezt a kettősséget viszi tovább, teszi a Vajdaságig nyúlóan teljessé, a magyar megmaradásért vívott harc költője, Tari István küzdelmét a magában álló, romjaiban is jelképpé lett aracsi pusztatemplom múló, mállasztó idővel való dacolásának megfeleltető, ugyanakkor (ön)íroniájával a szomorú végkövetkezményeket is sejtető, *Délvidéki csupa-kín-rímes játék*², valamint a (Dudás) „Karesz testvérnek” ajánlott, beszédes

1 Bence Lajos líráját egyébként is át- meg áthatja a Szúnyogh-i örökség, melynek nyomon követése, feltárása szövegeiben, érdekes kaland lehet az irodalomtörténet számára is.

2 Sajnálatos ellenpontja az Árpád-kori romtemplom, mint magyarság-jelkép használatának, hogy a róla elkeresztelt délvidéki folyóirat – melynek Tari István is szerkesztői közé tartozott – a közelmúltban, de talán nem végleg, elnémult.

című, *Mikor Pünkösöd és Trianon egy napra esett*. Utóbbi zárlatában így ír, megrendítő kétségbeeséssel:

„Arasznyi létünket kitalált spóra, tébolyító
delej, feledékenységi kór nem
pusztíthatja, s az nem lehet, hogy
testvéreimet
elfelejtsem a Bácskában, Gömörben
és Csíkban, a háromszéki mezőkön,
Alsólendván, Felsőőrött vagy
Óriszentpéteren.

Jöjj Szentlélek,
egyesíts bennünket!
Felmenőkben is meghasonlottakat,
hogy ne vesszünk rendre,
ne kábulatban éljünk, szervezz
újra élő szervezetté, országnyi
nemzetté bennünket, lángnyelveiddel
égesd szívünket,
lelkünk is sisteregve fájjon,
ha nemzetünkön a 'nemzeni már
nincs kinek' ördögi sugallatára,
Lucifer is rúgásokkal,
hitványságunkért megérdemelten
száz bugyrával fizet –
ezen a történelem verte,
megváltásért kiáltó tájon...”

A megelőző kötetekben (főként a *Hazatérítőben*) megalapozott zalai-muravidéki pantheont építi tovább a szerző a néhai, hiányzó barátoknak szentelt szövegeiben. A *Tél van* díszeiktől megfosztott, „farkasordító” hidegben didergő, árva fái az eltávozott költőóriást, Utassy Józsefet, a szent Vegetáció papját siratják, a tavaszi ünneplőbe öltözött Természet – ellenpontként – a mintegy másfél évtizede halott alkotótársat, a grafikus Gálics (Galič) Istvánt juttatja eszébe (*Öcsinek*), s Zala György születésének évfordulóján verssel emlékezik az alsólendvai származású szobrászművész monográfusára, a tudós zalaegersze-

gi tanárra is (*Borbás Györgynek, így utólag*). A legszebb a (részben) mementó-jellegű írások közül mégis talán a nagy előd, Radnóti Miklós hitvese iránti szerelme nyomán a szerző saját feleségének tett vallomása, a *Tétova óda* sorait megidéző *Bennem alszol, nem vagy más világra...*, melyben ekképp gyónja érzelmeit:

„bár nagyobb kerülőkkel
érkezik meg hozzád a vágy,
s lelkednek suhogása is más,
megosztott ágyunk hol
királyi ágy, hol meg
lágeri priccs, csikorgó
nyoszolya, szalmazsákot
tartó váz –, 'bennem'
alszol, mint az egy anyagból
gyúrtak tartományának
lakója, s ha elmész,
nem lehetsz másé,
nekem sem vagy más,
világomnak virága:
VILÁGOM”

Az emlékező versek mellett barátait, pályatársait is megtisztelte egy-egy nekik dedikált szöveggel Bence Lajos. A kötet illusztrátorának, az akkor hatvan felé közeledő Göntér Endrének ajánlja a *Fejezetek csókaságaink történetéből*, melyben a művész egykori kedves madarát a szülőföldet elhagyó, oda mégis mindig hűségesen visszatérő muravidéki magyarokhoz hasonlítja – egyfajta szerzői segítséget kínálva a kísérő grafikák értelmezéséhez. A vajdasági Csóka település férfikarával szoros barátságot tartó dalos társait, a Muravidéki Nótázókat pedig arra buzdítja (*Barátaim, Társaim!*):

„Hirdesse szív, száj;
minden torok, él még
magyar e tájon –
míg el nem fogy
arcunkról az utolsó

mosoly, ki nem fogy
ajkunkról az utolsó dal,
legyen az népdal vagy
magyar nóta, a lényeg:
hogy magyar.”.

De egy másik „madártenyésztőnek”, Györfi Sándornak, a magyar történelmet szobrokba (köztük számos turulba) és érmekbe álmódó, kiváló „kun” művésznak is dedikál verset a szerző, s nem feledkezik meg a költőkről, a mindig reményt adó Jókai Annáról (*Jósága a jövődönnek*), a soraihoz hasonlóan már lassan ballagó, nagykanizsai Szoliva Jánosról (*Fogadkozom*) és a külhonba szakadt földiről, C. Toplák Jánosról (*Nincs már – stílszerűen a kötet egyetlen avantgárd darabja a *Flagelláns énekeskönyv* alkotójának szól) sem. Végül, talán utóbbinak is szánva, és a (meg)maradtaknak (ön)igazolásként, saját rokona, az otthon tehetségként elkallódott, mégis örök nyomot hagyó Ferkó bölcsességét osztja: „(...) jobb, ha az ember otthon virrad meg...” (*Otthon megvirradni*).*

Bence Lajos újabb kötete jól illeszkedik a korábban megismert és megkedvelt, a muravidéki és általánosan minden nemzetiségi léthelyzetű magyar közösség megmaradásért vívott harcát markánsan megjelenítő, gondjait, problémáit nyíltan és világosan kimondó poézisének sodrába. A *Vallani* hol ironikus, hol keserű, hol bizakodó darabjaiból a magyar lírának ezt a vonulatát kevéssé ismerő is többel gazdagodik, mintha könyvtárnyi (egyébként nem létező) szakirodalmat olvasna, de az ebben a közegben otthonosan mozgó, a szerző munkáiban járatos olvasó is új színeket, új értékeket fedezhet fel bennük. Csak bízhatunk abban, hogy az ilyen és hasonló könyvek és a szerző további művei minél tovább gyarapítják, gazdagítják az illyési síp és ezáltal az egyetemes magyarság irodalmát.

(*MNMI, 2011*)

Hinni a kaszaélű szavakban (Szóval vágok rendet)

Elmúlt két kerek születési évfordulójához hasonlóan (a félszázadikra a *Hazatérítő*, öt évvel később a *Vallani* látott napvilágot), a 60. fényét is kötettel aranyozta Bence Lajos. A Pannon Írók Társasága és az MNMI közös kiadásában, a Pannon Tükör Könyvek sorozatában megjelent *Szóval vágok rendet* válogatott és új írásokat tartalmaz, összesen közel ötvenet. A javarészt mára a szerző védjegyévé lett – az „avantgárd gyökerekhez” visszanyúló – hosszúversekben, az értékfelmutatás mellett, a korábbinál még erősebb a panaszló hang, mely immár nemcsak nemzetiségi létkérdéseket, de a személyes sors problémáit is felveti. S ez a „saját nagyonfáj” – ahogy Magyar Ágnes nevezi utószavában –, gyöngyként születik meg a világra-gyónás kínja által, annak verejtékcseppjeiből. A tiszta, fájdalmas-őszinte szavak éle pedig, akárcsak a szántóvető ősök kaszájáé, megszabadít a kártékony konkolytól, rendet tesz az élet mezején.

Már a kötet élére emelt *Vers magunkról...* igazolja a költő kimondásra-elhívását. 56-os nyári születését követő csecsemő-erősödése a kibomló forradalomé, világra-eszmélése lyukas zászlók suhogásának és az országos ravatal mártírjai szentségének emlékével teljes, mely – ha haloványan is – máig átsüt a homályon, belülről fáj, szólásra készíti. Mint korán, egy életre megkapott imperatívusz, erkölcsi parancs. S ahogy a hazát elhagyók számára ilyen kell(ett), hogy legyen az elkísérő magyar szó, nekik még inkább az, noha őket a haza hagyta idegenben.

A *Tomboló türelemben* ciklus címadó darabjában ennek áldozatairól is megemlékezik: a vesztes világháborút követően a hrastoveci, sterntali és a többi hasonló koncentrációs táborba internált 558 nemzettársunkról, akiknek egyetlen bűnük – mint Csúrog, Zsablya, Mozsor vértanúinak vagy a tisztaistvánfalvi és más lágerek deportáltjainak – származásuk volt. De szkeptikus a közel hatvan esztendővel későbbi uniós csatlakozást illetően is, tudva,

hogy az sem fogja megoldani a fennálló nemzetiségi problémákat (*Máskor meg ilyenek jutnak eszébe...*). Ráadásul a lendvahegyi idillt, a személyes kisvilág békéjét megtörő kilátó megvalósulásának ugyancsak ez lett az eredője. A „bábeli gaztett-másolat” előbb a természeti, majd az épített környezetet teszi tönkre szigorú rendezettségével (*FÁJREND-katasztrófa*), azután a lelkeket mótelyezi (*Vízió a torony árnyékában*), hogy végül az egyetemes romlás, a sokszázados kultúrtáj eltűnésének jelképe legyen (*A jövő pusztítóinak*). Az elkövetkezőkre vonatkozóan, joggal teszi fel értékfeltő kérdését a szerző:

„... lesz-e ki
felmászik, felkúszik
úttalan utakon a Hegyre,
s talál-e Olajágat?”

Nem véletlen, hogy még a pincebeli örömök meghitt pillanatainak (*A Karma karma*) helyét is a bizalom (*Kérdések nélkül, végül*), illetve a hiábavaló csodavárás (*Várnál*) miatt a hit megrendülése veszi át. S az „istenáldotta kétségbeesés” profánná fosztja az imát (*Himnusz-töredék a XXI. századra; Jövendőmondó újévre*), mindennapivá díszteleníti a *Credot* (*Hiszkegy a kiábrándulásra*), sőt nem kíméli a nagy „Öreget” sem (*Reménytelen ŪL*). Ám erőt ad a történeti minta, az országos gondoktól szorongatott, és ugyancsak a megmaradásért viaskodó, „örök határon túli”, Zrínyi példája, aki tudta:

„... fel kell építeni
a várat, a templomot,
mely ellenáll minden
gaznak, akadály lesz
összeesküvésnek, széthúzó
akaratnak. Épüljön: vár
vártán, az új Remény és
Hit vára, melyen nem
vehet erőt a Halál.”
(*Zrínyi Új várat épít*).

A porában is örök, megálmodója hírét hírelő alkotás pedig, érték-mivoltában, a lendvai toronnyal szemben felmutatott, vállalt alternatívává is válik. Ugyanakkor a Zrínyi-vers a második, *Megszólítalak, megszólítanak* ciklus nemzeti jeleseket megidéző, illetve dedikált darabjaihoz köt át.

A *Mikszáth Rogáskában nyaral* a legnagyobb palóc a Monarchia kedvelt fürdőhelyén, Rohicsen eltöltött kellemes tartózkodásainak állít emléket, felelevenítve az író itteni szokásait, napi elfoglaltságait, az előző ciklus profánabb szövegeit ellenpontoszó *Isten a legszebb Lélek-Álom* Ady hitéből táplálkozik, míg a *Nagy László lobogó sörényű loviaira* a fenyegető, ártó szándékú hatalmak ellen kér oltalmat. A Nagy Háború kitörésének centenáriuma alkalmából a pusztító örület áldozatául vetett katonáknak szentel írást, köztük annak az Ábel Kornél segédtisztnek, akinek *A Karszt* című isonzói frontregényét maga fordította magyarra. S Hagymás István élet és mű szinkronicitásait áttekintő kötete kapcsán, József Attila tragikus végének teljesülését is meggyászolja (*J. A. horoszkópjára*).

A szűkebb pátria felé térve, ugyancsak szavakba temeti a közelmúltban eltávozott barátokat, rokonokat. Köztük a színházi kötődésű P. Annát (*Sóhajok az Illés szekerén távozó után*), a bánati L.-t (*Búbánat-bánat*) vagy a vajdasági születésű újságírót, Hornyik Miklóst (*Van, hogy*). A legszebb gesztus azonban az édesapának, a munka és a tisztesség testesítőjének versbe-örökítése, ami most, elvesztése után, a csillagokba emelt mauzóleummá nemesül (*Műemlék-vers apámnak*) – közlései (a *Rá-olvasásokban*, a *Hazatérítőben* és itt) így különböző jelentéssel, jelentőséggel bírnak.

De – műfaji hagyományoktól eltartó – háromsorosokkal (*Ágrólszakadt haikufűzér*) adózik az irodalmi édesapa, Szúnyogh Sándor emlékének is. A fáról hullott gyümölcs-sors árvaságát a műhely éltetése, közösségi heve oldja – összefogásra, új szigetté-kapaszkodásra biztatja a fiatal tehetségeket (*Sz. S. késői intelme a Sasokhoz*), a náluk beérkezettebb Szebivel (Császár Sebastijan) pedig saját tapasztalatát osztja meg, a semmiből-alkotásról (*A semmiről egészen*). S az értékteremtő munka családi példajaként, örömmel látja a legifjabb – a dédapa által im-

már örökre félbehagyottat is folytató – faültetési lázát a kapornaki tájház „tündéerkerti Édenében”:

„Nagyra nőj! – emellek magasba
én is biztatón, szelíd
hitegetőn, közben unokám szorgalmát
lesem, hogy fogja kicsiny kezében
a kapát, húzza a rögöt a gyökérre,
nagyra nőjetek, nagyra nőjetek!”
(*Nagyra nőjetek!*)

Mert a hegyi tevékenység, a foglalatosság a gyümölcs-fával és szőlővel, a pálinka- és borkészítés, ha az hittel és szívvel, alázattal és a minőség iránti elkötelezettséggel történik, mélyen rokon a műalkotás létrehozásával. Bence Lajos jól tudja ezt, s nem véletlenül állítja egymás mellé a Kovács Lajos lentihegyi pinceszentelőjére írt verset a Kos-suth-díjas keramikus, Németh János köszöntésével (*Gyönyöző agyag, gyógyír kiszikkadás ellen*) és a Göntér Endre kolontári képei ihlette – történeti áthallásoktól sem mentes – szöveggel (*Vörös körkörös, avagy farkába harap...*).

Élet és írás kapcsolata fűzi össze a záró, *Maradok a szóval, maradok a szóban* egység korpuszát. Folytatva a kötetindító biografikus vonulatát, szót emel az elmúlt ünnepekért (*Karácsonyaimat visszakerem*), visszalátogat a Ménesi úti kollégiumba (*Valaki halkan népdalt énekelt*), egyetemi emlékeket elevenít a 70-es évek Budapestjéről (*Nagyonfájiban*). S miután vállára vette az Utassy-keresztet (*Írni-inri*), a szólalás akarva-akaratlan vállalását, nemcsak a vers születéséről (*Ahogy békésen...; Kinek kell?*), de a talált témákról (*Vers a Boldogságról; Reciklált téma és vers*) is vall. Utóbbiak közé éppúgy beemeli a *Rövidék* több mint harminc esztendőt átfogó, avantgárd nyelv-játékait vagy a hátsó borító két – egyébként szintén a költőelőd – *Hungária Kávéház? – Kávéház Hungáriá!*-jának darabjait eszünkbe juttatható – szellemes rögtönzését, mint a Zalában az utóbbi időben népszerűvé vált, fővárosi és vidéki alkotók eltérő lehetőségeit felmutató szöveg-variánsokat. A csak „köttü”-nek csúfolt helyi „híresség” íróniával festett arcképének vonásaiban pedig nem nehéz a

szerzőre ismerni (*Változatok egy talált témára; A fővárosi-vidéki költők témára II.*). Ám, amint írja: „ha fölnyűszít a holdra, / olyan mint a fajkutyák bármelyike, / (...) / fajára büszke, vátesz, rohan utána / sok kopó”. S a „perifériális irodalom” szótári címszava és a megalázóan kevés honor (*Perverz versike*) is hatásos ellensúlyozást nyer végül a „bronzba fagyasztás” által (*Közbülső helyzetben*).

Vlaj Lajos sors-mintája, a „növekvő gyalázat”, „sokasodó félelem” és ezzel együtt a saját lombhullás, a föld lassú archoz-emelkedése (*Őszülő színek mögül*) ellenére, a Berzsenyivel „elestvéledő” költőben megerősíti: *még-is megérte*. Ahogy, összegző jelleggel, a kötet zárlatában számadást von (*Születésnap*):

„... gondoltad-e Vers, hogy annyi
kompromisszum-kényszer
után, létlelet-gyárosként, sehol sem
jegyzett, az 'egyetemes magyar
irodalom' és a 'határon túli'
frázisába beleveszejtve, vidéki
'költő-fejedelem' titulus, és millió
új Létlelet birtokában, a létezés
gyönyöreiből kiábrándultan,
– hiányzó és talán szándékosan
kihagyott Élet-tortáim
jelentik majd az örömet –,
s elfeledettnek hitt lékekkel
és élekkel teli harcaimban
a spirituszt, ernyeteg perceimben
a megnyugvást, s a felismerést,
lakonikus válaszként a létre:
talán, mégsem éltünk hiába...”

S az életmű egészéhez hasonlóan, nem volt hiába a gondok miatti szólalása sem – hiszen beérik a vetés, és rendet vágnak majd fényes szavai. Ez a kimondás, ez a költészet igazi ereje.

(*Pannon Tükör Könyvek, MNMI-Pannon Írók Társasága, 2016*)

Szabó Márk

„Nekem ide vissza kellett jönnöm, nekem itt feladatom volt.”

(Beszélgetés Bence Lajossal)

Bence Lajos szlovéniai magyar költő, tanulmányíró, publicista, pedagógus, szerkesztő, 1956-ban született, egyszerű földművesek gyermekeként. Rövid számítás után kijön az eredmény: idén tölti be a hatvanat. A muravidéki magyarság legjelentősebb kortárs költője, aki lassan 35 éves pályafutásra tekinthet vissza. A közösség szerencséjére nem ragadta el idejekorán a sors, mint a nagy irodalmi pályatársat és barátot, Szűnyogh Sándort. Bence az ő szellemiségét is továbbviszi. Emellett a nemzetiségi politikából is kiveszi részét, mindennapi kenyerét tanárként az iskola, illetve az egyetem adta, majd a Magyar Nemzetiségi Tájékoztatási Intézet igazgatója volt. Évek óta erősíti a Népújság csapatát szerkesztőként, korábban főszerkesztőként, továbbá a Muratáj irodalmi folyóirat főszerkesztője is. A Muravidéki Magyar Írók Társaságának elnöke, a Pannon Tükör munkatársa, a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság elnöke. A Muravidéki Nótázókkal pedig ápolja a népi dalkultúrát, és persze ír a megmaradásért.

- Ma már akár a Muravidéken is könnyű irodalmárként színpadra lépni. Jól működő intézményrendszerrel rendelkezünk. Ellenben a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején a muravidéki magyar közösség még nem heverte ki teljesen a háborúk szellemi következményét, az értelmiség lefejezését. Nem voltak még saját intézményei, nem volt „kulturális hálózata”. Ön volt az, aki Szűnyogh Sándorral és a többiekkel irodalmi műhelyt teremtett, kapcsolatokat épített ki, verseket írt, irodalmat szervezett és rendszerezett, intézményeket hozott létre. Igaz, hogy Vljaj és Szűnyogh már akkor felvázolta a lehetőségeket, de mégis miért vállalta fel a kisebbségi közösség irodalmárának bizonytalan, nehéz szerepét?

- A lényeg az önkifejezés szándéka. Akkoriban ez a szó még nem is létezett. Mondhatni: feltűnési viszketegségnek indult az egész. Éreztem, hogy valamit csinálni kell. A hetvenes évek elején először zenével próbálkoztam, volt zenekarom is. A cél a kapcsolatteremtés volt, persze akkor még főleg a lányokkal. Nagy Illés rajongó voltam és ismeretségi vonalon sikerült beszerezni a lemezeiket Magyarországról. A szövegeiknek súlyos mondanivalója volt, például: „Láss, ne csak nézz”. Ezek a gondolatok mélyen megérintettek engem. Az írásra pedig Szűnyogh Sándor ösztönzött, akit első találkozásunkkor igen meglepett, hogy én már próbálgatom a tollforgatást. Ő a Tavaszvárás antológiában már meghirdette a programot: írjanak a fiatalok is!

- Mennyire volt nyomon követhető Vlaj Lajos, Varga József és főleg az említett Szűnyogh Sándor hatása korai lírájában?

- Vlaj költészete mindig érdekelt és rendszeresen olvastam tőle. Később a nyolcvanas évek közepén neki szenteltem az első kismonográfiámat is. Vlaj mélyen átélte a lendvai valóságot, föl vállalva a népiességet is – annak ellenére, hogy baloldali ember volt. A muravidéki ember nehéz sorsáról olvashattam nála és vitathatatlanul hatással volt rám. A Tavaszvárás-nemzedék költőinek írásait már az elhíresült antológia kijövedele előtt olvastam, amint megjelentek. Sanyi első kötete, az 1975-ös Halicanumi üzenet borítóstul, mindenestül lenyűgözött. Ott láttam, hogy merrefele tart a muravidéki költészet. Sanyi tág horizontjával, avantgárd programjával, irányt adott nekem.

- És mik voltak Bence Lajos első saját irodalmi gondolatai?

- Mint mondtam, Bródy János szövegei kemény mondanivalójukkal nagy hatással voltak rám. Ezek a tartalmak éppen Sanyi programjára rímelték. Akkoriban a szlovén és a magyar lírát is egyfajta pesszimista hangvétel jellemezte. A letargikus hangulat annak fényében alakult ki, hogy a jugoszláv rendszer azért nem volt olyan szép, mint

ahogy azt a Tito-nosztalgia ma sejteti. A rendszer hibái már bőven látszódtak akkor, felszínre kíváncsoztak.

- *Mennyire működött akkoriban az állami cenzúra, illetve az ennél néha még sokkal hatékonyabb öncenzúra?*

- Sanyival az volt a szerencsénk, hogy magyarul írtunk, ezzel a szlovén cenzúrát egy az egyben kikerültük. Egyszer volt arra példa, hogy a Népújságban egy versem nem jelenhetett meg, abban arról írtam, hogy a karácsonyfák egyre kisebbek. Mindig egyre messzebb lehetett elmenni, de azért tudtuk, hol vannak a határok, az öncenzúra ilyen szinten azért működött.

- *Hogy sajátította el magát a mesterséget? A hexametert, az időmértékes lírát, a verselés alfáját és omegáját?*

- Debrecenben, majd Budapesten azért igyekeztek belém verni a versírás alapjait. A legtöbb szaktárs nem adott sokat erre, de én figyeltem, hisz tudtam: jól jön ez még nekem. A szabadvers azért mindent nem bír el, jó verses alapokra lehet csak komoly tartalmat építeni. Az egyetemi tapasztalatokat aztán az első önálló kötetemben, az 1981-ben megjelent *Szíves szívtelenben* tudtam kamatoztatni.

- *Néhány kritikusa szerint egyértelmű volt a nyugat-európai avantgárd hatása a kötetben...*

- Szlovénia közvetítésével a nyugati irodalom azért eljutott hozzám. Ezen kívül az *Életünk* már a hetvenes években közölte akár a párizsi Magyar Műhely szerzőit is. Elzárkózásról tehát szó sem lehetett. Ugyanakkor Pesten akkortájt ilyesmit még nem lehetett volna megjelentetni. Mindemellett a pesti egyetemi életben egyidejűleg erős oldódást tapasztaltam meg. Olyannyira, hogy én az egyetem után egy liberális pesti közegből úgy tértem haza, mintha börtönbe jöttem volna. A Muravidéken ideológiai dolgokkal, Titoval, marxizmussal viccelni még mindig veszélyes volt, pedig Ljubljánában a Mladina már ütötte-vágta a rendszert. De azért éreztem én is: mégis csak egyre többet

lehet. Ezt a merészebb hangütést például a *Tito(k)* című versem címében lehetett lekövetni.

- *Természetesen a mesterségbeli fejlődés töretlen volt, hiszen az első kötetes költő nem hagyta annyiban...*

- Azt mondják, az első kötet mindig a legrosszabb. Én nem így éreztem, noha a Vajdaságban kaptam érte egy lesújtó kritikát. Ez végül mégis hasznomra vált, hisz megismer-tek ott is.

- *Zala György szobrászművész Bence Lajos versében talál haza szülővárosába, Lendvára. Másik verse a lendvai Színház- és Hangversenyterem építéséhez, Makovecz Imréhez szól. Kedvenc szavalójának Z. Szekeres Ilonának írt verset, pályatársaknak szánt sorokat. Van, akit hazatérít, van, akit megszólít, van, akivel beszélgetésbe kíván elegyedni. Sok verse kommunikáció a szellemi társakkal...*

- Igen, ez egyfajta beszélgetés, rokon lelkekhez való közelítés. Ha összefüggésbe helyezném: Czine Mihály professzoromtól jött az utasítás, hogy többet várnak tőlem, mint csupán verseket. Ezzel hadd térjek át az irodalomtörténeti munkámra, amely az említett kommunikációnak, rendszerben gondolkodásnak a kicsúcsosodása. Az 1994-ben először megjelent, majd 96-ban bővített kiadást megélt *Írott szóval a megmaradásért* című munkával a muravidéki magyar irodalom áttekintésére vállalkoztam. Ezzel érdemeltem ki a doktori címet is.

- *Ez volt a kötelező munkája, referenciapont, alapmű – mondhatnánk. Ezzel szintetizálta a muravidéki irodalomtörténetet.*

- És valójában ez volt a feladat! Megmondták, hogy én ne is gondoljak arra, hogy Pesten maradok, hisz nekem ott-hon feladatom van. Egyébként ez a munka nem maradt annyiban. Szerencsére lehetőségem volt egy e-projekt keretében arra, hogy a 96-os, bővített kiadás megjelenését követően napvilágot látott muravidéki könyveket is lajst-

romba vegyem, egészen Pál Péter *Digitális freskók*jáig bezárólag. Összesen mintegy 50-60 könyvről beszélünk.

- *Nem volt szörnyű teher ez a ki is mondott elvárás, hogy a muravidéki irodalom krónikása és egyben első nagykövete legyen? Gyakorlatilag muszáj volt írnia!*

- Csak annyit mondok: de. Mókás anekdota. Amikor megjelentem VW bogarammal, amire a pénzt Németországban spóroltam össze, Sanyiék azt hitték, ezzel a költészetnek vége is... Pedig távol álltam ettől. Amikor eljutottam nyugatra, a munka meg a szórakozás mellett a szellemiséget is magamba szívtam. Például Triesztben, Duinoban a cél sosem csak úgymond a farmervásárlás volt, hanem a lelki töltődés is.

- *Az imént megállapítottuk: több verset is írt pályatársainak, rokonlelkeknek. Persze sok nagy előd, művésztársak, mint Szűnyogh, Gálics, sajnos már nem tud visszaszólni...*

- Ez igaz, de például Zala megyével volt oda-vissza kommunikáció, oly módon, hogy Németh János keramikusművésznek írtam születésnapjára verset, és ő megtisztelt azzal, hogy kívülről megtanulta. Göntér Endre dobzonaki festőművész is nagyon sokszor emlegeti a versemet, amit neki ajánlottam.

- *A kapcsolattartás nemcsak a muravidéki irodalmárokkal, hanem a Vajdasággal és Zala megyével is mindig intenzív volt...*

- Felvállaltam az említett feladatomban ezt a részét is. Akkoriban Tari István költő, Dudás Karcsi novellista, évente egyszer-kétszer itt voltak a Muravidéken, kutatva a tájat, és az irodalmat is keményen számon kérték rajtunk. A Képes Ifjúságban Gálics Pista jelent meg először, olyan bemutatásban, ami még ma is csodának számítana. A vajdasági olvasók, tévözök, rádiózók rajtuk keresztül ismertek meg minket, muravidéki művészeket. A nyolcvanas évek elején kezdtek egyre jobban kiépülni a kap-

csolatok. Az első kötetemből egy válogatás a Vajdaságban jelent meg. Zalával már 64 után volt kulturális kapcsolat, Sanyiék már akkor nagyon jól együtt tudtak működni a zalaegerszegiekkel. Mi, Sanyival, komolyan gondoltuk az irodalomteremtést és a kapcsolatépítést. Amúgy pedig a mottó az volt: Ha valahova hívtak, olyan nem volt, hogy nem megyünk. Felvállaltuk a nagyköveti szerepet.

- A Muratáj irodalmi folyóirat főszerkesztője is. Ez a muravidéki irodalmi fórumként 1989-ben indult vállalkozás az utóbbi években kissé mostoha sorsú, mondhatni vegetál. Van-e még jövője?

- Évi négy megjelenéssel már bekerülhetnénk a magyarországi támogatási rendszerbe. De persze ehhez új szerkesztőgárda, új körülmények kellenek. Ugyanakkor szerintem a tartalommal nincs baj, szövegből van elég. Új koncepciója lehetne a folyóiratnak, hogy helyet kapjanak benne zalai, vajdasági írók is, akiknek közül van a Muravidékhez. Emellett helytörténet, történelem, nyelvészet is szerepelne a lapban, ugyanakkor az irodalom jelentené a gerincét továbbra is

- Hogyan és mennyire valósulhat meg mikrokozegünkben a kritika? Lendván még hamarabb megsértődünk, mint a nagyvárosban. Kis közösség vagyunk, ezért még nagyobb kárt okozhat egy keményen megfogalmazott írás. Viszont a kritikára nekünk is szükségünk van, még ha nem is tetszik...

- Éppen az irodalomtörténeti munkákkal tudom elkerülni az éles kritika megfogalmazását. Tudom én, hogy nehéz ez. Hisz egy elsőkötetest megdorgálni, nem biztos, hogy célravezető. Nehogy még elvegyük a kedvét a munkától! Aztán az is igaz, hogy manapság úgymint mindenki mindent meg tud jelentetni. Épp ezért örülök neki, amikor beavatnak minket, tapasztaltabb költőket, akkor a közös munkának köszönhetően talán jobb végeredmény jelenhet meg. No meg legalább együtt isszuk meg a levét az egésznek!

- *A versekről általában azt szokta mondani, hogy nincsenek kőbe vésve, alakulnak, élnek és ez így van jól. Az Ön verseit az utóbbi években meg is zenésítette a Szomi Kralj Béla neve fémjelezte szlovén Kontrabant, illetve a zalaegerszegi Énekmondó Együttes. A dalok sokszor egy-egy verssorból építkeznek, és értéküket ez mégsem csorbítja. Az sms-vers is működik, amit jövőbeli dédunokájának írt. A rövidebb versformát tehát nem veti meg?*

- Nem, sokszor elég egy sor is ahhoz, hogy valami nagy születhessen. Most készülő versválogatásom összeállításánál döbrentem rá, hogy több a rövidebb vers, mint a hosszú! Pedig általában én is a hosszabb formát kedvelem és művelem.

- *A Rá-olvasások 2000-ben jelent meg. A cím már maga többértelmű...*

- Nem éppen az ősi népi műfajról van szó, az imádságokról. A cím lényege: régi témák újragondolása. Végül is a ráolvasás egyfajta irodalmi műfaj, ami művészeti értéket is hordoz, úgyhogy nem zavar, ha ezzel asszociálják. Így egyfajta kettős életérzést közvetít a cím. Most, amikor az új kötetemhez gyűjtök verseket, rábukkantam egy hosszabb versre a kilencvenes évekből. Visszakötve a *Rá-olvasások*hoz: az egyik témája például a szemétközelet. Az újrahasonosítás. A címe akár az is lehetne, hogy „reciklálás”, még ha a szó idegen is a magyar nyelvtől. De végül is miért ne, ha már lehet olyan cím is, hogy *Nagyon fájl?!?*

- *2006-ban jelent meg a következő verseskötet, a Hazatérítő, akkor volt 50 éves. Hogyha most, a 60 előtt, számot vetünk, akkor elmondhatjuk, hogy sikerült azt megvalósítani, ami a feladat volt?*

- Talán a *Vallani* című kötet kapcsán válaszolnék, ami 2011-ben jelent meg. Ez Bakonyi István irodalomtörténész szerint az utóbbi 10 év egyik legjelentősebb magyar verseskötete. A közösségi létezését próbálom megragadni

ezekkel a verseimmel. Még ha ez a sokszor személyesnek látszó közegben, a családban is valósul meg. De hát a család a közösség alapja és jövője! Remélem sikerült megfelelni a rám rótt feladatnak. Programot is észlelek magamnál, ugyan nem írom le gyakran azt a szót, hogy magyar, de azért a sorok közt mindig ott van a gondolat... Az alapja viszont mindennek, hogy emberségesek legyünk. Hisz ebben a nagy európai nyitásban a valódi kérdés, hogy a muravidéki magyarság mikroközössége nem vész-e el... Sajátos kultúrára képes közösség vagyunk. A 200 valahány kiadott könyvünk érdemessé tesz minket arra, hogy bekerüljünk az egyetemes magyar kánonba. Amelyben sajátos helyet kell, hogy kivívjunk magunknak. Bízom benne, hogy vannak itt értékek. Most a politikai helyzetet nem szeretném taglalni, mert biztos lehetne jobb is, noha magam is szerepet vállalok benne. A lényeg azon van, hogy az, ami az utóbbi években itt megteremtődött, az fél országrésznyi érték. Ez minden tiszteletet megérdemel. Ezeket az értékeket Magyarországon még kevésbé ismerik el, de azért Vajdaságból Mák Ferenc például már nagyon elismerően nyilatkozott az itt végzett munkáról.

- Saját pályája alakítása mellett mentorként keresi és segíti új tehetségeinket...

- Pál Péternek olyan témák jutnak eszébe, mint annak idején Szúnyogh Sándornak. De ő újrafogalmazza, újraértelmezi ezeket a gondolatokat. És épp az adhat löketet az irodalomtörténeti énemnek is, hogy egy ilyen fiatalember, aki egyben kiváló szavaló, úgymond beáll a sorba. És jönnek a többiek is, örömben összeesek, amikor valami új írás kerül a kezembe fiataljainktól. Ilyenkor mondja az ember, hogy jó verset írni, mert nem falra hányt borsó. Az egész irodalmunk ilyen csodák sorozata.

- Mit tartogat a jövő Bence Lajos számára?

- Pilinszkyról mondta valaki, hogy egy-ügyű költő. Én is annak érzem magam, anélkül, hogy hozzá merném ma-

gam hasonlítani. Az ügyem pedig az, hogy elmondjam a kis közösségünknek hol a helye a világban, hol a helye csodálatos nyelvünknek ebben a forгатagban. Az egyetlen ügyem: a megmaradás. Amiért érdemes itt és most verset írni.

Horvat Ines

Bence Lajos összegyűjtött bibliográfiája

1979

BENCE, Lajos, BERNJAK, Elizabeta, VARGA, József. Szerkesztette Sz. Kanyó Leona és Pete György. Összhang: a szlovéniai magyar költők, valamint Vas és Zala megye költőinek válogatott versei. Murska Sobota, Pomurska založba, 1979, 83–92.

1980

BENCE, Lajos. Nemzetközi ifjúsági kutatótábor: Hodos 1979. Naptár, 1980, 126–134.

BENCE, Lajos. Hetési haranglábok. Naptár, 1980, 181–187.

1981

HRADIL, Jože (szerkesztő, fordító), BENCE, Lajos (szerkesztő, fordító). Sozvočje: predstavitev šestih sodobnih pesnikov koroških Slovencev ter petih sodobnih pesnikov madžarske narodnosti iz Slovenije v slovenskem in madžarskem jeziku. Murska Sobota, Pomurska založba, 1981.

VARGA, József (szerző, szerkesztő), BENCE, Lajos (szerkesztő, szerző), HRADIL, Jože (szerkesztő). Sozvočje: predstavitev šestih sodobnih pesnikov koroških Slovencev ter petih sodobnih pesnikov madžarske narodnosti iz Slovenije v slovenskem in madžarskem jeziku. Ljubljana, Pomurska založba, 1981.

BENCE, Lajos. Szíves szívtelen: versek. Murska Sobota, Pomurska založba, 1981.

1983

BENCE, Lajos. SZÚNYOGH, Sándor (szerkesztő). Vljaj Lajos: (1904–1966), Lendvai füzetek = Lendavski zvezki, 7. Lendava, Kulturna skupnost, 1983.

1986

BENCE, Lajos (szerk.), SVOLJŠAK, Drago: Bronasta doba v Sloveniji = Bronzkorszak Szlovéniában / D. Svoljšak ... [et al.], Lendvai füzetek = Lendavski zvezki, 8. Lendava, Kulturna skupnost občine, 1986.

1987

BENCE, Lajos, SZABO PAHIČ, Suzana, VUGRINEC, Jože. Prekmurska madžarska književnost = Muravidéki magyar irodalom: 1945–1987. Pokrajinska in študijska knjižnica v Murski Soboti, 1987. december 28.– 1988. január 23. Murska Sobota, Kulturni center „Miško Kranjec”, 1987.

BENCE, Lajos. Kratke pesmi. Samo prah te prekrije. Alternative. Mladje, 1987, 65. sz., 16–17.

1988

BENCE, Lajos (szerk.). Pričevanja o pisatelju Mišku Kranjcu. Vallomások Vljaj Lajosról: izšlo ob 80. obletnici rojstva in 5. obletnici smrti: megjelent a költő születésének 85. évfordulója alkalmából, Lendvai füzetek = Lendavski zvezki, 10. Lendava, Kulturna skupnost občine, 1988.

BENCE, Lajos (szerk.). Vallomások Vljaj Lajosról, Lendvai füzetek = Lendavski zvezki, 10. Lendva, Kultúrközösség, 1988.

BENCE, Lajos. Kratka zgodovina prekmurske madžarske književnosti (1945–1988). Dialogi, 1988, 24. évf., 5–6 sz., 76–81.

1989

MLINARIČ, Albina (szerk.), RAJNAR, Anica (szerk.), UNGER, Mira (szerk.), KOLENC, Marija (szerk.), CIGAN, Silva (szerk.), VARGA, Valéria (szerk.), BENCE, Lajos (szerk.). Skupna pot = Közös út. Lendava = Lendva, dvojezične vzgojnovarstvene enote, dvojezične osnovne šole v Pomurju in dvojezična srednja šola v Lendavi, 1989.

BENCE, Lajos. Létlelet: versek. Lendva, Magyar Nemzetiségi Oktatási-Művelődési Öngazgatási Érdekközösség, 1989.

VARGA, József, RUŽIČ, Ernest, LAINŠČEK, Feri, PERGER, Valerija, BENCE, Lajos, BÁTI, Zsuzsa, ŠÖMEN, Branko, VINCETIČ, Milan (szerk., szerző), ROZSMÁN, Erzsébet, SZUNYOGH, Sándor (fordító, szerző), HRADIL, Jože (szerk.). Sozvočje: izbor pesmi slovenskih in madžarskih pesnikov Pomurja = Összhang: válogatás a muravidéki szlovén és magyar költők verseiből. Murska Sobota, Pomurska založba, 1989.

BENCE, Lajos. Od koledarja do revije (Naptár). Dialogi, 1989, 25 évf., 7/8/9. sz., 108–110.

BENCE, Lajos. A Naptártól a folyóiratig: a Naptár 30 évének irodalmi szemléje. Naptár, 1989, 37–43.

1990

BENCE, Lajos. Ko odhajaš. In: Separatio: revija za

kulturo. Murska Sobota, Zveza kulturnih društev, 1990–, próbasz., 23.

1991

BENCE, Lajos. Dvojezični pouk v Pomurju pro in kontra. Budapest, 1991.

BENCE, Lajos. Napraforgó-papagáj: gyermekversek – vers-gyermekek. Lendava = Lendva, Szlovéniai Magyar Írócsoport, 1991.

BENCE, Lajos. A muravidéki magyar irodalom rövid története. In: SZÚNYOGH, Sándor (szerk.). Tanulmányok, cikkek a muravidéki magyar irodalomról. Lendva, Szlovéniai Magyar Írócsoport; Szombathely, Életünk, 1991, 14–28.

BENCE, Lajos. Varga József elbeszélései. In: SZÚNYOGH, Sándor (szerk.). Tanulmányok, cikkek a muravidéki magyar irodalomról. Lendva, Szlovéniai Magyar Írócsoport, Szombathely, Életünk, 1991, 84–86.

BENCE, Lajos. Halász Albert verseiről. In: SZÚNYOGH, Sándor (szerk.). Tanulmányok, cikkek a muravidéki magyar irodalomról. Lendva, Szlovéniai Magyar Írócsoport; Szombathely, Életünk, 1991, 102–103.

BENCE, Lajos (szerk.), et al. Tri študije = Három tanulmány, Lendvai füzetek = Lendavski zvezki, 12–13. Lendava = Lendva, [s. n.], 1991.

BENCE, Lajos. A muravidéki magyarság helyzete a demográfiai adatok tükrében. Naptár, 1992, 113–119.

BENCE, Lajos. Jelek és jelzések: hódolat Széchenyi előtt. Naptár, 1992, 150–152.

BENCE, Lajos. A Halicanumi üzenettől a Halicanumi

rapszódáiig: Jegyzet Szúnyogh Sándor válogatott verseihez. Naptár, 1992, 178–182.

BENCE, Lajos. „Csákcsék”-ezzünk bátran! Népújság, 1991. március 15., 34. évf., 10. sz., 17.

BENCE, Lajos. Rövidebben, szebben, helyesebben. Népújság, 1991. április 19., 34. évf., 15. sz., 13.

BENCE, Lajos. Trideset let tiskanja madžarskih knjig v Prekmurju. In: Separatio: revija za kulturo. Murska Sobota, Zveza kulturnih društev, 1990–(1991), 35–36.

1992

BENCE, Lajos. Egy elmulasztott lehetőség margójára: (A kétnyelvű oktatás harminc éve Szlovéniában). In: Kétnyelvűség a Kárpát-medencében. Del 2. Budapest, Széchenyi Társaság, 1992, 68–73.

BENCE, Lajos. A Halicanumi üzenettől a Halicanumi rapszódáiig: (Jegyzet Szúnyogh Sándor válogatott verseihez). Muratáj, 1991, 2. sz., 12–17.

BENCE, Lajos. Harmincéves a magyar könyvkiadás a Muravidéken. Muratáj, 1991, 2. sz., 80–82.

BENCE, Lajos. Göntér Endre középkori „freskói”: (A Deuecher-ciklus és előzményei). Naptár, 1993, 101–105.

BENCE, Lajos. Harminc éves a magyar könyvkiadás a Muravidéken. Szivárvány, 1992, 13. évf., 2. sz., 100–101.

1993

BENCE, Lajos. A megmaradás esélyei a Muravidéken: az első huszonkét év. Naptár, 1994, 41–54.

1994

BENCE, Lajos. Írott szóval a megmaradásért: (a szlovéniai magyarság 70 éve). Győr, Hazánk, 1994.

BENCE, Lajos (a kérdező), GÖNCZ, Árpád (interjúalany). „A határainkon túli magyarok ügye – külpolitikai prioritásaink legfontosabbika”: (beszélgetés Göncz Árpáddal). Népújság, 1994. augusztus 26., 34. sz.

BENCE, Lajos. 30 éves a Petőfi Sándor Kultúregyesület. Népújság, 1994. december 9., 49. sz.

BENCE, Lajos. Az elrugaszkodás esélyei: csak megszilárdult nemzettudattal lehetséges. Nyelvünk és kultúránk, 1994, január–június, 54–[58].

1995

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar irodalom kibontakozása és fejlődése: előadás a Cserháti Sándor Középiskolában, Nagykanizsa, 1995. október 26., Nagykanizsa (Hungaria), 1995.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar sajtó négy évtizede: előadás, tudományos konferencia „Múlt jelen jövő”, Lendva, 1995. november 2., Lendva, 1995.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar irodalom alkotói és művei: előadás, Kárpát-medencei magyar kisebbségi költők találkozója „Írott szóval a megmaradásért”, Lendava, 1995. november 23. november, Lendava, 1995

BENCE, Lajos (a kérdező). Beszélgetés Arday Lajossal. Népújság, 1995. január 13., 38. évf., 2. sz.

BENCE, Lajos. Előadás a haza bölcséről, Deákról. Népújság, 1995. február 3., 38. évf., 5. sz., 9.

BENCE, Lajos (a kérdező), KERCSMÁR, Rózsa (interjú-

alany). „Túlságosan is alkalmazkodóak voltunk...”: interjú Kerescsár Rózsával. Népújság, 1995. február 17., 38. évf., 7. sz.

BENCE, Lajos (a kérdező), EGYED, Albert (interjúalany). Új együttműködési formákra lesz szükség... Népújság, 1995. március 17., 38. évf., 11. sz.

BENCE, Lajos (a kérdező), RADÓ, Péter (interjúalany). Még nincsenek hagyományai: a magyarországi kisebbségi képviselletekről. Népújság, 1995. március 24., 38. évf., 12. sz., 4.

BENCE, Lajos (a kérdező), DEÁK, Ernő (interjúalany). Az Ausztriában élő magyarok helyzetéről. Népújság, 1995. április 14., 38. évf., 15. sz., 5.

BENCE, Lajos. A hungarológiai kutatások a maribori Magyar Tanszéken. Nyelvünk és kultúránk, 1995, 2. sz., 62–66.

BENCE, Lajos. Nemzeti, nemzetiségi, kisebbségi irodalom: (az irodalmi egység kérdéséhez). Muratáj, 1995, 1. sz., 65–69.

BENCE, Lajos. A por csak beföd, Pannon Tükör, 1995, 1. (próba) sz., 26.

BENCE, Lajos. Nem hihetem... , Pannon Tükör, 1995, 1. (próba) sz., 26.

BENCE, Lajos (a kérdező), TABAJDI, Csaba (interjúalany). Temeljna pogodba ni cilj, ampak sredstvo: pogovor s Csabo Tabajdijem. Porabje, 1995. január 12., 5. évf, 1. sz., 2.

1996

BENCE, Lajos. Írott szóval a megmaradásért: (a szlovéniai magyarság 70 éve). 2., bővített kiad. Győr, Hazánk;

Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 1996.

BENCE, Lajos. Néhány adalék a szlovén-magyar irodalmi kapcsolatok kérdésköréhez. In: GADÁNYI, Károly (szerk.), BOKOR, József (szerk.), GUTTMANN, Miklós (szerk.). Nyelvi tudat, identitástudat, nyelvhasználat, (Bibliotheca Slavica Savariensis, 3). Szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, 1996, 138–142.

BENCE, Lajos. Óda a hazatérőhöz. In: BORBÁS, György. Zala György: 1858–1937, (Lendvai füzetek, 15). Lendva = Lendava, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet: = Zavod za kulturo madžarske narodnosti, 1996.

BORBÁS, György. Zala György: 1858–1937, (Lendvai füzetek, 15). Lendva = Lendava, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet: = Zavod za kulturo madžarske narodnosti, 1996.

BENCE, Lajos. Gábor Zoltán könyvének bemutatása: előadás. Zagreb (Hrvatška): KUD Sándor Petőfi, 1996. január 29.

BENCE, Lajos. Az írott szó, mint tudatformáló erő a kisebbségben. In: BALAŽIC, Janez (szerk.), VÁNDOR, László (szerk.). Ljudje ob Muri = Népek a Mura mentén = Völker an der Mur = Ljudi uz Muru: zbornik referatov mednarodne znanstvene konference v Lendavi, 10. – 12. maj 1995. Murska Sobota, Pokrajinski muzej; Zalaegerszeg, Göcseji Múzeum, 1996, 247–252.

BENCE, Lajos. Leben und Schöpfen: Lesungen: Veranstaltungen junger ungarischsprachiger Künstler und Schriftsteller aus dem Murgebiet Sloweniens, Berlin, Haus Ungarn, 1996. június 19., Berlin (Deutschland), 1996.

BENCE, Lajos. Helyzetjelentés a szlovéniai magyar kisebbségről: előadás, Berlin, Haus der Demokratie, 1996. június 20., Berlin (Deutschland), 1996.

BENCE, Lajos. Nyelvi kölcsönhatások a Muravidéken: előadás, Berlin, Universität Humboldt, 1996. június 20., Berlin (Deutschland), 1996.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar kisebbség helyzete: előadás, Berlin, Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1996. június 22., Berlin (Deutschland), 1996.

BENCE, Lajos. Előadás a szlovéniai magyar irodalom három évtizedéről: Ungarisches Konsulat, Stuttgart, 1996. június 28., Stuttgart (Deutschland), 1996.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar kisebbség kulturális tevékenysége: előadás, Frankfurt am Main (Deutschland), FONO, 1996. június 29., Frankfurt am Main (Deutschland), 1996.

BENCE, Lajos. Alsólendva kulturális jelentősége a XVI. században: Identitás Szabadegyetem, Nagykanizsa, 1996. július 2., Nagykanizsa (Hungaria), 1996.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyarság tudományos élete: előadás, Pedagoška fakulteta, 1996. június 4., Maribor, 1996.

BENCE, Lajos. Előadás a muravidéki magyar kultúráról: Identitás Szabadegyetem, Nagykanizsa, 1996. július 6., Nagykanizsa (Hungaria), 1996.

BENCE, Lajos. Előadás a szlovéniai magyar irodalomról: Identitás Szabadegyetem, Nagykanizsa, 1996. július 7., Nagykanizsa (Hungaria), 1996.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar irodalom, mint a sokágú „síp” egyik ága: „Pannónia dicsérete” – előadás az írók, műfordítók II. világtalálkozásán a lendvai várban, Lendava-Lendva, 1996. augusztus 29., Lendava, 1996.

BENCE, Lajos. Kétnyelvűség és identitásvesztés: referat na konferenci „Materni jeziki v dvojezičnosti” = „Az anya-

nyelv a kétnyelvűségben”, Maribor, Pedagoška fakulteta, 1996. november 7–8. Maribor, 1996.

BENCE, Lajos. Halász Albert Ikonok c. könyvének bemutatása. Lendava-Lendva, Knjižnica Lendava, 1996. november 29.

BENCE, Lajos. Zala György barokk lelke: referátum: Zala György Emléknep és konferencia, Lendava-Lendva, 1996. december 6., Lendava, 1996.

BENCE, Lajos. Képzőművészet a Muramentén: Zala Györgytől Hagymás Istvánig. Muratáj, 1996, 8, 1. sz., 79–83.
BENCE, Lajos. Konok ikonok könyve. Muratáj, 1996, 2. sz., 105–107.

BENCE, Lajos. Göncz János képeiről. Naptár, 1997, 73–76.

BENCE, Lajos. Nincs mód új határátkelők nyitására. Népújság, 1996. március 14., 40. évf., 10. sz., 5.

BENCE, Lajos. Március 15. – magas rangú vendégekkel. Népújság, 1996. március 21., 39. évf., 11. sz., 5.

BENCE, Lajos. Emléktábla Danilo Kišnek: április 11-én, a költészet napján Zalabaksán a helyi önkormányzat Danilo Kišnek, a nemrég elhunyt írónak, a volt falubélijüknek emléktáblát állított. Az ünnepi megemlékezésen Konrád György író is jelen volt. Népújság, 1996. április 19., 39. évf., 15. sz., 14.

BENCE, Lajos. Nagyobb összefogásra és egyetértésre van szükség. Népújság, 1996. június 21., 39. évf., 23. sz., 5.

BENCE, Lajos. Balogh István búcsúzott: Balogh István, a Magyar Köztársaság szlovéniai nagykövete a független szlovén állam első magyarországi nagyköveteként érkezett 1992-ben országunkba. Népújság, 1996. július 4., 39. évf., 25. sz., 5.

BENCE, Lajos. Eljátszott tekintély. Népújság, 1996. november 21., 39. évf., 45. sz., 3.

BENCE, Lajos. Konok ikonok könyve: a közelmúltban jelent meg Halász Albert muravidéki költő új verseskötete. Népújság, 1996. november 28., 39. évf., 46. sz., 11.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyarság. Pro minoritate, 1996, 5. évf., 3. sz., 31–49.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyarság, Pro minoritate, 1996., 5. évf., 31–49.

1997

BENCE, Lajos. A szóbeli kommunikáció és a házi olvasmányok: előadás a kétnyelvű iskola magyartanárai részére, Lendava-Lendva, I. Osnovna šola, 1997. január 30. Lendava-Lendva, 1997.

BENCE, Lajos (előszó). TANTALICS, Béla. Zalasombatfa története. Lenti: Zalasombatfa Községi Önkormányzat Képviselő-testülete, 1997.

BENCE, Lajos. Az etikum mellé esztétikumot is---. Muratáj, 1997, 11. évf., 1. sz., 10–12.

BENCE, Lajos. Kedves Sanyi Barátom!. Muratáj, 1997, 11. évf., 2. sz., 10–11.

BENCE, Lajos. Alsólendva régi képeslapokon. Naptár, 1998, 156–157.

BENCE, Lajos. Bemutatták a „Szőlő és Gyümölcsstermelő”-t: az újévi ünnepek előtt a lendvai könyvtár olvasótermében bemutatásra került a „Vinogradnik – sadjar” – azaz a „Szőlő- és Gyümölcsstermelő” című mezőgazdasági szaklap, amely a lendvai Szőlő- és Gyümölcsstermelő Egyesület kiadásában jelent meg. Népújság, 1997. január 8., 40. évf., 1. sz., 10.

BENCE, Lajos. Népek a Mura mentén. Népújság, 1997. február 13., 40. évf., 6. sz., 11.

BENCE, Lajos. Sikolyok könyve: nemrég jelent meg Csörgits József Sikolyok című verseskötete, amelyben a délszláv háború által földönfutóvá lett magyar kisebbség lírai rezdülései, reflexiói kísérhetők nyomon. Népújság, 1997. április 4., 40. évf., 13. sz., 11.

BENCE, Lajos. Király és Németh együtt – Nagykanizsán. Népújság, 1997. május 15., 40. évf., 19. sz., 11.

BENCE, Lajos. Sajnálkozó írás egy támadás kapcsán. Népújság, 1997. május 29., 40. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. Az elnök távozott? Népújság, 1997. június 19., 40. évf., 24. sz., 5.

BENCE, Lajos. „Kihűlt a ház melege”. Népújság, 1997. július 3., 40. évf., 26. sz., 5.

BENCE, Lajos. Újabb igények is megfogalmazódtak: a vasárnapi kettős határmegnyitás alkalom volt az ünnepelésre, de alkalom volt a nem éppen kegyes múlt eseményeinek felidézésére is. Népújság, 1997. augusztus 28., 40. évf., 34. sz., 5.

BENCE, Lajos. Nem fogadták el a MMNÖK költségvetési tervét. Népújság, 1997. szeptember 9. 40. évf., 40. sz., 5.

BENCE, Lajos. Költő a Partiumból. Népújság, 1997. október 23., 40. évf., 42. sz., 11.

BENCE, Lajos. A kisebbségi kultúrszervezetek lendvai tanácskozásáról. Népújság, 1997. november 27., 40. évf., 47. sz., 10.

BENCE, Lajos. Óda a hazatérőhöz, Pannon Tükör, 1997. (2. évf.) 1. sz., 3–4.

1998

BENCE, Lajos (szerk.). Igét őrizve: szlovéniai magyar költők antológiája. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 1998.

BENCE, Lajos. Alsólendva kulturális kisugárzása a 16. században. In: SIMON, Katalin H. (szerk.). Népek a Mura mentén = Völker an der Mur = Ljudi uz Muru = Ljudje ob Muri: 2., a Nagykanizsán 1997. május 15–17. között megrendezett nemzetközi konferencia előadásai. Zalaegerszeg, Göcseji Múzeum, 1998, 277–281.

BENCE, Lajos. Kisebbségi irodalom és anyanyelv = Literarna dejavnost in materni jeziki: referat na znanstvenem kulturnem srečanju „Živeti z mejo”, Murska Sobota, 1998, június 5. és 6. Murska Sobota, 1998.

BENCE, Lajos. Iz obrobja v manjšino--- = Peremhelyzetből kisebbségbe---: referat na znanstvenem simpoziju Pokrajina ob Muri in trianonska mirovna pogodba = A Mura mente és a Trianoni békeszerződés, Lendva, 1998. november. 20., Lendva.

BENCE, Lajos. Hetés – avagy valmit tudhat ez a táj. Muratáj, 1998, 12. évf., 1. sz., 176–180.

BENCE, Lajos (a kérdező), POZSONEC, Mária (interjúalany). Azért vagyok a parlamentben, hogy szolgáljak!: Pozsonec Mária, nemzetiségi parlamenti képviselő már a harmadik mandátumát tölti a Szlovén Országgyűlésben. Népújság, 1998. május 7., 42, 18. sz., 5.

BENCE, Lajos. Mi az etno-ökológia?: beszélgetés Gráfik Imrével. Muratáj, 1998, 12. évf., 2. sz., 95–99.

BENCE, Lajos. Kedves Sanyi Barátom!. Népújság, 1998. január 15., 41. évf., 2. sz., 5.

BENCE, Lajos. A rábavidéki szlovéneknél jártak: az elmúlt héten magasrangú szlovén állami küldöttség tett látogatást

Szentgotthárdon, a határon túli és a világ más tájain élő szlovén kisebbségek viszonyait vizsgáló parlamenti bizottság ausztriai és olaszországi útját követően a Vas megyei szlovének politikai és társadalmi helyzetével a helyszínen ismerkedett. Népújság, 1998. február 12., 41. évf., 6. sz., 5.

BENCE, Lajos. A kettős állampolgárság jogi és politikai akadályairól. Népújság, 1998. május 28., 42. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. A Népújság 4 évtizede. Népújság, 1998. április 23.–1998. június 26., 42. évf., 16–25. sz., 16.

BENCE, Lajos. A Hetésről rendeztek tanácskozást: pénteken a göntérházi iskola adott otthont a Hetés – sziget a magyar nyelvhatár peremén című tudományos tanácskozásnak. Népújság, 1998. június 4., 42. évf., 22. sz., 11.

BENCE, Lajos. Élni a határokkal, avagy azok mentén: az elmúlt hétvégén a ljubljanoi nemzetiségi kutatóintézet „Élni a határokkal” címmel kétnapos konferenciát szervezett Muraszombatban, a Triglav biztosítótársaság tanácstermében. Népújság, 1998. június 11., 42. évf., 23. sz., 5.

BENCE, Lajos. Megjelent a Muratáj. Népújság, 1998. június 4., 42. évf., 22. sz., 10.

BENCE, Lajos (a kérdező). Újra fel kell újítani a kapcsolatokat: Dudás Károlyt, az író, politikust nem kell különösképpen bemutatni a muravidéki közönségnek, hiszen újságíróként a 70-es évektől gyakran jött el hozzánk. Népújság, 1998. június 18., 42. évf., 24. sz., 5.

BENCE, Lajos. Vajdasági Napok Muravidéken: a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet szervezésében a hétvégén vajdasági művészek jártak Muravidéken. Népújság, 1998. június 18., 42. évf., 24. sz., 11.

BENCE, Lajos. A kitüntetett felelőssége. Népújság, 1998. július 23., 42. évf., 29. sz., 5.

BENCE, Lajos. Hungarians in Slovenia. Budapest, Te-
leki László Foundation: Institute for Central European
Studies, Occasional papers, 11, 1998, 22.

1999

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar irodalom. In: NÉ-
METH, István Péter (szerk.). Pannónia dicsérete: magyar
írók és műfordítók II. világtalálkozója, (Balaton Akadé-
mia Könyvek, 29). Balatonboglár: [s. n.], 1999, 194–204.

BENCE, Lajos. Kétnyelvűség és identitásvesztés. In: BO-
KOR, József (szerk.). Az anyanyelv a kétnyelvűségben. Ma-
ribori Egyetem Pedagógiai Kara Magyar intézete; Lendva,
Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 1999, 51–55.

BENCE, Lajos. Adalékok a Kárpát-medence nyugati fe-
lének régió-gondolatához: referátum, Jakabffy Napok '99,
Satu Mare, Románia, 1999. május 7. Satu Mare, 1999.

BENCE, Lajos. Naiva Janosa Goencza v Ljubljani: Ljub-
ljana, Veleposlaništvo Republike Madžarske. Likovni
svet: mednarodni likovni informator = World of the art:
international art publication, 1999. november, 43. sz.,
38–39

ERDÉLYI, Erzsébet (a kérdező), NÓBEL, Iván (a kérde-
ző), BENCE, Lajos (interjúalany). Alapjában véve teher-
nek érzem a költészetet: beszélgetés Bence Lajossal. Éle-
tünk, 1999, 37. évf., 2. sz., 130–134.

BENCE, Lajos. Zala György barokk lelke. Muratáj, 1998,
12. évf., 2. sz., 34–38.

BENCE, Lajos. Igényt formálunk a történelmünkre. Mu-
ratáj, 1999, 13. évf., 1. sz., 124–127.

BENCE, Lajos. Lapszéli jegyzet egy furcsa szótár kap-
csán. Muratáj, 1999, 13. évf., 2. sz., 147–150.

BENCE, Lajos. Kisebbségpolitikánk és a novemberi választások. Naptár, 1999, 69–73.

BENCE, Lajos. Megalakult a MMNÖK tanácsa. Népújság, 1999. január 14., 43. évf., 2. sz., 5.

BENCE, Lajos. Egy falu temetője az ott élők tükörképe. Népújság, 1999. május 20., 43. évf., 20. sz., 9.

BENCE, Lajos. Emlékhely Göntérházán is. Népújság, 1999. május 20., 43. évf., 20. sz., 3.

BENCE, Lajos. Trianon kisebbségi szemszögből. Népújság, 1999. június 3., 43. évf., 22. sz., 3.

BENCE, Lajos. Új javaslatok az utcanevekről. Népújság, 1999. június 10., 43. évf., 23. sz., 5.

BENCE, Lajos. Mi is jártunk Isonzónál. Népújság, 1999. június 17., 43. évf., 24. sz., 11.

BENCE, Lajos. Néprajzi kiadvánnyal bővült „irodalomunk”: a XI. Néprajzi Szeminárium záró akkordjaként pénteken a lendvai várban bemutatták Halász Albert Jeles napok, népi ünnepek a Muravidéken című könyvét. Népújság, 1999. július 22., 43. évf., 29. sz., 9.

BENCE, Lajos. A kapcsolatépítésen volt a hangsúly: az irodalom nemzeti és kapcsolatépítő szerepe volt a témája annak a már hagyományos augusztus végi találkozásnak, amelyet a Szlovéniai Magyar Írók Társasága és a Magyar Nemzetiségi Intézet szervezett pénteken a lendvai vár dísztermében. Népújság, 1999. szeptember 2., 43. évf., 35. sz., 9.

BENCE, Lajos. „Van is program, meg nincs is”: a múlt csütörtöki – ismét a késő éjszakai órákig elhúzódó – Muravidéki Magyar Önkormányzat Közgyűlésének voltaképpen 1., de az eddigi MMNÖK gyűléseivel együtt 7. rendszeres ülés napirendi pontjai már sok izgalmat ígértek. Népújság, 1999. szeptember 23., 43. évf., 38. sz., 5.

BENCE, Lajos. Kerekasztal-beszélgetés a nemzetiségi médiáról, illetve annak szerepéről. Népújság, 1999. szeptember 30., 43. évf., 39. sz., 5.

BENCE, Lajos. Visszahívják a régi tanácstagokat: pénteken tartotta 8. soros ülését a Muravidéki Magyar Önkormányzat. Népújság, 1999. november 11., 43. évf., 45. sz., 5.

BENCE, Lajos. Utcanevek útvesztője. Népújság, 1999. december 2., 43. évf., 48. sz., 3.

BENCE, Lajos. Gyűlések sorozata, felháborodással: megszoktuk már, hogy az ünnepek előtt felgyorsulnak a dolgok. Népújság, 1999. december 23., 43. évf., 51. sz., 5.

2000

BENCE, Lajos. Peremhelyzetből kisebbségbe: (A szlovéniai magyarság gazdasági összeomlása Trianon után) = Z obrobja v manjšino: (Gospodarski zlom Madžarov v Sloveniji po Trianonu). In: GÖNCZ, László (szerk.). A Mura mente és a trianoni békeszerződés = Pokrajina ob Muri in trianonska mirovna pogodba, Lendvai füzetek = Lendavski zvezki, 17. Lendava, Zavod za kulturo madžarske narodnosti = Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2000.

BENCE, Lajos. Rá-olvasások: válogatott és új versek. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2000.

BENCE, Lajos, GÖNCZ, László, KOVÁCS, Attila. A muravidéki magyarság. In: BIHARI, Zoltán (szerk.). Magyarok a világban. Kárpát-medence: kézikönyv a Kárpát-medencében, Magyarország határain kívül élő magyarságról, (Magyarország kézikönyvtára. Budapest, Ceba, 2000, 737–756.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar irodalom. In: KLOPČIČ, Vera (szerk.). Živeti z mejo = A határral élni =

Živjeti uz granicu = Leben mit der Grenze, Materinščina, dejavniki osebne in skupnostne narodnostne identitete, = Az anyanyelv, az egyén és a közösség nemzeti identitásának tényezője, = Materinski jezik, element osobnoga i zajedničkoga nacionalnog identiteta, = Die Muttersprache als Faktor der persönlichen und gemeinschaftlichen nationalen Identität: [zbornik referatov na znanstvenokulturnem srečanju v Murski Soboti, 5. –6. junija 1998], (Narodne manjšine, 4). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja: = Institute for Ethnic Studies: Slovenska akademija znanosti in umetnosti; Monošter = Szentgottthárd: Zveza Slovencev na Madžarskem, 2000.

BENCE, Lajos. A Muratáj című folyóirat millenniumi különszáma: Régiók Találkozása, V. Kárpát-medencei napok, 2000. augusztus 3–5., a Magyar Kultúra Alapítvány Székházában, Budapest = Meeting of regions, 5th Annual Carpathian Basin Days, cultural display programs by Hungarians living beyond the frontier, Budapest, 3th–5th August, 2000. Budapest, 2000.

BENCE, Lajos (mentor). TOPLAK, Elizabeta. A Naptár négy évtizede: diplomamunka (Pedagoška fakulteta, Maribor, Madžarščina). Maribor: [E. Toplak], 2000.

BENCE, Lajos. A kétnyelvű oktatás szlovéniai tapasztalatai. Korunk, 2000. augusztus, 11. évf., 8. [sz.], 65–70.

BENCE, Lajos. István királyunk Szent Baljában pengető. Muratáj, 2000, 12. évf., 1. sz., 7–11.

BENCE, Lajos. Önszerveződés és kapcsolatteremtés a muravidéki magyar irodalomban. Muratáj, 2000, 12. évf., 1. sz., 109–113.

BENCE, Lajos. A XVI. századi irodalom és nyomdászat. Muratáj, 2000, 12. évf., 1. sz., 177–182.

BENCE, Lajos. A következő évezredben is Népújtság. Naptár, 2000, 98–101.

BENCE, Lajos. Nehéz év áll mögöttünk. Naptár, 2000, 106–111.

BENCE, Lajos. Nyelvet és hungarológiát tanít Ljubljanában: Gállos Orsolya második éve dolgozik Ljubljanában. Népújság, 2000. június 29, 44. évf., 26. sz., 9.

BENCE, Lajos. A protestantizmus petánci vetületei. Népújság, 2000. július 27, 44. évf., 30. sz., 5.

BENCE, Lajos. Bemutakoztak a jelöltek. Népújság, 2000. szeptember 28, 44. évf., 39. sz., 5.

BENCE, Lajos. Meghallgatták a képviselőjelölteket. Népújság, 2000. október 12., 44. évf., 41. sz., 5.

BENCE, Lajos. Falunap a millennium jegyében: Pincén a falunap előestéjén millenniumi díszgyűlést tartottak, amelyen Jáklin Magda, a helyi közösség elnöke köszöntötte a vendégeket. Népújság, 2000. október 12., 44. évf., 41. sz., 11.

BENCE, Lajos. Ünnepeltek a surdi evangélikusok. Népújság, 2000. november 3., 44. évf., 44. sz., 5.

BENCE, Lajos. Gálics életmű-kiállítás nyílt Budapesten. Népújság, 2000. november 9., 44. évf., 45. sz., 11.

BENCE, Lajos. Lendvára is ellátogattak: pénteken és szombaton zajlott az Oko besede (a Szó szeme) elnevezésű tanácskozás Muraszombatban. Népújság, 2000. november 23., 44. évf., 47. sz., 9.

BENCE, Lajos. Nemzet és irodalom összefonódásai: az elmúlt hétvége az irodalom jegyében telt Lendván. Népújság, 2000. november 30., 44. évf., 48. sz., 10.

2001

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyar sajtó története. Magyarország médiakönyve, 2000/2001, kot. 1, [261] –264.

BENCE, Lajos. Gálics követendő példája. Lendavske novice, 2001. december 21, 4. évf., 3. sz., 12.

BENCE, Lajos. Egy „képíró” vallomása: Göncz János: Gyermekkorom faluja. Muratáj, 2001, 13. évf., 1. sz., 148–150.

BENCE, Lajos. Az egység újbóli megteremtésének reménye nélkül. Naptár, 2001, 120–122.

BENCE, Lajos. Életemet végigkísérte a nóta. Naptár, 2002, 122–125.

BENCE, Lajos. Romlott a Kárpát-medencei magyarság helyzete. Népújság, 2001. január 11, 45. évf., 1. sz., 5.

BENCE, Lajos. A nemzeti egység megteremtése nem ütközhet akadályokba. Népújság, 2001. január 18., 45. évf., 2. sz., 8.

BENCE, Lajos. Egy új, hiánypótló könyvről. Népújság, 2001. március 1., 45. évf., 8. sz., 11.

BENCE, Lajos. Tűzoltóközgyűlés Hosszúfaluban. Népújság, 2001. március 1., 45. évf., 8. sz., 8.

BENCE, Lajos. Könyvbemutató a várban. Népújság, 2001. március 8., 45. évf., 9. sz., 10.

BENCE, Lajos. Még egyszer a magyar „státusról”. Népújság, 2001. március 15, 45. évf., 10. sz., 5.

BENCE, Lajos. Könyvbemutató a nemzeti ünnepen: Rédicsen március 15-én, magyar nemzeti ünnepen bemutatták Tantalics Béla a faluról írt monográfiáját. Népújság, 2001. március 22, 45. évf., 11. sz., 11.

BENCE, Lajos. Fáklyás emlékezés, koszorúzás Lendván: március 15-én Lendván az esti órákban került sor a már hagyományos magyar nemzeti ünnepi megemlékezésre. Népújság, 2001. március 22., 45. évf., 11. sz., 5.

BENCE, Lajos. Hármasmalomban és Petesházán is ünnepeltek. Népújság, 2001. március 22., 45. évf., 11. sz., 6.

BENCE, Lajos. Könyvbemutató és előadás a haza bölcséről: pénteken a Lendvai Könyvtár olvasótermében a szerkesztő Molnár András és Kiss Gábor bemutatták a Deák Ferenc politika írásait és beszédeit tartalmazó két vaskos kötetet. Népújság, 2001. március 29., 45. évf., 12. sz., 11.

BENCE, Lajos. Szomi Pál emlékezete. Népújság, 2001. április 5., 45. évf., 13. sz., 18.

BENCE, Lajos. Jogodban áll szeretni. Népújság, 2001. április 20., 45. évf., 15. sz., 5.

BENCE, Lajos. A kisebbségi vegyes bizottság ülése előtt: kedden és szerdán került sor Szentgotthárdon a Szlovén-Magyar Kisebbségi Vegyes Bizottság VI. ülésére. Népújság, 2001. május 10, 45. évf., 18. sz., 5.

BENCE, Lajos. Eredményekről is beszámoltak: a Magyar-Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság VI. ülésén végül is megállapodás született a tekintetben, hogy fontossági sorrendben mely javaslatokat továbbítsa a bizottság a két kormány felé. Népújság, 2001. május 17., 45. évf., 19. sz., 5.

BENCE, Lajos. Gyermekkorom faluja: vasárnap a lendvai vár konferenciatermében bemutatták Göncz János festőművész könyvét. Népújság, 2001. május 17, 45. évf., 19. sz., 11.

BENCE, Lajos. Csak eredeti szövegből szabad fordítani! Népújság, 2001. május 17., 45. évf., 19. sz., 22.

BENCE, Lajos. Viharos ülésen hívták vissza a lendvai tagok a muravidéki tanácsból: a Lendvai Községi Magyar

Önkormányzat hétfői 18. rendes ülésének a 2000. évi zár-
számadás, valamint a 2001. évi költségvetés elfogadásán
kívül a napirendi pontok között az MMÖNK tanácsában
tevékenykedő lendvai tagok visszahívása, illetve a bizalmi
szavazás ígérte a legtöbb izgalmat. Népújság, 2001. május
31., 45. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. Kinek fáj Trianon?. Népújság, 2001. júni-
us 7, 45. évf., 22. sz., 3.

BENCE, Lajos. Jelentős változások várhatók: Mádl Ferenc,
a Magyar Köztársaság elnöke a muravidéki magyarság
képviselőivel folytatott megbeszélés után lapunknak így
nyilatkozott. Népújság, 2001. június 7, 45. évf., 22. sz., 5.

BENCE, Lajos. Puccskísérlet volt ez a javából: jelentette
ki Tomka György, az MMÖNK elnöke a heves vitákkal és
vádaskodásokkal tarkított hétfői lendvai tanácsülésen, a
muravidéki tanácsból való visszahívás a muravidéki elnök
szerint törvényellenes volt. Népújság, 2001. június 7., 45.
évf., 22. sz., 5.

BENCE, Lajos. Felújították a domonkosfai evangélikus
templomot: vasárnap délelőtt templomszentelésre hívta a
harang a domonkosfai híveket. Geza Erniša evangélikus
püspök felszentelte a nemrég kívül és belül szépen felújít-
ott, 100 évvel ezelőtt épült objektumot. Népújság, 2001.
június 14., 45. évf., 23. sz., 14.

BENCE, Lajos. Sikeres doktori vizsgát tett. Népújság,
2001. június 21, 45. évf., 24. sz., 5.

BENCE, Lajos. A törvény a szülőföldön való maradást ösz-
tönzi majd. Népújság, 2001. június 21, 45. évf., 24. sz., 5.

BENCE, Lajos. Kortárs-est Lendván: pénteken került sor
a Lendvai Könyvtár olvasótermében Magyarország egyik
legjobb folyóiratának, a Kortársnak a bemutatójára. Nép-
újság, 2001. június 21, 45. évf., 24. sz., 11.

BENCE, Lajos. Három új könyv kiadását támogatták: az MNMI könyvkiadási kuratóriumának pénteki gyűlésén értékelték a 2000. évi kiadási tervet. Népújság, 2001. július 5., 45. évf., 26. sz., 11.

BENCE, Lajos. Az ifjúsági és gyermekirodalomról Budapesten: a múlt szerdán az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum olvasótermében került sor arra a rendezvényre, melyen két szlovéniai és két felvidéki író mutatkozott be. Népújság, 2001. július 5., 45. évf., 48. sz., 17.

BENCE, Lajos. Sikeres volt a nyári pedagógiai továbbképzés. Népújság, 2001. július 12., 45. évf., 27. sz., 5.

BENCE, Lajos. A kedvezményekhez hozzá kell segíteni azokat, akik igénylik. Népújság, 2001. július 12., 45. évf., 49. sz., 5.

KOVÁCS, Attila, BENCE, Lajos. Írók találkozója: a múlt pénteken került sor az Irodalmi Társaságok Szövetsége X. Vándorgyűlésének megnyitójára Csesztregen. Népújság, 2001. július 19., 45. évf., 28. sz., 9.

BENCE, Lajos. Felzárkózott a muravidéki magyarság: a hónap első napjaiban zajlott idén a VI. Kárpát-medencei Napok rendezvénysorozat, a határon túli magyarok színpompás kulturális bemutatója. Népújság, 2001. augusztus 9, 45. évf., 31. sz., 5.

BENCE, Lajos. Megalakult az ajánló bizottság. Népújság, 2001. augusztus 6., 45. évf., 48. sz., 5.

BENCE, Lajos. Jól sikerült a 22. Lendvai Szüret. Népújság, 2001. szeptember 13., 45. évf., 36. sz., 14.

BENCE, Lajos. A táborok munkájával elégedettek. Népújság, 2001. szeptember 20., 45. évf., 37. sz., 5.

BENCE, Lajos. Ülészett a lendvai önkormányzat tanácsa: a Lendvai Községi Magyar Önkormányzat Tanácsá-

nak hétfőn tartott, 9. rendkívüli ülésén több aktuális ügy is megvitatásra került. Népújság, 2001. szeptember 27., 45. évf., 38. sz., 5.

BENCE, Lajos. A történelmi ismeretek bővítése a cél: Koltay Gáborral, a 90-es években felnövekvő rendezői generáció egyik legismertebb alakjával legújabb filmjének, a Sacra Coronának a lendvai bemutatója alkalmával beszélgettünk. Népújság, 2001. szeptember 20., 45. évf., 37. sz., 9.

BENCE, Lajos. Csupán szolidaritásból, avagy botrány nélkül nem megy? Népújság, 2001. szeptember 27., 45. évf., 38. sz., 5.

BENCE, Lajos. A vártnál nagyobb érdeklődés: a Budapesti Nemzetközi Vásár Magyar Világ pavilonjában idén másodízben állítottak ki a muravidéki vállalkozók. Népújság, 2001. szeptember 27., 45. évf., 38. sz., 7.

BENCE, Lajos. A kótiak ügye továbbra is napirenden: az MMÖNK tanácsa a hétfői ülésen foglalkozott a szlovén-horvát határsáv kijelölésével kapcsolatos problémával, melynek kapcsán főleg a kótiak fogják meginni az egésznek a „levét”. Népújság, 2001. október 4., 45. évf., 39. sz., 5.

BENCE, Lajos. A kétnyelvű oktatás modelljével ismerkedtek: hétfőn a Lendvai Kétnyelvű Középiskolába a Macedón Köztársaságból látogattak el pedagógiai dolgozók. Az utazás célja a kétnyelvű oktatási modellel való ismerkedés volt. Népújság, 2001. október 4., 45. évf., 39. sz., 10.

BENCE, Lajos. A művelődési háznak funkciót kell adni. Népújság, 2001. október 18., 45. évf., 41. sz., 5.

BENCE, Lajos. A határon túli magyar irodalom hete Székesfehérváron: október 8-tól 11-ig tartott a Fejér megyei megyeszékhelyen a határon túli magyar írók bemutatását felvállaló rendezvénysorozat. Népújság, 2001. október 18., 45. évf., 41. sz., 9.

BENCE, Lajos. Harry Potter – pszichiáteri szemmel. Népszerűség, 2001. október 18., 45. évf., 41. sz., 23.

BENCE, Lajos. A törvény fogadtatása a szomszédos országokban. Népszerűség, 2001. október 18, 45. évf., 41. sz., 5.

BENCE, Lajos. Göncz János képei újévi üdvözlőlapon. Népszerűség, 2001. november 8, 45. évf., 44. sz., 14.

BENCE, Lajos. Esetleg újabb egyeztetésre is sor kerülhet: az elmúlt csütörtökön került sor arra a megbeszélésre, amelyet a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Község kezdeményezésére a Szlovén Külügyminisztérium szervezett Ljubljánában. Népszerűség, 2001. november 15., 45. évf., 45. sz., 5.

KOVÁCS, Attila, BENCE, Lajos. A nemzettudat állapotáról a Bánffy Napokon: az idei háromnapos Bánffy Napok rendezvény központi témája a határon túli magyar közösségek nemzettudat-állapota volt az ezredforduló tájékán. Népszerűség, 2001. november 15., 45. évf., 45. sz., 10.

BENCE, Lajos. Utolsó szalmaszál a kisebbségi magyaroknak: Dudás Károllyal, a Vajdasági Magyarok Művelődési Szövetségének elnökével, a Hét Nap főszerkesztőjével beszélgettünk nemrég Lendván a vajdasági magyarság helyzetéről. Népszerűség, 2001. november 22., 45. évf., 46. sz., 5.

BENCE, Lajos. A Tragédia lendvai bemutatójáról. Népszerűség, 2001. november 22, 45. évf., 46. sz., 5.

BENCE, Lajos. Befogadó nemzethez befogadó törvény illik: pénteken nyílt lakossági fórumon a lendvai képviselő testület székházában Szabó Tibor, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke a 2002. január 1-jével hatályba lépő kedvezménytörvényről tartott előadást. Népszerűség, 2001. november 29, 45. évf., 47. sz., 5.

BENCE, Lajos. Kiosztották a Gálics Alapítvány idei ösztöndíjait: az alapítvány kuratóriumának szombati ülésén

meghallgatták a kérvényezőket, majd kiosztották a 2001-2001-es tanévre szóló új ösztöndíjakat. Népújság, 2001. november 29, 45. évf., 47. sz., 15.

BENCE, Lajos. Az ifjúsági és a gyermekirodalomról Budapesten: a múlt szerdán az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum olvasótermében került sor arra a rendezvényére, melyen két szlovéniai és két felvidéki író mutatkozott be. Népújság, 2001. december 6, 45. évf., 48. sz., 17.

BENCE, Lajos. A népszámlálásról nagy vonalakban. Népújság, 2001. december 20, 45. évf., 50. sz., 5.

BENCE, Lajos. Irodalmi törekvések a Mura mentén a XVI. századtól napjainkig: (a vallás és a politika vonzásában, szorításában). Polisz, 2001. október–november, 61. [sz.], 63–67.

2002

BENCE, Lajos (szerk.). ZÁGOREC CSUKA, JUTKA. Gábor Zoltán festőművész portréja = Portret akademskega slikarja Zoltána Gáborja. Lendva = Lendava, Zavod za kulturo madžarske narodnosti = Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2002 ([Ljubljana]: Tiskarna Ljubljana)

BENCE, Lajos (előszó). In: MÓD, László, SIMON, András. A hajtástól az újborig: a szőlő és bor ünnepei Lendva-vidéken. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2001.

BENCE, Lajos. A szlovéniai magyarság nyelvállapotáról, nyelvi folyamatairól. In: MARÓTI, István (szerk.), SZÉKELY, András Bertalan (szerk.). „A nyelv ma néktek végső menedéktek” –: küzdelem a magyar nyelvért a három régióban. Anyanyelvápolók Szövetsége: 2002, 93–99.

BENCE, Lajos. Halicanumi üzenet a tér és az idő pecsétjével. Muratáj, 2002, 1–2 sz., 112–117.

BENCE, Lajos. Jóval száz fölött az igénylők száma: a keddi információk szerint a Magyar igazolványt igénylők száma jóval 100 fölé szökött. Népújság, 2002. jan. 17., 46. évf., 2. sz., 5.

BENCE, Lajos. Magas szintű produkciók, jól sikerült gála. Népújság, 2002. jan. 10., 46. évf., 1. sz., 15.

BENCE, Lajos. A hagyományőrzést folytatni kell. Népújság, 2002. január 10., 46. évf., 1. sz., 14.

BENCE, Lajos. 35-en jelentették be igényüket. Népújság, 2001. január 10., 46. évf., 1. sz., 5.

BENCE, Lajos. A magyar-szlovén diplomácia 10 évére: a magyar-szlovén diplomáciai kapcsolatok 10. évfordulójára a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma kétnyelvű, magyar-szlovén brosúrát jelentetett meg. Népújság, 2002. február 7., 46. évf., 5. sz., 5.

BENCE, Lajos. Nincs változás a határon túli magyarság „hazai” megítélésében. Népújság, 2002. február 7., 46. évf., 5. sz., 5.

BENCE, Lajos. Oloris – egy letűnt kor emléke: a múlt héten került bemutatásra a Muraszombati Területi Múzeum kiállítótermében az alsólakosi Oloris elnevezésű régészeti kutatások eredményeit összegező kiadvány. Népújság, 2002. február 14., 46. évf., 6. sz., 11.

BENCE, Lajos. Hasonló problémák, hasonló tervek. Népújság, 2002. február 21., 46. évf., 7. sz., 17.

BENCE, Lajos. A konzulátus megnyílhat még a szabadság előtt. Népújság, 2002. február 28., 46. évf., 8. sz., 5.

BENCE, Lajos. A magyar iskola erősítése a cél. Népújság, 2002. február 28., 46. évf., 8. sz., 5.

BENCE, Lajos. Méltóan megünnepelni március 15-ét!: a dobbronaki nemzetiségi tanács hétfői ülésén több – a köz-

eljövő eseményeit is meghatározó – határozatot is elfogadtak. Népújság, 2002. február 21, 46. évf., 7. sz., 5.

BENCE, Lajos. Beszélgetés Ida Močivnikkal, Szlovénia magyarországi nagykövetével. Népújság, 2002. február 28., 46. évf., 8. sz., 9.

BENCE, Lajos. ...hogyan rettenetes, elhiszem, de így igaz... Népújság, 2002. március 7., 46. évf., 9. sz., 15.

BENCE, Lajos. Befejeződött a szőlőtermelői tanfolyam Lendván. Népújság, 2002. március 7., 46. évf., 9. sz., 7.

BENCE, Lajos (a kérdező), PALÁNCSAI, János (az interjúalany). Egész életét a tuberkulózis elleni harcnak szentelte: Paláncsai János doktor úr 40 évig, nyugdíjba vonulásáig volt tüdőgondozó a Muravidéken. A sors kiszemeltjeként úttörőszerep jutott a fiatal orvosnak az akkor még igen veszélyes ragályos betegség leküzdése terén. Népújság, 2002. március 14., 46. évf., 10. sz., 9.

BENCE, Lajos. [Utazások Fellinivel]. Népújság, 2002. március 21., 46. évf., 11. sz., 22.

BENCE, Lajos. A Kétyvölgy-Čepinci határátkelő megnyitása, és ami mögötte van: a nagyhéti időszaknak a szlovén-magyar kapcsolatok és a gyakorlati nemzetiségi politika szempontjából is fontos eseménye volt a Kétyvölgy-Čepinci határátkelő megnyitása. Népújság, 2002. április 4., 46. évf., 13. sz., 5.

BENCE, Lajos. A Költészet Napja Kapcán. Népújság, 2002. április 8., 46. évf., 15. sz., 9.

BENCE, Lajos. A lendvai önkormányzat gyűléséről: a Lendvai Községi Magyar Önkormányzat hétfői, sorban 22. rendszeres ülésén elfogadták az önkormányzat 2001-es zárszámadását, kritikusan szóltak a népszámlálásról és kétnyelvű ügykezelésről. Népújság, 2002. április 11., 46. évf., 14. sz., 5.

BENCE, Lajos. Új könyv Péntek Imrétől. Népújság, 2002. április 18., 46. évf., 15. sz., 10.

BENCE, Lajos. Az élet megmentése a cél: szombaton került sor a Magyar Egészségügyi Társaság (MET) kihelyezett elnökségi ülésére a lendvai vár dísztermében. A vendégeket a szlovén részleg elnökségi tagja, dr. Vass Vilmos köszöntötte. Népújság, 2002. április 18., 46. évf., 15. sz., 5.

BENCE, Lajos. Sakkban és pikádóban mérték össze erejüket. Népújság, 2002. május 3., 46. évf., 17. sz., 9.

BENCE, Lajos. Sikeres szereplés Nagykanizsán. Népújság, 2002. május 3., 46. évf., 17. sz., 9.

BENCE, Lajos. Májusfaállítás Pincén is. Népújság, 2002. május 9., 46. évf., 18. sz., 14.

BENCE, Lajos. Ütőhangszerek virtuóza Lendván. Népújság, 2002. május 16., 46. évf., 19. sz., 11.

BENCE, Lajos. Februárra megépülhet a művelődési ház: Az MMNÖK Tanácsa hétfő esti ülésén a szám szerinti 16 napirendi pont mintegy fele a törvényhozással, illetve az éppen elfogadás előtt álló törvények, szabályrendeletek véleményezésével foglalkozott. Népújság, 2002. május 16., 46. évf., 19. sz., 5.

BENCE, Lajos. Falunap Kapcán. Népújság, 2002. május 23., 46. évf., 20. sz., 9.

BENCE, Lajos. Történelmi konferencia a Horthy-korszakról. Népújság, 2002. május 30., 46. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. Hagymás utazásai Fellinivel. Népújság, 2002. június 6, 46. évf., 22. sz., 11.

BENCE, Lajos. Három új Varga-kötet: Göncz László Varga Józsefnek a Krúdy Kör által kiadott könyveit – összesen három kiadványt – a muravidéki magyar irodalom

újabb eredményének nevezte. Népújság, 2002. június 27., 46. évf., 25. sz., 11.

BENCE, Lajos. A hivatalos eredmény egy év múlva. Népújság, 2002. június 6., 46. évf., 22. sz., 5.

BENCE, Lajos. A Pannon-könyvek kiadója: Pénteken a Bánffy Könyvesboltban Szirtes Gábor szerkesztő-kritikus és G. Tóth Károly író bemutatták a pécsi Pro Pannonia Kiadót, amely a legfiatalabbak közé tartozik az országban. Népújság, 2002. június 20., 46. évf., 24. sz., 11.

BENCE, Lajos (a kérdező), BAČIČ, Geza (az interjúalany). A stratégiai kérdésekben egységesen kell fellépni: Geza Bačič csaknem négy évtizedes pályáját a kisebbségekkel való törődés határozta meg. Nyugdíjba vonulása alkalmával kerestük meg, kérdeztük tapasztalatairól, múltról, jelenről és a szlovéniai magyarok jövőjéről. Népújság, 2002. június 27, 46. évf., 25. sz., 5.

BENCE, Lajos. Szlovén-Magyar Baráti Társaság alakult: pénteken a magyarországi szlovének kezdeményezésére Szlovén-Magyar Baráti Társaság alakult, a társaság elnökévé Hírnök Józsefet választották. Népújság, 2002. június 13., 46. évf., 23. sz., 5.

BENCE, Lajos. Új helyiségekben ülészttek. Népújság, 2002. június 20., 46. évf., 24. sz., 5.

BENCE, Lajos. A fő problémát az igazolványok kézbesítése jelenti: a múlt hét közepén a Határon Túli Magyarok Hivatala székházában munkaértekezletre került sor. Népújság, 2002. július 4., 46. évf., 26. sz., 5.

BENCE, Lajos. Határon túli magyar mint gyűjtőfogalom. Népújság, 2002. augusztus 29., 46. évf., 34. sz., 5.

BENCE, Lajos. MurAmore – a szeretet jegyében: Hagymás István orvos-pszichiáterről tudjuk: szabadidejét képzőművészeti tevékenységgel, főleg fotózással tölti. Sajá-

tos tájfétoiinak újabb sorozatát pénteken nézhette meg a Lendvai Zsinagógában a szépszámu közönség. Népújság, 2002. szeptember 5, 46. évf., 35. sz., 10.

BENCE, Lajos. Csak a felelősségteljes munka vezet eredményre: hétfőn hivatalosan is felavatták a Lendvai Községi Magyar Önkormányzat új irodahelyéseit. Halász Albert, az LKMÖ elnöke, az ünnepi szónok „nagy horderejű eseménynek” nevezte az új beruházást. Népújság, 2002. szeptember 12., 46. évf., 36. sz., 5.

BENCE, Lajos. Kelepelőállítással kezdődött a szüret: a hagyományos kelepelőállítással kezdődött pénteken a némileg átszervezett Lendvai Szüret idei rendezvénysorozata. Népújság, 2002. szeptember 12., 46. évf., 36. sz., 5.

BENCE, Lajos. Zöldágra vergődtek: a Lendvai Községi Magyar Önkormányzat hétfői ülésén elfogadott határozatával a november 10-i önkormányzati választások elől jogi alapra helyeződött a választási körzetekről szóló statutáris szakasz. Népújság, 2002. szeptember 19., 46. évf., 37. sz., 5.

BENCE, Lajos. Istentől kiszemelt. Népújság, 2002. szeptember 26., 46. évf., 38. sz., 3.

BENCE, Lajos. Év végéig 600 ezer igénylő. Népújság, 2002. október 3., 46. évf., 39. sz., 5.

BENCE, Lajos. A határon túli magyar írók eszmecekeréje: a múlt héten zajlott Fejér megye székhelyén, Székesfehérváron A határon túli magyar irodalom hete rendezvénysorozat. Népújság, 2002. október 3., 46. évf., 39. sz., 11.

BENCE, Lajos. Ha ő velünk, ki ellenünk?: vasárnap ünnepi istentisztelettel emlékeztek meg a lendvai evangélikus hívek a hitgyülekezet fennállásának 100. évfordulójára. Népújság, 2002. október 3., 46. évf., 39. sz., 14.

BENCE, Lajos. Tudományos társaság alakult: hétfőn a

lendvai vár konferenciatermében megalakult a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság. Népújság, 2002. október 24., 46. évf., 42. sz., 9.

BENCE, Lajos. A Comenius-program sikeres két éve. Népújság, 2002. október 17., 46. évf., 41. sz., 5.

BENCE, Lajos. Az együttműködés reményében: az elmúlt héten Szlovéniában járt a Határon Túli Magyarok Hivatala IV. Területi Főosztályának két munkatársa, Varga Imre és Mák Ferenc. Népújság, 2002. október 24., 46. évf., 42. sz., 5.

BENCE, Lajos. Győri Könyvszalon másodszer: az elmúlt hét végén zajlott az észak-magyarországi városban a II. Győri Könyvszalon elnevezésű nemzetközi könyvbemutató és vásár. A rangos rendezvényen a muravidéki magyar kiadványok iránt is nagy volt az érdeklődés. Népújság, 2002. október 30., 46. évf., 43. sz., 10.

BENCE, Lajos. A kilencosztályos iskola anyagi kihívásai: a Dobronaki KÁI a tavalyi évben két új címmel is gazdagodott. Egyrészt az e-iskola (elektronikus) címet, ezzel párhuzamosan öko-iskolává (e-šola) is nyilvánították. Népújság, 2002. november 14., 46. évf., 45. sz., 11.

BENCE, Lajos. Bánffy Napok Kárpát-medencei részvétellel. Népújság, 2002. november 21., 46. évf., 46. sz., 5.

BENCE, Lajos. Balazek vagy Laj?: kedden lapzártakor került sor a Lendvai HK szervezésében a Lendvai 1. számú KÁI-ban a második fordulóra továbbjutott Anton Balazek és Laj Franc polgármesterjelöltek szembesítésére. Népújság, 2002. november 28., 46. évf., 47. sz., 10.

BENCE, Lajos. Nem választottak tagokat a csúcsszervezetbe: a Lendvai Magyar Önkormányzat csütörtöki alakuló ülése megszakadt. Népújság, 2002. december 5., 46. évf., 48. sz., 15.

BENCE, Lajos. Nyelvi régiségek: szójátékok, élcek és babonák: Szabó Mária könyve – a házassági szokásokat és a régi gyermekkori játékokat ismertető könyvecskék után – ismét egy kis közösség kollektív tudatát fogja vallatóra. Népújság, 2002. december 12., 46. évf., 49. sz., 10.

BENCE, Lajos. Zongoraest a könyvtárban. Népújság, 2002. december 19., 46. évf., 50/51. sz., 11.

BENCE, Lajos. Sikeres volt a filmfesztivál: a Life által szervezett filmfesztivál sikeres volt. Népújság, 2002. december 19., 46. évf., 50/51. sz., 12.

BENCE, Lajos. Az emberi szó több mint ajándék: jövőre ünnepli a Lendvai Községi Rokkantak Egyesülete 30 éves évfordulóját. Népújság, 2002. december 19., 46. évf., 50/51. sz., 13.

BENCE, Lajos. 11 tanácstag a muravidéki csúcsszervezetben: hétfőn a Lendvai Községi Magyar Önkormányzat folytatta alakuló ülését, melyen 11 tanácstagot választottak a muravidéki magyarok csúcsszervezetébe. Népújság, 2002. december 19., 46. évf., 50/51. sz., 15.

2003

BENCE, Lajos. A könyvkiadás 10 éve. Muratáj, 2003, különszám, 109–110.

BENCE, Lajos. „Forog a rabkerék újra, újra...”: Vljaj Lajos rabverseinek motívumvilága. Muratáj, 2003, 15. évf., 1. sz., 83–89.

BENCE, Lajos. A lendvai evangélikus gyülekezet 100 éve. Naptár, 2003, 70–73.

BENCE, Lajos. Illyés Gyuláról az évforduló kapcsán. Naptár, 2003, 74–76.

BENCE, Lajos. I. M. Szúnyogh Sándor. Népújság, 2003. január 9., 47. évf., 1. sz., 5.

BENCE, Lajos. Cár József lett az alelnök: a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség év vége előtt tartotta alakuló ülését. Népújság, 2003. január 9., 47. évf., 1. sz., 5.

BENCE, Lajos. Hagyományos karácsonyi-újévi koncert a Lendvai Zeneiskolában. Népújság, 2003. január 9., 47. évf., 1. sz., 10

BENCE, Lajos. Ünnepeltek az otthon lakói. Népújság, 2003. január 9., 47. évf., 1. sz., 14.

BENCE, Lajos. A régi/új elnök: Tomka György: a muravidéki magyarság csúcsszervezete hétfői, 2. rendszeres ülésén Tomka Györgyöt választották a tanács élére. Népújság, 2003. január 16., 47. évf., 2. sz., 5.

BENCE, Lajos. Találkozások az írókkal. Népújság, 2003. január 16., 47. évf., 2. sz., 11.

BENCE, Lajos. Nem történt semmi, fáklyavivők voltunk. Népújság, 2003. január 16., 47. évf., 2. sz., 11.

BENCE, Lajos. Nótaest Hosszúfaluban: szombaton a hosszúfalui kultúrotthonban tartotta születésnapjüjvenetelét a Muravidéki Nótázók együttes. Népújság, 2003. január 23., 47. évf., 3. sz., 11.

BENCE, Lajos. A Magyar igazolvány iránti igényekről számokban: az anyaországból érkező kedvezőtlen hírek ellenére továbbra sem csökken az érdeklődés a Magyar igazolvány iránt. Népújság, 2003. január 30., 47. évf., 4. sz., 5.

BENCE, Lajos. A költségvetésen volt a hangsúly. Népújság, 2003. január 30., 47. évf., 4. sz., 5.

BENCE, Lajos. Új, tágasabb helyiségekbe költöztek: a Pe-

tófi Sándor Kultúregyesület 1964-ben alakult. Népújság, 2003. január 30., 47. évf., 4. sz., 11.

BENCE, Lajos. Európa szerves részévé válni!: Tomka Györggyel, az MMÖNK elnökével a muravidéki csúcs-szervezetről, a goricskói vádokról, a közösség jelenéről, a közeljövő tevékenységeiről és országaink EU-s, illetve NATO-s csatlakozásáról beszélgettünk. Népújság, 2003. február 13., 47. évf., 6. sz., 5.

BENCE, Lajos. A dobronaki költségvetés részletes meg-tárgyalása: hétfőn ülésezett Dobronak Község Önkor-mányzati Nemzeti közösség Tanácsa. Népújság, 2003. február 20., 47. évf., 7. sz., 5.

BENCE, Lajos. Nyújts kezet a fénynek: irodalmi-képző-művészeti és zenei „üzenettel” – azaz könyvbemutatóval, kiállítással és zenei produkcióval mutatkozott be Štefan Huzjan-Pika a zsinagógabeli szerzői esten pénteken. Nép-újság, 2003. február 20., 47. évf., 7. sz., 11.

BENCE, Lajos. Nem lesz csonka a tanács? Népújság, 2003. február 27., 47. évf., 8. sz., 5.

BENCE, Lajos. 1848 dicső márciusára emlékeztek: vasár-
nap délután a Zsitkóci ME szervezésében bensőséges ke-
reték között emlékeztek az 1848. évi márciusi események-
re. Népújság, 2003. március 13., 47. évf., 10. sz., 5.

BENCE, Lajos. Polgármesteri fogadás március 15-re. Népújság, 2003. március 20., 47. évf., 11. sz., 15.

BENCE, Lajos. Viták a költségvetés körül: szerdán került sor Dobronak Község Magyar Önkormányzati Község Tanácsának 5. rendszeres ülésére, melynek fő napirendi pontja a 2003-as évi költségvetés volt. Népújság, 2003. áp-
rilis 10., 47. évf., 14. sz., 5.

BENCE, Lajos. Hímestojás-kiállítás a hagyományörzés jegyében: Dobronakon szombaton nyílt az a kiállítás,

melynek vendége, Salamon Árpád, Velenjében élő festőművész is kiállította hímestojás-motívumait. Népújság, 2003. április 10., 47. évf., 14. sz., 11.

BENCE, Lajos. A múzeum és a könyvtár „önállósága” mellett döntöttek. Népújság, 2003. április 17., 47. évf., 15. sz., 5.

BENCE, Lajos. Cár Jenő, a színész és elégiaköltő: szombaton mutatták be a dobronaki közönségnek Cár Jenő Színes paraszt címmel megjelent verseskötetét, melyben a színész-író gyönyörű vallomása olvasható szülőföldjéről. Népújság, 2003. április 17., 47. évf., 15. sz., 11.

BENCE, Lajos. 100 éves a Nafta. Népújság, 2003. május 15, 47. évf., 19. sz., 10.

BENCE, Lajos. Édesanyák napja Völgyifaluban: szombaton a Völgyifalui Művelődési Egyesület szervezésében anyák napi kulturális rendezvényre került sor, melyre vendégként meghívták a felvidéki Pozsonyepérjes képviselőit, akik immár harmadik alkalommal jöttek Muravidékre. Népújság, 2003. április 30., 47. évf., 17. sz., 14.

BENCE, Lajos. Horváth István ismét Lendván. Népújság, 2003. április 30, 47. évf., 17. sz., 14.

BENCE, Lajos. Lendvai vasút egykor és ma: múlt csütörtökön a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság szervezésében került sor „Az alsólendvai vasút – érték a múltban, lehetőség a jövőben” című tanácskozássra, melynek a Malom utcai konferenciaterem adott otthont. Népújság, 2003. április 30, 47. évf., 17. sz., 6.

BENCE, Lajos. Azért vagyunk itt, hogy megpróbáljuk. Népújság, 2003. május 22, 47. évf., 20. sz., 11.

BENCE, Lajos. Döntött az Alkotmánybíróság. Népújság, 2003. május 22, 47. évf., 20. sz., 5.

BENCE, Lajos. Nem vagyok kisebbségi, én szabad ember vagyok!. Népszerűség, 2003. május 29, 47. évf., 21. sz., 14.

BENCE, Lajos. A népszámlálás eredményeiről tanácskoztak. Népszerűség, 2003. június 5, 47. évf., 22. sz., 5.

BENCE, Lajos. Záró koncert a Zeneiskolában. Népszerűség, 2003. június 12., 47. évf., 23. sz., 22.

BENCE, Lajos. Jól sikerült borászati-turisztikai rendezvény. Népszerűség, 2003. június 19., 47. évf., 24. sz., 14.

BENCE, Lajos. Bemutatkozott a Muravidék: pénteken a Lendvai Könyvtár olvasótermében bemutatkozott a Muravidék című folyóirat szerkesztői, illetve alkotói gárdájának egy része. Népszerűség, 2003. június 26., 47. évf., 24. sz., 11.

BENCE, Lajos. A terebélyesedő problémák megoldásához több aktivitásra, nagyobb összefogásra van szükség. Népszerűség, 2003. június 26., 47. évf., 25. sz., 5.

BENCE, Lajos. Gyér közönség, jó hangulat. Népszerűség, 2003. július 3., 47. évf., 26. sz., 12.

BENCE, Lajos. AGORA-iroda nyílik Lendván. Népszerűség, 2003. július 31, 47. évf., 30. sz., 5.

BENCE, Lajos. Koszorúzással egybekötött István-napi megemlékezés. Népszerűség, 2003. augusztus 28., 47. évf., 34. sz., 5.

BENCE, Lajos. Élő legendák koncertje Lendván. Népszerűség, 2003. szeptember 11., 47. évf., 36. sz., 14.

BENCE, Lajos. Új kötettel gazdagodott irodalmunk. Népszerűség, 2003. szeptember 25., 47. évf., 38. sz., 10.

BENCE, Lajos. ACS-díj Göncz Jánosnak. Népszerűség, 2003. szeptember 25., 47. évf., 38. sz., 11.

BENCE, Lajos. A határon túli magyar irodalom fogalma elévülőben van. Népújság, 2003. október 2., 47. évf., 39. sz., 11.

BENCE, Lajos. A tudomány szerepéről és annak jövőjéről. Népújság, 2003. október 9., 47. évf., 40. sz., 10.

BENCE, Lajos. Közös bemutatkozás a magyar nagykövetségen. Népújság, 2003. október 9., 47. évf., 40. sz., 17.

BENCE, Lajos. Találkozni, emlékezni, barátkozni ---. Népújság, 2003. október 16., 47. évf., 41. sz., 5.

BENCE, Lajos. Tízéves a határon túli magyarokról szóló televíziózás. Népújság, 2003. október 16., 47. évf., 41. sz., 10.

BENCE, Lajos. Meddő viták jegyében. Népújság, 2003. október 23, 47. évf., 42. sz., 5.

BENCE, Lajos. Az energia ésszerű felhasználásáról. Népújság, 2003. október 30, 47. évf., 43. sz., 9.

BENCE, Lajos. Közös könyvkiadás, a muratáji irodalom népszerűsítése. Népújság, 2003. október 30., 47. évf., 43. sz., 11.

BENCE, Lajos. A népszámlálás és a másság, avagy: megvalljam vagy ne valljam? Népújság, 2003. november 6., 47. évf., 44. sz., 5.

BENCE, Lajos. A civil jelleg erősítése a cél. Népújság, 2003. november 20, 47. évf., 46. sz., 9.

BENCE, Lajos. A nyugdíjasokat köszöntötték. Népújság, 2003. november 20., 47. évf., 46. sz., 14.

BENCE, Lajos. A muravidéki magyarok a „Magyarság az Információs Társadalomban” című konferencián. Népújság, 2003. november 23, 47. évf., 46. sz., 5.

BENCE, Lajos. Új könyv a nyelvtudomány szolgálatában. Népújság, 2003. november 27., 47. évf., 47. sz., 10.

BENCE, Lajos. Szóljon a dal még sokáig!. Népújság, 2003. december 4., 47. évf., 48. sz., 10.

BENCE, Lajos. A Telitalálat lendvai bemutatóján. Népújság, 2003. december 4., 47. évf., 48. sz., 17.

BENCE, Lajos. Átadták a felújított iskolaépületet. Népújság, 2003. december 18, 47. évf., 50. sz., 10.

BENCE, Lajos (a kérdező), BALAŽEK, Anton (az interjúalany). A fejlődés szilárd gazdasági alapokat igényel. Népújság, 2003. december 24, 47. évf., 51. sz., 5.

BENCE, Lajos. A „világos” Zaláról; Őszi vers, avagy egy fogalom detronizálása, Pannon Tükör, 2003., 8. évf., 2. sz., 81–83.

2004

BENCE, Lajos. Mindegyik versem mérföldkőnek számít. Ifi, 2004. április 1., 7. évf., 5/6. sz., 23.

BENCE, Lajos. Az elvándorlás hatása a muravidéki magyarság lélekszámának alakulására. Muratáj, 2004, 17. évf., 1. sz., 77–81.

BENCE, Lajos. Vljaj Lajos költői és politikai pályája. Nap-tár, 2004, 76–79.

BENCE, Lajos. A Népújság az új évezred küszöbén. Nap-tár, 2004, 85–87.

BENCE, Lajos. A Zrínyiek nyomában. Népújság, 2004. január 8, 48. évf., 1. sz., 11.

BENCE, Lajos. Történelem, néprajz, művészet: a fönt em-

lített témákban három hazai szakember – Göncz László, Halász Albert és Šimonka Tanja – tartott előadást a csütörtöki továbbképzésen. Népújság, 2004. február 12., 48. évf., 6. sz., 11.

BENCE, Lajos. Bemutatkozott a Pannon Tükör. Népújság, 2004. március 18, 48. évf., 11. sz., 11.

BENCE, Lajos. Est a görög kultúra jegyében. Népújság, 2004. április 1., 48. évf., 13. sz., 10.

BENCE, Lajos. Európai Unió – Régiók – Nemzeti kisebbségek: pénteken a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság társszervezőivel, az MNMI-vel és a maribori Magyar Intézettel közösen tanácskozást szervezett, melyen a címben szereplő témák nyelvi, földrajzi, társadalmi és gazdasági, valamint kisebbségpolitikai vetületeit vizsgálták. Népújság, 2004. április 22., 48. évf., 16. sz., 5.

BENCE, Lajos. Újra áll Zala Györgyünk Szabadság-szobra!: hosszasan elhúzódó viták és a Szabadság-szobor felállítására ellen megnyilvánuló dacos ellenállás után vasárnap újraavatták Aradon Zala György talán legszebb szobrát. Népújság, 2004. április 29., 48. évf., 17. sz., 5.

BENCE, Lajos. Lendván is bemutatták. Népújság, 2004. ápr. 29, 48. évf., 17. sz., 10.

BENCE, Lajos. Tíz tagot szeretnének az MMÖNK tanácsába: mint azt már jeleztük, a muravidéki csúciszervezet tanácsának jelenlegi létszámában és a községek képviselőit illetően is új kezdeményezések születtek az elmúlt időszakban. Népújság, 2004. május 13., 48. évf., 19. sz., 5.

BENCE, Lajos. Sok adrenalin, kevés eredmény, még kevesebb remény a megegyezésre: valahogy így lehetett volna talán összefoglalni a hétfői dobzonai „békéltető” jellegű összejövetel lényegét, mely a márciusi, hasonló megfontolásból összehívott gyűlés folytatásaként egy kerek egész óráig sem tartott. Népújság, 2004. május 20., 48. évf., 20. sz.

BENCE, Lajos. Egy átfogó stratégiára lesz szükség: nemrég Lendván jártak a magyar Informatikai Minisztérium munkatársai, hogy felmérést végezzenek a muravidéki intézmények informatikai felszereltségéről. Népújság, 2004. május 20., 48. évf., 20. sz., 5.

BENCE, Lajos. Jól sikerült falunap Kapcán. Népújság, 2004. június 3., 48. évf., 22. sz., 10.

BENCE, Lajos. Perecverseny és borászati díjkiosztás. Népújság, 2004. június 17., 48. évf., 24. sz., 14.

BENCE, Lajos. Keresztury Dezső-emlékülés Keszthelyen: a száz évvel ezelőtt született Keresztury Dezső tiszteletére emlékülést szerveztek a Laus Pannoniae elnevezésű rendezvényen, az írók, fordítók, szerkesztők VI. nemzetközi találkozója alkalmával. Népújság, 2004. június 24., 48. évf., 25. sz., 5.

BENCE, Lajos. Új gyűjteménnyel gazdagodott a lendvai vár: az elmúlt héten a Magyarország nagyobb városait is megjárta isonzói kiállítás a Lendva a XVI-XX. századi térképeken című anyaggal együtt a lendvai Galéria-Múzeum tulajdonába került. Népújság, 2004. június 24., 48. évf., 25. sz., 11.

BENCE, Lajos. Horvát Margit az Őrségi Vásáron. Népújság, 2004. július 1., 48. évf., 26. sz., 8.

BENCE, Lajos. Szabadon, mint a vadvirág..., avagy egy „kép-író” vallomásai: (a 70 éves Göncz János köszöntése). Pannon Tükör, 2004. július–augusztus, 4. sz., 62–65.

BENCE, Lajos. Ódaféle az építőnek, Pannon Tükör, 2004., 9. évf., 6. sz., 32.

2005

BENCE, Lajos. Identitás és entitás: esszék, tanulmányok, kritikák, (Pannon Tükör Könyvek). Zalaegerszeg, Zalai

Írók Egyesülete; Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, cop. 2005.

BALAZŽEK, Anton, BENCE, Lajos, KEKEC-GALIČ, Alenka, GÖNCZ, László, HAC, Boštjan, KONCUT, Ivan, KRESLIN, S., ŠIMONKA, Tanja, VAJDIČ, Rozalija, JUST, Franci (szerk.), LAINŠČEK, Feri (szerk.). Občina Lendava = Lendva Község = Lendava commune, (Zbirka Monografije). Murska Sobota, Franc-Franc, 2005.

BENCE, Lajos (előszó). In: FODOR, Árpád, CSUTA, György (szerk.). Remény a kő alatt: versek. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2005.

BENCE, Lajos. Száz éve született József Attila: 1905–1937. Naptár, 2005, 82–85.

BENCE, Lajos. Tájkép csata után, avagy példabeszéd a hiúságról. Pannon Tükör, 2005. július–augusztus, 10. évf., 4. sz., 41.

BENCE, Lajos. Szervesült idő, mozduló tárgyak. Egy nagy poétikai fordulat József Attila lírájában 1933 táján, Pannon Tükör, 2005., 10. évf., 5. sz., 42–50.

BENCE, Lajos. Hogy mi dolgunk itt? (Egy határon átívelő közös muravidéki-zalai vállalkozásról), Pannon Tükör, 2005., 10. évf., 6. sz., 6–67.

2006

BENCE, Lajos. Hazatérítő: (versek 1996–2006). Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2006.

BENCE, Lajos. A művész él az alkotásnak. In: KIRÁLY, Ferenc (művész). Ferenc Király: kipar = szobrász = sculptor. Lendava, Galerija–Muzej = Lendva, Gáléria–múzeum, 2006. 197–213.

BENCE, Lajos (mentor). VÖRÖS, Beatrix. Literarni sadovi dveh desetletij izhajanja slovensko-madžarske revije Naptár: diplomsko delo = A Naptár két évtizedének irodalmi termése – a szlovéniai magyar irodalom kibontakozása: szakdolgozat, (Pedagoška fakulteta, Maribor, Madžarščina). Maribor: [B. Vörös], 2006.

BENCE, Lajos. Hogy mi dolgunk itt?: egy határon átívelő közös muravidéki-zalai vállalkozásról. Muratáj, 2005, 1–2. sz., 202–205.

BENCE, Lajos. Tisztelem az életet. Naptár, 2006, 89–92.

BENCE, Lajos. Tiszteletbeli polgári címmel tüntették ki őket. Népújság, 2006. január 12., 50. évf., 2. sz., 5.

BENCE, Lajos. Elkészült a Muravidéki Nótázók első CD-je. Népújság, 2006. január 12., 50. évf., 2. sz., 15.

BENCE, Lajos. Fodor Árpád versvilága. Népújság, 2006. január 19., 50. évf., 3. sz., 10.

BENCE, Lajos. Édes hazának ízes bor dukál, Pannon Tükör, 2006., 11. évf., 1. sz., 46–47.

BENCE, Lajos. Hazatérítő vers, Pannon Tükör, 2006, 11. évf., 2. sz., 13–14.

BENCE, Lajos. Drávaszögi keresztút-jegyzet (Cs. Jóskának), Pannon Tükör, 2006, 11. évf., 2. sz., 15.

BENCE, Lajos. „Küzdeni egy-egy jó képért...” (Mészáros T. László zalai albumáról), Pannon Tükör, 2006., 11. évf., 3. sz., 94.

BENCE, Lajos. Nem ötvenhatban kellett volna kezdeni..., Pannon Tükör, 2006., 11. évf., 4. sz., 44.

BENCE, Lajos. Hogy mi dolgunk itt? Egy határon átívelő közös zalai-muravidéki vállalkozásról, Pannon Tükör, 2006, 11. évf., 6. sz., 66.

2007

BENCE, Lajos (szerk.). Zala Vármegye bortörténete: a zalai bortermelés múltja és jelene, Lenti önkormányzat, 2007.

BENCE, Lajos. Kőben nyíló gondolat. Lindua, 2007, 1. évf., 1. [sz.], 66–67.

BENCE, Lajos. Gábor a Feszty-körkép előtt, 1927 táján: (a 85 éves Gábor Zoltánnak, marasztalással). Lindua, 2007, évf. 1, 2/3. sz, 96.

BENCE, Lajos. Ötvenhat hatása a szlovéniai magyar sajtóra és a magyar-jugoszláv viszonyok alakulására. Mura-táj, 2006, 1/2. sz., 30–37.

BENCE, Lajos. A vers szavát hiába ne vedd, avagy a gondolat „pazar” tisztaságáért: Halász Albert: Minden szó(l). Muratáj, 2006, 1/2. sz., 170–172.

BENCE, Lajos. Szúnyogh Sándor, kultúránk mindenese. Naptár, 2008, 90–94.

BENCE, Lajos. Az alma nem esett messze a fájától. Naptár, 2008, 157–161.

BENCE, Lajos. Szorosabbra vonni a kapcsolatot a kormány, illetve az azt megtestesítő hivatal és a nemzetiségek között. Népújság, 2007. február 9., 51. évf., 6. sz., 5.

BENCE, Lajos. Jegyzék az Esterházy-levéltár kutatható anyagairól. Népújság, 2007. február 15., 51. évf., 7. sz., 15.

BENCE, Lajos. Emléktábla került a szülőházra. Népújság, 2007. március 15., 51. évf., 11. sz., 11.

BENCE, Lajos. Könyv-elő: A mitikus József Attila. Népújság, 2007. október 4., 51. évf., 40. sz., 11.

BENCE, Lajos. A képzőművészeti tábortól a művésztelépig, avagy a 33 év tanulságai, tapasztalatai, Pannon Tükör, 2007, 12. évf., 4. sz., 66.

BENCE, Lajos. Ötvenhat kihatása a szlovéniai magyar sajtóra és a magyar-jugoszláv viszony alakulására, Pannon Tükör, 2007, 12. évf., 1. sz., 66.

2008

BENCE, Lajos. Megírni a „magunk” versét. In: SZÚNYOGH, Sándor. Visszajövök: válogatott versek. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2008, 155–167

BENCE, Lajos, SZÚNYOGH, Sándor. A dacolás elviselhető méltósága: (Szúnyogh Sándor emlékezete). Lindua, 2008, 2. évf., 4. sz., 43–44.

BENCE, Lajos. Didergő fényben. Lindua, 2008, 2. évf., 4. sz., 76.

BENCE, Lajos. Ódaféle az Építőnek, rontás(ok) ellen. Lindua, 2008, 2. évf., 5. sz., 84–85.

BENCE, Lajos. Megírni a „magunk” versét (Jegyzet Szúnyogh Sándor lírájáról, 10 évvel távozása után), Pannon Tükör, 2008, 13. évf., 1. sz., 61.

BENCE, Lajos. Évfordulók és jubileumok – a nemzettudat építőkövei, Pannon Tükör, 2008, 13. évf., 2. sz., 68.

BENCE, Lajos. Minden időkből kizuhantan (I. M. Pék Pál), Pannon Tükör, 2008, 13. évf., 5. sz., 10.

BENCE, Lajos. Utolsó fehér éjszakán, Pannon Tükör, 2008, 13. évf., 6. sz., 10.

2009

BENCE, Lajos. Varga Sándor emlékkönyv: szlovéniai magyar változások a XX. században: a publikáció bemutatója Lendván, 2009. október 2. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet: Muravidéki Magyar Tudományos Társaság, 2009.

BENCE, Lajos. Galič, ilustrator in grafični oblikovalec/ Galič mint illusztrációkészítő és formatervező. In: GALIČ, Štefan (művész). Drugačni Štefan Galič = Másként [Štefan Galič]. Ljubljana: Mednarodni grafični likovni center, 2009. 25–27.

BENCE, Lajos. A Naptár, a muravidéki tudományosság kezdetei/Letopis Naptár, začetki prekmurske znanstvene dejavnosti. In: HALÁSZ, Albert (szerk., fordító). A muravidéki magyarok néprajza = Narodopisje prekmurskih Madžarov. Lendva = Lendava, Muravidéki Magyar tudományos társaság: = Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalce. In: Združenje za znanost: = Tudományért Egyesület; Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovensko narodopisje, 2009. 99–107.

BENCE, Lajos. A Nyelv, identitás, irodalom - tanácskozás elé. In: ZÁGOREC-CSUKA, Judit (szerk.). Lét és nyelv és Nyelv, identitás, irodalom: tanulmánykötet. Lendva, Községi Magyar Nemzeti Önkormányzati Közösség, 2009.

BENCE, Lajos. Utolsó fehér éjszakán. Lindua, 2009, 3. évf., 6/7. sz., 126.

BENCE, Lajos. A Zrínyiek nyomában a Muraközben, Zág-rábban, Sárospatakon--. Lindua, 2009, 3. évf., 6/7. sz., 69–72.

BENCE, Lajos. Borbás Györgynek, így utólag. Muratáj, 2009, 1/2. [sz.], 29–30.

BENCE, Lajos. Öt évvel később – értékelés, számvetés: Makovecz-kiállítás a színházterem előcsarnokában. Népszerűség, 2009. szeptember 24, 53. évf., 38. sz., 4.

BENCE, Lajos. Göntér Endre kiállítása a lendvai várban: monográfia, közel 40 év termését felölelő kiállítás. Népszerűség, 2009. szeptember 24, 53. évf., 38. sz., 5.

BENCE, Lajos. Egy alkotmánybírósi kálvária dokumentumai. Népszerűség, 2009. szeptember 10., 53. évf., 36. sz., 8.

BENCE, Lajos. Konok, gerinces ember volt: bemutatták a Varga Sándor Emlékkönyvet. Népszerűség, 2009. október 8., 53. évf., 40. sz., 6.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 1. Népszerűség, 2009. október 8., 53. évf., 40. sz., 16–17.

BENCE, Lajos. A csatornahálózat kiépítése a következő lépés: látogatás a Hídvég-Bánuta Helyi közösségben. Népszerűség, 2009. október 15., 53. évf., 41. sz., 6–7.

BENCE, Lajos. Gábor-kiállítás nyílt Pécssett: Pécs kulturális kisugárzása jegyében. Népszerűség, 2009. október 15., 53. évf., 41. sz., 8.

BENCE, Lajos. Nem alakult ki a nyelvi sztenderd: bemutatták Bokor József könyvét. Népszerűség, 2009. október 15., 53. évf., 41. sz., 8.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 2. Népszerűség, 2009. október 15., 53. évf., 41. sz., 20–21.

BENCE, Lajos. Harminc sikeres év a hagyományápolás jegyében: a Csentei Petőfi Sándor ME jubileumán. Népszerűség, 2009. október 22, 53. évf., 42. sz., 8.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 3. Népszerűség, 2009. október 22., 53. évf., 42. sz., 22–23.

BENCE, Lajos. Magas szintű alkotások születtek: 36. Nemzetközi Művésztelep kiállítás megnyitó. Népújság, 2009. október 29., 53. évf., 43. sz., 7.

BENCE, Lajos. Nem csak az órán oktattak: a Lendvai Zeneiskola tanárainak hangversenye. Népújság, 2009. október 29., 53. évf., 43. sz., 7.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 4. Népújság, 2009. október 29., 53. évf., 43. sz., 18–19.

BENCE, Lajos. Festészet-napi kiállítás-megnyitó performansszal: Nemes László a tévétúdióban állított ki. Népújság, 2009. október 29, 53. évf., 43. sz., 6.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 5. Népújság, 2009. november 5., 53. évf., 44. sz., 20.

BENCE, Lajos. Jó alapokra került a dobronaki művésztelep: a 6. VinoArt kiállítása. Népújság, 2009. november 5, 53. évf., 44. sz., 7.

BENCE, Lajos. Szilárd akaraterővel, a szépbe vetett hittel – a művészet mint terápia: száj és láb – az önkifejezés eszközei. Népújság, 2009. november 12., 53. évf., 45. sz., 6.

BENCE, Lajos. Az élet dicsérete szoborban elmondva: Király a Szombathelyi Képtárban. Népújság, 2009. november 12, 53. évf., 45. sz., 4.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 6. Népújság, 2009. november 12., 53. évf., 45. sz., 16–17.

BENCE, Lajos. A kétnyelvűség Forrása. Népújság, 2009. november 12., 53. évf., 45. sz., 4.

BENCE, Lajos. A világhírű grafikus az ecsettel is jól bánt: Galič Ljubljánában és Lendván. Népújság, 2009. november 19., 53. évf., 46. sz., 4.

BENCE, Lajos. A kétnyelvűségről is sok szó esett: nyelv, identitás, irodalom – konferencia Lendván. Népújság, 2009. november 19., 53. évf., 46. sz., 4–5.

BENCE, Lajos. 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. 7. Népújság, 2009. november 19., 53. évf., 46. sz., 21.

BENCE, Lajos. A Lehetetlen meghódítása a Szép gyorsaságával. Pandur Caligulája Lendván, Pannon Tükör, 2009, 14. évf., 1. sz., 44.

BENCE, Lajos. Délvidéki csupa-kín-rímes játék, Pannon Tükör, 2009, 14. évf., 3. sz., 26.

BENCE, Lajos. „A kártevő sohasem bocsát meg a kárvalottinak...” (Interjú Makovecz Imre Kossuth-díjas építész-szel), Pannon Tükör, 2009, 14. évf., 6. sz., 83.

2010

BENCE, Lajos. Besedna ustvarjalnost Judit Zágorec Csuka. In: ZÁGOREC-CSUKA, Judit. V sebi zate, Knjižna zbirka Mostovi na meji. Murska Sobota, Franc-Franc, 2010. 5–8.

BENCE, Lajos. Ko je Stvarnik odsoten. Lindua, 2010, 4. évf., 8. sz., 94.

BENCE, Lajos. Vers a „mintha” sorozatból. Lindua, 2010, 4. évf., 9/10. sz., 137.

BENCE, Lajos. Odlomki iz zgodovine naših „kavčarij”: Endreju Göntérju proti 60-tim, vračajoč domov. Lindua, 2010, 4. évf., 9/10. sz., 140.

BENCE, Lajos. Nyelv-, kultúra- és nemzetmentés folyt. Nyelvünk és kultúránk, 2010, 162. sz., 16–17.

Pannon lant II., Énekmondó együttes: Bence Lajos megzenésített versei [hangfelvétel].

BENCE, Lajos (a kérdező), ŠINKO, Sabina (interjúalany). Örömmel kell átadni a mesterségbeli tudást, hogy ők is örömmel adják tovább...: Šinko Sabinával a selyemfestészetéről, bábszínházról és a tanítás öröméről. Népújság, 2010. ápr. 1., 54. évf., 13. sz., 4.

BENCE, Lajos. Mikor Pünkösöd és Trianon egy napra esett (Rekviem-óda Trianon-témára), Pannon Tükör, 2010, 15. évf., 3. sz., 38.

BENCE, Lajos. Élmény, Vallani kell, mindig vallani (a magyar szolidaritásról), Pannon Tükör, 2010, 15. évf., 5. sz., 44–45.

BENCE, Lajos. Elköszönés Utassy Jóskától, Pannon Tükör, 2010, 15. évf., 5. sz., 49.

2011

BENCE, Lajos. Vallani. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2011.

BENCE, Lajos. Vzklit iz kamna, (Knjižna zbirka Mostovi na meji). Murska Sobota, Franc-Franc, 2011.

BENCE, Lajos. Utószó. In: ZÁGOREC-CSUKA, Judit. Si-vatagi szélben: versek és műfordítások. Pilisvörösvár: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület; Kapca: Kapcai Helyi Közösség, 2011, 107–108.

BENCE, Lajos. Várnál X-szer: a mintha sorozatból. Lindua, 2011, 5. évf., 11/12. sz., 102.

BENCE, Lajos. Van-e a magyar festészetnek nemzeti karaktere? Magyar Szemle, 2011, 20. évf., 11–12. sz., 110–120.

BENCE, Lajos. Jocó. Muratáj, 2011, 1/2 sz., 35–39.

BENCE, Lajos. Halicanumi üzenet a tér és az idő pecsétjével. *Muratáj*, 2011, 1/2. sz., 65–71.

BENCE, Lajos. Elestvélelem; Utolsó horoszkóp J. A.-nak; Haikufüzér háromsorosakból, *Pannon Tükör*, 2011, 16. évf., 4–5. sz., 15.–17.

2012

BENCE, Lajos. Utószó. In: ZÁGOREC-CSUKA, Judit. A szlovéniai magyar nemzetiségi könyvtárak stratégiája és menedzsmentje. Pilisvörösvár: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület; Kapca: Kapcai Helyi Közösség: = Krajevna skupnost, 2012.

BENCE, Lajos. Depoetizacija v imenu stiske jezika in ne-nemarnega. In: HALÁSZ, Albert (szerző, fordító). Vsestvarnost, (Knjižna zbirka Mostovi na meji). Murska Sobota, Franc-Franc, 2012, 5–11.

BENCE, Lajos. Az idődimenzió kiküszöböléséről: közös dolgainkról, együtt a Király művészházaspárral. *Kerek Perc*, 2012, 2. évf., 1. sz., 4–13.

BENCE, Lajos. Óda a hazatérőhöz. *Tomboló türelemben*. *Lindua*, 2012, 6. évf., 13/14. sz., 112–113.

BENCE, Lajos. Sivatagi társasutazás térben, időben: (Zágorec Csuka Judit: Sivatagi szélben). *Lindua*, 2012, 6. évf., 13/14. sz., 78–79.

BENCE, Lajos. 15 éve távozott el közülünk. *Naptár*, 2013, 99–102.

BENCE, Lajos. Bemutattuk a *Kerek Perc* című színes magazint. *Népújság*, 2012. január 6., 56. évf., 1. sz., 3.

BENCE, Lajos. Tovább nőtt a tagok száma: a Foto-video klub III. kiállítása. *Népújság*, 2012. január 6., 56. évf., 1. sz., 7.

BENCE, Lajos. Zágorec-Csuka Judit: Sivatagi szélben. Népújság, 2012. január 6., 56. évf., 1. sz., 8.

BENCE, Lajos. Békét és összetartozást sugall: a Forrás Galéria Boldogasszony-kiállítása. Népújság, 2012. január 12., 56. évf., 2. sz., 4.

BENCE, Lajos. Gyönyörű vallomások születtek: Szúnyogh Sándor-emléknap, díjkiosztás. Népújság, 2012. január 19., 56. évf., 3. sz., 4.

BENCE, Lajos. A kultúra és a nyelv mentsvárunk, éltető forrásunk, reményünk: magyar Kultúra Napja 2012, Díjkiosztó. Népújság, 2012. január 26., 56. évf., 4. sz., 4.

BENCE, Lajos, ABRAHAM, Klaudia. Kiállítás a muraközi zsidókról, emlékóra: január 27. – Holokauszt emléknap Lendván. Népújság, 2012. február 2., 56. évf., 5. sz., 6–7.

BENCE, Lajos. Irodalomteremtők a 16. századból. Népújság, 2012. február 2., 56. évf., 5. sz., 17.

BENCE, Lajos. Elismerések a Szlovén Kultúrünnepegyében: február 8-a Lendván. Népújság, 2012. február 16., 56. évf., 7. sz., 5.

BENCE, Lajos. Szerелеmből – CD-bemutató koncert: Klarisa Jovanović koncertjéről. Népújság, 2012. február 23., 56. évf., 8. sz., 6.

BENCE, Lajos. A per elősegítette az ismertséget, de nem csinálná újra: Goran Vojnović író-olvasó estje. Népújság, 2012. március 1., 56. évf., 9. sz., 5.

BENCE, Lajos. Sivatagi szélben, de oázis-közelben: Zágorec-Csuka Judit új könyvének bemutatója. Népújság, 2012. március 1., 56. évf., 9. sz., 5.

BENCE, Lajos (a kérdező), BIBULOVIĆ, Ilonka (az interjúalany). Az élet minden percét ki kell használni: egy lend-

vai származású zongoratanárnő. Népújság, 2012. március 1., 56. évf., 9. sz., 20.

BENCE, Lajos, MESELIČ KIRÁLY, Jutka. Hagyomány-őrző hímzések – múltból a jelennek: hogy ne menjen feledésbe. Népújság, 2012. március 8., 56. évf., 10. sz., 4.

BENCE, Lajos. Megőrizni, ami a múlt értékeire mutat: a szőlőtermesztés egykor. Népújság, 2012. március 8., 56. évf., 10. sz., 5.

BENCE, Lajos. Nem csak kiváló költő volt, hanem közösségépítő is: Alsólakosban ünnepeltek. Népújság, 2012. március 15., 56. évf., 11. sz., 4.

BENCE, Lajos. A Titkos hódolat Berlinben is siker: Király Ferenc szobrászművész berlini kiállítása. Népújság, 2012. március 15., 56. évf., 11. sz., 6.

BENCE, Lajos. Ismét arany minősítés a Muravidéki Nótázóknak: Aranypáva Nagydíj – kaposvári KÓTA-minősítés. Népújság, 2012. március 15., 56. évf., 11. sz., 6.

BENCE, Lajos. Húsvéti tojás és borok: kultúra, látnivaló, termékbemutató. Népújság, 2012. április 5., 2012, 56. évf., 14. sz., 19.

BENCE, Lajos. Országos bajnokok csapatban, egyéniben is kiválóak: számviteli verseny lendvai szervezésben. Népújság, 2012. április 12., 56. évf., 15. sz., 7.

BENCE, Lajos. A világ a mi szemünkkel!: a Foto-video klub Nagykanizsán állít ki. Népújság, 2012. április 19., 56. évf., 16. sz., 5.

BENCE, Lajos. Folyamatossá kellene tenni: Zala György emléknap. Népújság, 2012. április 19., 56. évf., 16. sz., 4.

BENCE, Lajos. Első ízben volt szlovéniai könyvstand: 19. Nemzetközi Könyvfesztivál Budapesten. Népújság, 2012. ápr. 26., 56. évf., 16. sz., 5.

BENCE, Lajos. A tulajdonviszonyok rendezetlensége sok problémát okoz: Gyertyános. Népújság, 2012. május 4., 56. évf., 18. sz., 6–7.

BENCE, Lajos. A Béke és a háború szekere újraöntve: Zala György alkotásai Lendván. Népújság, 2012. május 10., 56. évf., 19. sz., 5.

BENCE, Lajos, HORVAT, Silvija. Művészi rangra emelték a hímzést: 20 éves a petesházi hímzőkör. Népújság, 2012. május 10., 56. évf., 19. sz., 5.

BENCE, Lajos. A tanításon kívüli projektek is fontosak: Lendvai Kétnyelvű Középiskola. Népújság, 2012. május 10., 56. évf., 19. sz., 6.

BENCE, Lajos. Az őszinteség az irodalomban kötelező: Petőfi Sándor Tanulmányi Verseny – díjkiosztás. Népújság, 2012. május 17., 56. évf., 20. sz., 4.

BENCE, Lajos. Három év alatt 6 új Zala-plasztika: az EU-s pályázatból csak 3 szoborra futotta. Népújság, 2012. május 24., 56. évf., 21. sz., 3.

BENCE, Lajos. A fejlődés hordozói voltak ---: múzeumi Világnap a Lendvai Zsinagógában. Népújság, 2012. május 24., 56. évf., 21. sz., 4.

BENCE, Lajos. Irodamegnyitó és kiállítás Lendván: Zsolnay-kiállítás: a historizmustól az art deco-ig. Népújság, 2012. június 21., 56. évf., 25. sz., 4.

BENCE, Lajos. A múzeumpedagógiai oktatást nem lehet elég korán elkezdni: lendvai Galéria-Múzeum. Népújság, 2012. június 21., 56. évf., 25. sz., 5.

BENCE, Lajos. Békéltető vers önmagammal, Pannon Tükör, 2012., 17. évf., 1. sz., 39.

BENCE, Lajos. Boldog vers, csupa bold-ban, Pannon Tükör, 2012, 17. évf., 4. sz., 9.

2013

BENCE, Lajos (az életrajzok szerzője). In: SZOMI, Pál. Razkrite pesmi: antologija madžarskih pesnikov v Sloveniji = Vers-lelet: a szlovéniai magyar költők antológiája. Lendava, Zavod za kulturo madžarske narodnosti = Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2013.

Bence Lajos megzenésített versei. In: DOBAJ, Peter (szerk.), HEDL, Dušan (szerk.), KOBAN, Dejan (szerk.). Rokerji pojejo pesnike 9. [Maribor], Subkulturni azil, Akord Records, 2013. 1 CD

Bence Lajos megzenésített versei. In: Sladki bes. [Radomlje], KUD Kontrabant, cop. 2013, p 2011. 1 CD

BENCE, Lajos: Sándor Szúnyogh, pesnik od Boga bičane pokrajine. In: SZÚNYOGH, Sándor. Zvestoba travnih bilk, (Knjižna zbirka Mostovi na meji). Murska Sobota, Franc-Franc, 2013, 7–17.

BENCE, Lajos. Szúnyogh Sándor emlékezete, Pannon Tükör, 2013, 18. évf., 1. sz., 55.

BENCE, Lajos. Rembrandt-kiállítás a Lendvai Vár-Galériában, Pannon Tükör, 2013, 18. évf., 3. sz., 11.

BENCE, Lajos. Kolesz-vers, Pannon Tükör, 2013, 18. évf., 3. sz., 36.

2014

BENCE, Lajos, SZEMES, Péter (szerk.). Csönddel cserepezve: Lenti szépirodalmi antológia. Lenti: Lenti Város Önkormányzata: Pannon Írók Társasága Lenti Csoportja-Csordás János Kör, 2014.

BENCE, Lajos (szöveg a borítón). In: PÁL, Péter. Digitális freskók. Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2014.

BENCE, Lajos. Pripovedništvo Pála Szomija. In: SZOMI, Pál. Jesenska nebina (Knjižna zbirka Mostovi na meji). Murska Sobota, Franc-Franc, 2014, 5–9.

Bence Lajos megzenésített versei. DOBAJ, Peter (szerk.), HEDL, Dušan (szerk.), GOMBAČ, Borut (szerk.). Rokerji pojejo pesnike 10. Maribor, Subkulturni azil, Akord Records, 2014. 1 CD

Bence Lajos megzenésített versei. Távozóban. [Radomlje], Kontrabant, 2014. 1 CD

BENCE, Lajos. 70 éves lenne a nemzetközi hírű lendvai grafikusművész (Gálics Istvánról), Pannon Tükör, 2014, 19. évf., 3. sz., 84–88.

BENCE, Lajos. Élet és halál az isonzói fronton, Pannon Tükör, 2014, 19. évf., 4. sz., 31–34.

BENCE, Lajos. Mindent meggyónni (vers), Pannon Tükör, 2014, 19. évf., 4. sz., 38.

2015

BENCE, Lajos (ford.) Kornel Abel: A Karszt: egy könyv az Isonzóról. Budapest, Zrínyi Kiadó, 2015.

BENCE, Lajos. A helytörténeti kutatások helye a muravidéki magyar tudományos és irodalmi életben. Muratáj, 2015, 1–2. sz., 83–88.

BENCE, Lajos. A tájnyelvtől egészen a humorig: könyvbe-mutatóval köszöntötték Varga Józsefet. Népújság, 2015. október 8., 59. évf., 40. sz., 5.

BENCE, Lajos. Az írott szó megmarad: 300 éves az első muravidéki szlovén könyv. Népújság, 2015. október 15., 59. évf., 41. sz., 7.

BENCE, Lajos. A szegénység festője volt: Zala György után Faragó Márton is hazatért. Népújság, 2015. november 12., 59. évf., 45. sz., 7.

BENCE, Lajos, ABRAHAM, Klaudia. A kőnél is maradandóbb könyv tisztelete: könyvvel és filmmel emlékeztünk. Népújság, 2015. december 10., 59. évf., 49. sz., 4.

BENCE, Lajos. A bezárkózás elszigeteltséget jelent: Muratáj-bemutató a Lendvai Könyvtárban. Népújság, 2015. december 17., 59. évf., 50. sz., 5.

BENCE, Lajos. Ismét a gyermekeknek írt könyvet. Népújság, 2015. december 24., 59. évf., 51–51. sz., 6.

BENCE, Lajos. Zrínyi új várat épít (vers), Pannon Tükör, 2015., 20. évf., 2. sz., 3.

2016

BENCE, Lajos. Szóval vágok rendet, (Pannon Tükör Könyvek). Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet; Zalaegerszeg, [Pannon Írók Társasága], 2016.

BENCE, Lajos. Király Ferencnek köszöntő helyett: a 80 év termése csokorba szedve. Naptár, 2016

BENCE, Lajos. Tetszett a magyar nyelv zenéje: Marjanca Mihelič Budimpeštatrans című műve kapcsán. Népújság, 2016. február 18., 60. évf., 7. sz., 4.

BENCE, Lajos. A csereértéktől a zöldhasúakig: kiállítás az 1. Lendvai Számú KÁI-ban. Népújság, 2016. február 18., 60. évf., 7. sz., 17.

BENCE, Lajos. Mikroszkóp alatt Paus[!]iç Olgával. Népújság, 2016. február 18., 60. évf., 7. sz., 17.

BENCE, Lajos. Saját korosztályának ajánlja. Népújság, 2016. február 25., 60. évf., 8. sz., 17.

BENCE, Lajos. Szóban, dalban az elmúlt 15 évről: a Muravidéki Nótázók a Lendvai Könyvtárban. Népújság, 2016. március 3., 60. évf., 9. sz., 7.

BENCE, Lajos. Az Egy&Más Vándorszínház bérletes előadásai Magyarországon. Népújság, 2016. március 3., 60. évf., 9. sz., 17.

BENCE, Lajos. Két pár egybekel, a családi béke helyreáll ---: szlovén színmű Dobronakon. Népújság, 2016. március 10., 60. évf., 10. sz., 18.

BENCE, Lajos. Regionalitással a decentralizáció felé: könyvbemutató. Népújság, 2016. március 31., 60. évf., 13. sz., 4.

BENCE, Lajos. Szeressétek a verset, a magyar nyelvet!: Pál Laura nyerte a József Attila Versmondó Versenyt. Népújság, 2016. április 14., 60. évf., 15. sz., 5.

BENCE, Lajos. Családragény és eposz: író-olvasó találkozó Boris A. Novakkal. Népújság, 2016. április 14., 60. évf., 15. sz., 6.

BENCE, Lajos. Lendva lesz Európa Kulturális Fővárosa?: pályázat a 2025-ös évre. Népújság, 2016. április 21., 60. évf., 16. sz., 3.

BENCE, Lajos. A lista közel 3000 halottra bővült: „elesettek és hiányoltak” - Muravidékiek az 1. világháborúban. Népújság, 2016. április 21., 60. évf., 17. sz., 6.

BENCE, Lajos. A szél és a visszhang könyve: Kardoš-könyvbemutató a Lendvai Könyvtárban. Népújság, 2016. április 21., 60. évf., 16. sz., 16.

BENCE, Lajos. Az unió tegnap, ma és holnap: Európa tegnap, ma és holnap. Népújság, 2016. április 21., 60. évf., 16. sz., 16.

BENCE, Lajos. Különböző témájú előadásokat hallhatunk: a könyv éjszakája. Népújság, 2016. április 28., 60. évf., 17. sz., 5.

BENCE, Lajos. A lista közel 3000 halottra bővült: „el-esettek és hiányiltak” - Muravidékiek az 1. világháborúban. Népújság, 2016. április 28., 60. évf., 17. sz., 6.

BENCE, Lajos. Sorsok, történetek a határszélről: bemutatták Göncz László újabb prózakötetét. Népújság, 2016. május 12., 60. évf., 19. sz., 5.

BENCE, Lajos. Királyt köszöntötték a Városházán. Népújság, 2016. május 19., 60. évf., 19. sz. [!20], 2.

BENCE, Lajos. A színházi és a mozi hagyományra kell építeni: Halász Albert, a Lendvai Könyvtár - Kulturális Központ igazgatója. Népújság, 2016. május 19., 60. évf., 19. sz. [!20], 5.

BENCE, Lajos. Megjelent a Pharmaceuticum hasonmása: a múzeumok napja Lendván. Népújság, 2016. május 26., 60. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. Nemzedékek együttélése a színpadon is: a műkedvelő kultúra hetének lezárásaként. Népújság, 2016. május 26., 60. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. Önkeresési séta az ismeretlenben: Herman László kiállítása a Bánffyban. Népújság, 2016. május 26., 60. évf., 21. sz., 5.

BENCE, Lajos. A vajdasági és a muravidéki irodalom összefonódásairól: Tari István a Lendvai Könyvtárban. Népújság, 2016. június 2., 60. évf., 22. sz., 7.

BENCE, Lajos. Rendhagyó könyv rendhagyó aktualitásokkal: Kornel Abel: Karszt című könyvének bemutatója. Népújság, 2016. június 9., 60. évf., 23. sz., 6.

BENCE, Lajos. A legütősebb sztorik ezentúl is helyet kapnak: Lapsus – a kétnyelvű középiskola diáklapja. Népújság, 2016. június 16., 60. évf., 24. sz., 17.

BENCE, Lajos, MESELIČ KIRÁLY, Jutka. Inesfalvától Gyertyánosig, illetve Gaberjéig: falunapok, települések találkozója. Népújság, 2016. június 30., 60. évf., 26. sz., 6.

BENCE, Lajos. Továbbra is a valóság a fő ihletforrása. Népújság, 2016. július 7., 60. évf., 27. sz., 15.

BENCE, Lajos. Közkinccsé tett történetek és emlékek: könyvbemutató és kiállítás Dobronakon. Népújság, 2016. július 28., 60. évf., 30. sz., 5.

BENCE, Lajos. Tárlatvezetés a Fő utcán képről képre: a régi városmag történetei lencsevégen. Népújság, 2016. július 21., 60. évf., 29. sz., 4.

BENCE, Lajos. Anna-napi találkozó a petesházi régi iskola udvarán. Népújság, 2016. július 28., 60. évf., 30. sz., 17.

BENCE, Lajos. Süč Dejan: Inesfalwa, Gyertyános, Gaberje: könyv-elő. Népújság, 2016. augusztus 11., 60. évf., 32. sz., 6.

BENCE, Lajos. Intim-fehér vörössel kombinálva: Hojnik Cvetka újabb kiállítása a bankban. Népújság, 2016. augusztus 19., 60. évf., 33. sz., 6.

BENCE, Lajos. Amatőr festők egy jótékony cél szolgálatában: lendvai látképek a toronytárlaton. Népújság, 2016. augusztus 19., 60. évf., 33. sz., 17.

BENCE, Lajos. Kiállítás és kötet a készülő értéktárról: Muravidéki magyar értékek a Bánffyban. Népújság, 2016. szeptember 1., 60. évf., 35. sz., 2–3.

MESELIČ KIRÁLY, Jutka, ABRAHAM, Klaudia, BENCE, Lajos. Kevesebb az elsős, Pártosfalván nő a magyar-

országi kisdíjakok száma: Kezdődik a 2016/2017-os tanév. Népújság, 2016. szeptember 1., 60. évf., 35. sz., 4–5.

BENCE, Lajos. Új kihívások előtt áll a pedagógia: a 7. tanévkezdő szakmai nap Lendván. Népújság, 2016. szeptember 1., 60. évf., 35. sz., 6.

BENCE, Lajos. Szívének egy darabját a gyerekeknek adta: tanulmány az óvodában megvalósuló kétnyelvűségről. Népújság, 2016. szeptember 1., 60. évf., 35. sz., 18.

BENCE, Lajos. Dan Reisinger kiállításával emlékezik: Európai Zsidó Kultúra Napja. Népújság, 2016. szeptember 8., 60. évf., 36. sz., 6.

BENCE, Lajos. Az alkotás mellett az együttlét ünnepe is: 44. Lendvai Nemzetközi Művésztelep – bronzöntés. Népújság, 2016. szeptember 8., 60. évf., 36. sz., 18–19.

BENCE, Lajos. Őseink alakítói is voltak a történelemnek: Lendván bemutatták a Határok mentén című könyvet. Népújság, 2016. szeptember 22., 60. évf., 38. sz., 4.

BENCE, Lajos. Új helyen a balett és az ütősök oktatása: Lendvai Zeneiskola. Népújság, 2016. október 6. 60. évf., 40. sz., 4.

BENCE, Lajos. Zala megye és Muravidék folyóirata vagyunk!: Pannon Tükör lapbemutató. Népújság, 2016. október 6., 60. évf., 40. sz., 4.

BENCE, Lajos. A művészeti nevelés szintjének emeléséért. Népújság, 2016. október 6., 60. évf., 40. sz., 7.

BENCE, Lajos. Hagyományörzés, nosztalgia és nótaest Radamosban: „Így éltünk egykor”. Népújság, 2016. október 6., 60. évf., 40. sz., 18.

BENCE, Lajos. Jovana Mitić és Jure Markota párbeszéde: LindArt – jutulomkiállítás. Népújság, 2016. október 13., 60. évf., 41. sz., 4.

BENCE, Lajos. A jókedv és a hangulat mesterei is: KÓTA-díj a sikerekkel teletűzdelt 15 évre. Népújság, 2016. október 13., 60. évf., 41. sz., 4–5.

BENCE, Lajos. Aradi 13 – sikamlós talajon: A magyar színházi bérlet nyitánya. Népújság, 2016. október 13., 60. évf., 41. sz., 5.

BENCE, Lajos. Hagymás István: Shakespeare-látlatok I. Népújság, 2016. október 13., 60. évf., 41. sz., 18.

BENCE, Lajos. Mi itt vagyunk otthon – Lendva fotókon: Lendva Község ünnepének nyitánya. Népújság, 2016. október 27., 60. évf., 46. sz., 6.

BENCE, Lajos. 650 éves az Alsólendvának adományozott vásárjog: lendvai jubileum. Népújság, 2016. október 27., 60. évf., 46. sz., 15.

BENCE, Lajos. Minden hetedik diák zenél: 200 éves az állami zeneoktatás Szlovéniában. Bence Lajos. Népújság, 2016. október 27., 60. évf., 46. sz., 17.

BENCE, Lajos. Ötvenhat szellemisége a Muravidéken is élő hagyomány: konferencia az 56-os menekültekről. Népújság, 2016. november 17., 60. évf., 46. sz., 4–5.

BENCE, Lajos. Erős vár a mi Istenük – az ökumenizmus jegyében: a muravidéki szakrális emlékek kiállítása. Népújság, 2016. november 24., 60. évf., 46. sz., 5.

BENCE, Lajos. A gyerekek könyvet s biztató szavakat kaptak: a magyar nyelv napja Lendván. Népújság, 2016. november 17., 60. évf., 46. sz., 6.

BENCE, Lajos. Almafa elültetésével készülnek az 500. évfordulóra: reformáció-napi megemlékezés. Népújság, 2016. november 17., 60. évf., 46. sz., 7.

BENCE, Lajos. Állásajánlattal, kitűnő osztályzattal tér-

tek haza: Erasmus+ program a mobilitás jegyében. Né-
újság, 2016. november 17., 60. évf., 46. sz., 17.

BENCE, Lajos. Áldás az újborra, Szent Márton lábnyma
Domonkosfán: Márton-hétvége a Muravidéken. Né-
újság, 2016. november 17., 60. évf., 46. sz., 20–21.

BENCE, Lajos. Nem csak hímzéseket állítottak ki. Né-
újság, 2016. december 1., 60. évf., 48. sz., 5.

BENCE, Lajos. A hetési hímzés olyan, mint a széplány
--- : kézimunka-kiállítás Göntérházán. Né-
újság, 2016. december 1., 60. évf., 48. sz., 7.

BENCE, Lajos. A tiszta líra mögött is feszültség van: Szlo-
véniai magyar költők ljubljanoi bemutatkozása. Né-
újság, 2016. december 1., 60. évf., 48. sz., 7.

BENCE, Lajos. Szavalóverseny a zsinagógában. Né-
újság, 2016. december 1., 60. évf., 48. sz., 20.

BENCE, Lajos. Hagyományos és új elképzelések együt-
tese: 44. Lendvai Nemzetközi Művésztelep – tárlatnyitó.
Né-
újság, 2016. december 8., 60. évf., 48. sz., 4.

Tartalomjegyzék

Szemes Péter:

Előszó..... 5

Kilépve a fehér csöndből
(Szíves szívtelen) 6

Hommage az útépítőnek
(Vlaj Lajos – kismonográfia).....10

Létüzenetek
(Létlelet).....14

Versek, gyermekek, vers-gyermekek
(Napraforgó-papagáj) 19

Nemzetiségi sors- és irodalomtörténet
(Írott szóval a megmaradásért) 24

Termő ágak gyümölcsei
(Rá-olvasások) 32

Muravidéki szellemi kalauz
(Identitás és entitás – Esszék, tanulmányok, kritikák)..... 37

A meglelt otthonosság dalai (Hazatérítő)..... 43

Üzenet otthonról, haza (Vallani) 50

Hinni a kaszaélű szavakban
(Szóval vágok rendet) 56

Szabó Márk:

„Nekem ide vissza kellett jönnöm, nekem itt feladatomból volt.”
(Beszélgetés Bence Lajossal) 61

Horvat Ines:

Bence Lajos összegyűjtött bibliográfiája 71

